

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ЗНУ
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ І ДОКТОРАНТІВ ЗНУ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

XVI Міжнародної наукової конференції «ІНОЗЕМНА ФІЛОЛОГІЯ У ХХІ СТОЛІТТІ»

(22 листопада 2024 року)

Том 1

Запоріжжя – 2024

УДК: 821(063)"201"

I-672

Затверджено до друку рішенням Вченої ради Запорізького національного університету
(протокол № 5 від 26 листопада 2024 року)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

ФРОЛОВ М. О. – голова оргкомітету, ректор Запорізького національного університету

ВАСИЛЬЧУК Г. М. – заступник голови, проректор з наукової роботи Запорізького національного університету

МОРОШКІНА Г. Ф. – заступник голови, декан факультету іноземної філології, канд. філол. наук, доцент

ВАПРОВ С. Ю. – зав. кафедри німецької філології, перекладу і світової літератури, канд. філол. наук, доцент

ЗАПОЛЬСЬКИХ С. П. – зав. кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови, канд. філол. наук., доцент

ІВАНЕНКО С. В. – зав. кафедри іноземних мов професійного спрямування, канд. філол. наук, доцент

КАНІБОЛОЦЬКА О. А. – зав. кафедри викладання другої іноземної мови, доктор пед. наук, доцент

НАДТОЧІЙ Н. О. – зав. кафедри англійської філології та лінгводидактики, канд. пед. наук, доцент

ТЕЛКОВА О. В. – зав. кафедри романської філології і перекладу, канд. філол. наук, доцент

ЗАЦНИЙ Ю. А. – професор кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови, доктор філол. наук, професор

ВАСИЛИНА К. М. – заст. декана з навчальної роботи, канд. філол. наук, доцент кафедри англійської філології та лінгводидактики

ЗАЛУЖНА М. В. – заст. декана з наукової роботи, канд. філол. наук, доцент кафедри англійської філології та лінгводидактики

ВЕРЕМЧУК Е. О. – голова Ради молодих вчених факультету іноземної філології, доктор філол. наук, доцент, професор кафедри англійської філології та лінгводидактики

ГОРА С. М. – голова НТСАД факультету іноземної філології, студентка 3 курсу

БУРДЕ Ж.-Ф. – професор, доктор наук за напрямом філологія та дидактика викладання мов, ЛеМан Університет (м. ЛеМан, Франція)

КОЛЬДО Х. ГАРАЙ – професор факультету освіти, філософії та антропології, Університет Країни Басків (м. Більбао, Іспанія)

ОЗКАН Й. – доктор філософії, доцент кафедри викладання англійської мови факультету освіти, Університет Чукурова (м. Адана, Туреччина)

ТУРК Б.-М. – професор, Університет Любляни, м. Любляна, Словенія

До збірника увійшли тези доповідей XVI Міжнародної наукової конференції “Іноземна філологія у XXI столітті” (22 листопада 2024 р., Запорізький національний університет). Адресовано науковим працівникам, викладачам, аспірантам, студентам філологічних спеціальностей. Відповідальність за достовірність даних, коректність цитувань, науковий рівень та мовно-стилістичне оформлення матеріалів несуть автори публікацій.

Тези доповідей XVI Міжнародної наукової конференції “Іноземна філологія у XXI столітті”: у 2 т. Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2024. Т.1. 191 с.

УДК: 821(063)"201"

I-672

©Запорізький національний університет, 2024

©Автори публікацій, 2024

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

BOURDET J.-F. La fable dans tous ses états: genre discursif et créativité poétique ..	6
KUMAR D. Effective methods of teaching English: a 21st century perspective	13
BABELYUK O. A. English in Australia: historical and multicultural aspects	17
BEREZHNA M. V. Gendered language in cinematic discourse: LIWC-22 analysis ..	21

Секція 1. ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ

БІГУНОВА Н. О. Співвідношення термінів «комунікативний хід» та «комунікативний крок» в конверсаційному аналізі	25
ВЕРЕМЧУК Е. О. Англomовні лінгвоетичні категорії good та evil: діахронічний аспект	27
ГАХАРІЯ К. В. Діахронічний аналіз лексеми-номінанту концепту EPIDEMIC ..	32
ДОМБРОВСЬКА С. А. Терміносистема лінгвокультурної концептології	36
КОБУТА К. С., БИСТРОВ Я. В. Транскультурна ідентичність в українському сімейному мемуарі Вікторії Белім “The Rooster House”: лінгвокогнітивний аспект	39
КУЗНЄЦОВА І. В. Метонімія як об'єкт вивчення когнітивної лінгвістики	43
ЛАВРЕНЕНКО Д. О., ШЕВЧУК О. В. Дослідження вживання мовних засобів на матеріалі текстів пісень музичної групи Linkin Park	48
МАКСИМЕНКО А. В., ШЕВЧУК О. В. Порівняльний аналіз лінгвістичних та екстралінгвістичних факторів у сучасних коміксах видавництва Marvel Comics	52
ПРУС Р. В. Словотвірні процеси творення метафоричних моделей в сучасній англійській мові	56
ПРИХОДЧЕНКО О. О. Peculiarities of the mystical worldview	59
ПРИХОДЧЕНКО О. О., ТИМОЩУК М. В. Термін «концепт» у сучасній лінгвістиці	61
СТУЛІНА Є. В. Концептуальна структура багатозначного слова (на матеріалі французького дієслова tomber)	64
ТАЛАВІРА Н. М. Базові концепти прощальних звернень американських президентів	68
ЯРЦЕВА Л. І. Концепт IDEE у мовній картині світу (на прикладі французького метафоричного слововживання)	71

Секція 2. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІНГВІСТИКИ ТЕКСТУ ТА ДИСКУРСОЛОГІЇ

АНПІЛОВА Є. Д. Англomовний науково-технічний дискурс з позиції інтертекстуальних зв'язків	75
БОГУСЛАВСЬКА А. В., БРАТЕЛЬ О. М. Стратегія аксіологічної поляризації у електоральних промовах Хав'єра Мілея	78

БАЗЕЛЕВА Т. С., КРАВЧЕНКО Н. О. Lingual features of English-language protestant sermons	82
БИСТРОВ Я. В. The future of Holocaust narrative: between memory and postmemory	85
БІСКУБ І. П. Ехо-камери у соціальних медіа: критичний контент-аналіз	88
ВАСИЛИНА Р. С. Functions of intertextuality in literary discourse	93
ГАЛУЦЬКИХ І. А. Особливості міфологізму поезики творів магічного реалізму (на матеріалі художнього тексту "Midnight children" Салмана Рушді) ..	95
ГОЛИК С. В., МІГАЛІ О. М. Persuasive strategies in English academic discourse	98
ГОЛУБ Ю. І., ГАРТ М. С. Семантичні форми інтертекстуальних включень у романі Донни Тартт «Таємна історія»	102
ГРИГОРЯН Н. Р., СМІРНА О. С. Англійська мова як засіб спілкування носіїв різних культур	106
ДУНЄВА О. І. Символізм як поетологічний прийом творення постіронії у романі Донала Раяна «The Spinning Heart»	109
ЄСИПЕНКО Н. Г., СОЛОВЙОВА О. В., ГНАТКОВСЬКА О. М. Strategies and tactics in professional and amateur film reviews	112
ІВАШКІВ-ВАЩУК О. В. Маркери епічного в іділіях Теокрита	116
ЗАЛУЖНА М. В. Metaphoric representation of crisis in the British postmodernists' fiction discourse	120
ЗАПОЛЬСЬКИХ С. П., НЕЧЕТ К. Ю. Еволюція риторичної традиції від античності до сучасності в наукових розвідках	124
КОЗЛОВА Т. О., БОГДАНОВА М. І. Метафоричне моделювання образу персонажа художнього твору	128
КОЗЛОВА Т. О., ГЕРГЕЦ К. В. Екометафора в поетичному дискурсі	131
КРИСАНОВА Т. А. Мультиmodalьна архітектоніка екологічних відео Грінпіс: інтеграція мови, образу та кіно	133
КУЛІШ В. С. Трансмедійність сучасних англійськомовних медіанаративів	137
ЛІГУН С. А., ЗАЛУЖНА М. В. Тематичні групи евфемізмів у британських та американських стендап шоу	140
МАЛАХОВСЬКА Я. І. Когнітивні ознаки персуазивності в англійськомовному навчальному відео дискурсі	144
МАСЛОВА М. В. Allusive intermodality as a means of addressing a certain representational system (case study: English publicistic discourse)	147
НАДТОЧІЙ Н. О. Фатична комунікація в педагогічному дискурсі	150
ПРИХОДЬКО Г. І. Realization of evaluative utterance in diverse types of context ..	154
ПШОНЯК В. The contemporary climate novel: themes, narrative strategies, and ethical dilemmas	157
СЄДАКОВА М. В. Мультиmodalьність танцювально-спортивного дискурсу....	161
ТАРАСЮК І. В. Дискурсивні особливості плейнлінгвальних текстів	164

ТАСМАСИС О. Thematic dominants of the contemporary English fictional criminal narrative as a medium for actualizing the concept of crime: the problem of crime and punishment	167
ТОРЧИНСЬКА Н. М. Засоби вираження питальності в польському художньому дискурсі	171
ЦАПІВ А. О., АНДРЕЄВА М. А. Мультиmodalний простір англійських постмодерністських наративів для дітей	175
ЧЕРНИК М. В. Теоретичні аспекти дослідження дитячого науково-популярного дискурсу	179
ШАРАПАНОВСЬКА Ю. В. Концепт як складова лінгвістичної парадигми	182
ШКВОРЧЕНКО Н. М. Гендерні особливості сучасного англомовного політичного дискурсу	186

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

BOURDET J.-F.

(Le Mans Université, France)

LA FABLE DANS TOUS SES ÉTATS : GENRE DISCURSIF ET CRÉATIVITÉ POÉTIQUE

La fable est un genre littéraire reconnu en tant que tel et partagé dans de nombreux espaces culturels. Ce genre discursif se retrouve en Occident depuis l'antiquité grecque et romaine (Ésope, Phèdre), mais également dans le monde indien (Pilpay) et arabo- persan (Kalila wa Dimna). Il se diffuse à travers toute l'histoire de la littérature (Krylov, Anouilh, etc.)

En tant que genre littéraire, la fable est caractérisée par les traits suivants:

- Elle propose une séquence narrative, un récit anthropomorphique mettant en scène des animaux (le plus souvent), humanisés de par leurs attitudes et paroles ainsi que par les valeurs morales dont ils sont porteurs.

- Au récit proprement dit s'adjoint une séquence délibérative et injonctive, placée généralement en fin de texte qui a pour rôle de commenter et d'explicitier les événements du récit dans une perspective morale à forte valeur pédagogique (apprentissage) et sociologique (attestation des règles sociales du vivre ensemble).

- Enfin, le récit et sa morale sont mis en texte dans un tissu discursif de type poétique recourant le plus souvent à la mise en vers, ou à la forme brève de l'apologue en prose.

Si l'on prend comme exemple, l'une des fables les plus célèbres: «Le Corbeau et le Renard», on peut retracer son évolution à travers l'histoire et les cultures.

Cela commence au 6ème siècle avant Jésus Christ en Grèce avec le texte proposé par le fabuliste Ésope:

«Κόραξ καὶ ἀλώπηξ.

Κόραξ κρέας ἀρπάσας ἐπὶ τινος δένδρου ἐκάθισεν. Ἀλώπηξ δὲ θεασαμένη αὐτὸν καὶ βουλομένη τοῦ κρέατος περιγενέσθαι στᾶσα ἐπὶ αὐτὸν ὡς εὐμεγέθη τε καὶ καλόν, λέγουσα καὶ ὡς πρέπει αὐτῷ μάλιστα τῶν ὀρνέων βασιλεύειν, καὶ τοῦτο πάντως ἂν ἐγένετο, εἰ φωνὴν εἶχεν. Ὁ δὲ παραστήσας αὐτῇ θέλων ὅτι καὶ φωνὴν ἔχει, ἀποβαλὼν τὸ κρέας μεγάλα ἐκεκράγει. Ἐκείνη δὲ προσδραμοῦσα καὶ τὸ κρέας ἀρπάσασα ἔφη· « ὦ κόραξ, καὶ φρένας εἰ εἶχες, οὐδὲν ἂν ἐδέησας εἰς τὸ πάντων σε βασιλεῦσαι».

Πρὸς ἄνδρα ἀνόητον ὁ λόγος εὐκαιρος».

«Un corbeau était posé sur un arbre avec un morceau de viande crue. Un renard l'aperçut, et, voulant se rendre maître de la viande, se posta devant lui et loua ses proportions élégantes et sa beauté, ajoutant que nul n'était mieux fait que lui pour être le roi des oiseaux, et qu'il le serait devenu sûrement, s'il avait de la voix. Le corbeau, voulant lui montrer que la voix non plus ne lui manquait pas, lâcha la viande et poussa de grands cris. Le renard se précipita et, saisissant le morceau, dit: «Ô corbeau, si tu avais aussi du jugement, il ne te manquerait rien pour devenir le roi des oiseaux».

Pour les hommes stupides, ce discours est opportun».

Comme on le voit, nous trouvons là les différents éléments qui seront repris au fil des siècles: les deux animaux mis en scène, le corbeau «κόραξ» et le renard «ἀλώπηξ» se confrontent pour la possession d'un objet désiré; mais il faut noter que, de manière très réaliste, cet objet est un morceau de viande crue «κρέας ἀρπάσας» sans doute tiré d'un cadavre, ce qui paraît parfaitement adapté aux pratiques nécrophage du volatile charognard comme à l'attirance exercée sur le mammifère carnivore et également charognard à ses heures. On peut alors se demander pourquoi, dans les reprises successives de cette histoire, et particulièrement chez La Fontaine, la viande disparaît pour laisser place à un fromage.

La responsabilité en revient à Phèdre, un fabuliste latin du premier siècle après Jésus-Christ, car c'est lui qui opère cette substitution:

Vulpis et Coruus

«Quae se laudari gaudent uerbis subdolis,
serae dant poenas turpi paenitentia.
Cum de fenestra coruus raptum caseum
comesse uellet, celsa residens arbore,
uulpes inuidit, deinde sic coepit loqui:
«O qui tuarum, corue, pinnarum est nitor!
Quantum decoris corpore et uultu geris!
Si uocem haberes, nulla prior ales foret».
At ille, dum etiam uocem uult ostendere,
lato ore emisit caseum; quem celeriter
dolosa uulpes audis rapuit dentibus.
Tum demum ingemuit corui deceptus stupor.

Le renard et le corbeau

Qui se réjouit d'être loué par des paroles rusées
Reçoit habituellement les punitions d'un ignoble
repentir
D'un fromage volé sur une fenêtre
Un corbeau allait faire son repas
Un renard l'aperçut et lui parla ainsi :
«O quel est l'éclat de tes plumes corbeau
Combien de beauté tu portes sur le corps et le
visage
Si tu as une voix pareille nul ne te dépasserais.»
Sur cela, voulant montrer sa voix
Le corbeau fit tomber le fromage dont rapidement
Le renard trompeur se saisit de ses dents avides.
Alors le corbeau stupide gémit sur sa sottise.

Par rapport à Ésope, Phèdre procède à plusieurs modifications. La première est évidente: le texte est en vers, vers respectant la métrique latine. Ensuite la morale est placée au début et non à la fin: «Quae se laudari gaudent uerbis subdolis, serae dant poenas turpi paenitentia.» («Qui se réjouit d'être loué par des paroles rusées reçoit habituellement les punitions d'un ignoble repentir»). Mais surtout la viande a disparu, remplacée par un fromage, volé par le corbeau sur une fenêtre (Cum de fenestra coruus raptum caseum), fromage dont le corbeau allait faire son repas.

Voilà qui interroge car les oiseaux ne consomment pas de fromage, ne pouvant les digérer, non plus que les renards d'ailleurs. Il faut constater dans cette substitution une accentuation de l'anthropomorphisation à laquelle se livre la fable. C'est que pour les Romains, le fromage est un mets de choix, célébré et recherché et, qu'à en faire l'objet du conflit, on permet d'amplifier la capacité du lecteur à se projeter dans le désir qui confronte les deux animaux conduits à se disputer un objet précieux, source d'envie, de jalousie et donc de désir.

C'est cette version que Jean de la Fontaine va suivre de près¹ pour élaborer au dix-septième siècle sa propre version de la fable mettant en scène un corbeau et un renard:

«Maître Corbeau, sur un arbre perché,
Tenait en son bec un fromage.
Maître Renard, par l'odeur alléché,
Lui tint à peu près ce langage:
Et bonjour, Monsieur du Corbeau,
Que vous êtes joli! que vous me semblez beau!
Sans mentir, si votre ramage
Se rapporte à votre plumage,
Vous êtes le Phénix des hôtes de ces bois.
À ces mots le Corbeau ne se sent pas de joie,
Et pour montrer sa belle voix,
Il ouvre un large bec, laisse tomber sa proie.
Le Renard s'en saisit, et dit: Mon bon Monsieur,
Apprenez que tout flatteur
Vit aux dépens de celui qui l'écoute.
Cette leçon vaut bien un fromage sans doute.
Le Corbeau honteux et confus
Jura, mais un peu tard, qu'on ne l'y prendrait plus.»

On retrouve bien le récit, tel que Phèdre l'avait mis en forme, à ceci près que la morale est rejetée à la fin comme chez Ésope. Et La Fontaine garde le fromage; il en fait l'enjeu et le support d'un conflit de désirs car, si la flatterie est bien le moyen par lequel le renard va se saisir de cet élément convoité, c'est l'antagonisme des désirs que La Fontaine met en scène: conflit entre les désirs mimétiques du corbeau et du renard pour s'approprier le fromage; mais, plus profondément, conflit pour le seul corbeau entre le désir de garder le fromage et le désir d'accomplir, par la voix,

¹ Aidé par la traduction de la fable d'Ésope (en latin par Nivelet en 1610) et de celle de Phèdre (en français par Sacy en 1647).

l'idéal de lui-même que le renard lui offre en le comparant au Phénix.

Ainsi, la fable est bien plus anthropomorphique qu'on ne le pensait au départ: elle met en scène le jeu mimétique et contradictoire du désir des hommes, conduits à s'affronter sur des enjeux et objets communs, véritables supports transitionnels dont l'importance ne tient pas seulement à leur valeur propre, mais à leur capacité à activer et à intégrer les désirs croisés qui se portent sur eux. Ce jeu mimétique dont René Girard ²a proposé une analyse magistrale, donne à la fable une autre portée que celle d'une perspective pédagogique s'adressant à un jeune public; elle renvoie l'homme à la part cachée de ses représentations.

Mais il y a plus: tout ceci se joue dans la construction d'une distanciation permettant au lecteur d'être à la fois dans l'histoire (se reconnaissant à travers les figures animalières) et hors de celle-ci par le registre ironique que La Fontaine développe tout au fil du texte. C'est par le jeu des dénominations que cette distance est construite car c'est par elles que le corbeau va franchir toutes les phases de l'ascension et de la chute.

Dès le début, nous n'avons pas affaire à un simple volatile, mais à un personnage reconnu et identifié comme assez élevé dans l'échelle sociale: «Maître Corbeau» renvoie en effet à un statut qualifié, celui d'un maître artisan ou pédagogue. Et le renard («Maître Renard») s'en voit également qualifié pour respecter la dimension mimétique que nous avons évoquée plus haut. Puis vient le discours du renard et alors s'envolent les dénominations attribuées au corbeau lorsque la flatterie les utilise. Ce n'est plus un simple bourgeois qu'évoque le discours du renard, mais un aristocrate: «Monsieur du Corbeau», désormais anobli par la particule; puis, ascension suprême, le voici mythifié, comparé à un animal symbolique, un dieu pour tout dire: «le Phénix des hôtes de ces bois.»

On comprend que parvenu à ce niveau d'extase (au sens d'une ek-stasis, d'un dépassement hors de soi), le malheureux corbeau ne puisse résister à la force de suggestion qui l'arrache à lui-même pour lui faire croire qu'il est un autre, un autre

² René Girard, *La violence et le sacré*, Paris, Grasset, 1972.

qui aurait belle voix et corps beau...

Mais le fantasme s'écroule quand tombe le fromage et que s'éteint, avec sa perte, la raison de la flatterie; alors plus de divinité, plus de noblesse, plus même de bourgeoisie; mais une dénomination populaire, celle qu'on utilise pour s'adresser avec quelque mépris à un inférieur: « Mon bon Monsieur », avec toute l'ironie de l'adjectif qui vaut ici à contresens. Le corbeau restera seul, avec son désir frustré et les dénominations perdues d'une image de lui-même à laquelle il aura cru trop vite.

Tel est le génie de La Fontaine: dire tant en si peu de mots, et dire en-dessous du dire pour dire plus qu'on n'avait cru comprendre.

Cette fable célèbre connaîtra d'autres avatars; on peut, par exemple citer la version qu'en donne, à la suite de La Fontaine, le fabuliste I. Krylov au début du dix-neuvième siècle:

Combien de fois a-t-on répété au monde,
Que la flatterie est infâme, nuisible; mais cela n'a servi à rien,
Et dans le cœur, le flatteur trouvera toujours un recoin.
Un jour, Dieu envoya un morceau de fromage à la Corneille;
La Corneille, s'étant perchée sur un sapin,
Se préparait justement à déjeuner,
Elle se mit à réfléchir, tenant le fromage dans son bec.
La Renarde passait non loin de ce malheur;
Tout à coup, l'odeur du fromage retint la Renarde:
La Renarde voit le fromage, le fromage fascine la Renarde.
Rusée, elle s'approche de l'arbre sur la pointe des pieds;
Elle agite sa queue, sans quitter des yeux la Corneille,
Et dit d'une voix si douce, à peine audible:
«Ma chère, que vous êtes belle!
Quelle grâce dans votre cou, quels jolis yeux!
À vous voir, on dirait une histoire!
Quelles plumes! quel petit bec!
Et sûrement, vous avez la voix d'un ange!
Chantez, mon trésor, n'ayez pas honte!
Si, ma sœur, avec une telle beauté,

Vous êtes aussi une chanteuse experte,
Vous seriez parmi nous la reine des oiseaux!»
Sous l'empire de cet éloge, la tête de la devineresse s'embrouilla,
De joie, dans son gosier la respiration se bloqua,
Et aux paroles flatteuses de la Renarde
La Corneille cria de toute sa gorge de corneille:
Le fromage tomba – et la rusée en fit son affaire.
(traduction André Slivka)

L'intérêt de cette variante tient ici en partie à la langue puisque, en russe, corbeau et renard sont tous deux des termes féminins (Ворона, Лисица); voilà qui favorise grandement la tonalité villageoise que prend alors le texte, associant deux commères, une corneille et une renarde, paysannes se disputant un fromage accordé par Dieu lui-même.

Ainsi la même histoire peut-elle évoluer dans des contextes différents (des «chronotopes» au sens de Bakhtine³) et ce, dans l'espace comme dans le temps. De plus, la fable comme genre discursif renvoie aussi à une dimension anthropologique: celle du rapport possible entre l'homme et l'animal, rapport qui se retrouve mis en forme dans les sources narratives et religieuses à l'œuvre dans les cultures les plus diverses (contes et légendes populaires et mythologiques, théogonies et mythes fondateurs, art pariétal, figures divines, totems et masques).

La fable a alors beaucoup à nous apprendre; non pas seulement en termes d'éthique (par la valeur explicative et injonctive de la morale du texte); mais bien plus en termes de représentation des aspirations humaines à travers des corps animalisés, vecteurs de projection de nos fantasmes et de nos craintes.

Dans toutes les cultures le corps et le faciès d'animaux à forte valeur symbolique ont été utilisés comme supports de rites religieux, de mises en scène thérapeutiques, de vecteurs d'imaginaire. On peut solliciter ici les masques africains, la représentation des dieux égyptiens, aztèques ou indiens, les totems amérindiens, les parures chamaniques, les mythologies les plus diverses de la Grèce antique à

³ Mikhail Bakhtine, *Esthétique et théorie du roman*, trad. fr., Paris, Gallimard, 1978.

l'Amazonie. Partout les animaux parlent de l'homme et l'homme parle à travers eux. On peut, à juste titre, supposer que, dès la naissance de l'art pariétal, les représentations animales qui ornent les grottes du paléolithique racontent à leur manière des histoires d'hommes et d'animaux liés: anticipation de chasses invoquées, récits de quêtes passées, invocation des forces qui les traversent.

C'est que l'animal dont on porte le masque, l'animal que l'on représente est un support offert à la projection de nos aspirations comme de nos craintes, espace et forme de nos fantasmes les plus profonds.

Alors, la fable, dans sa civilité apparemment bénigne, n'en porte pas moins un message venu du fond des âges, dans cette projection offerte à nos désirs; homme et animal à la fois, lorsque notre humanité construite dialogue avec notre animalité possible.

KUMAR D.

(Dyal Singh College, Karnal, India)

EFFECTIVE METHODS OF TEACHING ENGLISH:

A 21ST CENTURY PERSPECTIVE

English has acquired the status of universal language as it is spoken worldwide. Both personally and professionally, people from diverse backgrounds-religion, educational, location and qualification communicate in the English language. It is considered as mandatory as well as a status symbol in the society to talk in English language. To master command and fluency, one needs to improve and practice daily of speaking English which enhance the speaking skills of a person. Besides, one can go for and pursue some courses from any language academy or any Language Education Institutes. A vast majority of People from different cultures is eager to learn the English language to acquire speaking English skills. In the history of

teaching languages, there are many teaching approaches and techniques, with some being more well-known and successful than others. Language teaching methods are reliant on and affected by various hypotheses of language learning. The historical backdrop of language teaching advances in multiple ways.

There are a lot of methods of teaching English and we've listed a few that are very famous and active.

1. Grammar-cum-Translation Method

The Grammar-cum-Translation Method is a very traditional teaching approach which prioritises translation from the students' mother tongue into the target language and vice versa. To succeed in this approach, students need to memorize long lists of vocabulary and detailed grammar formats and rules.

2. The Direct Method

The audio method is also known as the direct method, which involves thinking and speaking in English. Here the communication between the teacher and the student is strictly in English, and the student is barred from using their native language. When using the Direct method of language teaching all teaching happens in the target language, forcing the learner to think and speak in that language. The learner does not use their native language in the classroom at all!

3. The Audio-Lingual Method

This method was developed in response to some of the problems associated with Grammar-Translation. As a result, classes are usually held in the target language as this approach deliberately seeks to prioritise speaking and listening skills. The audio-lingual method is also recognized as the Army Method. During the First World War, the American Armed forces started escalating oral courses known as the 'Military Particular Training Program'. Instructive organisations later received it as an audio-lingual method.

4. Suggestopedia

Suggestopedia is a behaviourist theory developed by Georgi Lozanov, the Bulgarian psychotherapist in the 1970s. It is listed in the methods of teaching English and uses the environment, music, decoratives, etc., for learning the language.

5. The Silent Way

It's perhaps hard to imagine a language classroom where the teacher doesn't actually say much, but that's the principle at the heart of this approach. As with CLL above, this approach deliberately shifts the focus from the teacher's teaching to the student's learning. The silent way leans mainly on the student's self-sufficiency.

6. Total Physical Response

It is a way of language teaching in which the teacher presents language objects as instructions and the students have to do exactly what the teacher tells them. Students might therefore be asked to sit down, stand up, point to the clock or walk to the front of the class. As students improve, such instructions can become more detailed including additional elements for language comprehension, including adverbs (e.g. talk quickly), adjectives (e.g. put on your red jumper) and prepositions (e.g. stand in front of the teacher).

7. Community Language Learning

Community language learning is one of the innovative methods of teaching English. It is a language-teaching approach in which students cooperate to create what parts of a language they might want to learn. It depends on the counselling approach. CLL is most likely one of the English teaching methods where the student feels the most secure. There's an extraordinary accentuation on the relationship and bond between the student and teacher.

In contrast to a ton of different methods and ways to deal with teaching English as a Second Language, a great deal of the native language is utilized for translation purposes.

8. The Natural approach

Adherents of this approach characterise it as recognising and highlighting the difference between learning and acquiring a language. For them, learning a language requires structure, textbooks, resources and memorising grammar rules or vocabulary lists. Whereas acquiring a language only needs teachers to create an environment which immerses students in the repetition, correction and recall of their target language.

9. Task-based language teaching (TBLT)

The focus of TBLT Language Teaching is solely on the completion of a detailed task which interests and engages the learners. Learners use the language skills that they already have to complete the task and work through three distinct phases – a pre-task, the task itself and post-task review.

10. Communicative Language Teaching

The thought behind this methodology is to assist students with conveying all the more successfully and effectively in sensible circumstances that they may wind up. Therefore, this teaching includes concentrating on important capacities like thanking, complaining, suggesting, inviting, and requesting directions to give some examples.

This approach is probably now the most popular teaching model for English language teaching globally. In part because it aims to put students in a variety of real-life situations, so that they can learn how to use their language skills to communicate in the real world. Educators therefore tend to focus on fluency of communication rather than accuracy and lessons are more hands-on than theoretical.

11. Lexical Approach

Another significant method of teaching English is the lexical approach. The lexical approach in language teaching looks to create a proposition for a schedule plan and language teaching established on a view of language in which lexis assumes a focal job.

The Lexical approach depends on computer studies that have recently distinguished the most customarily utilized words. This approach in teaching centres around vocabulary is securing and teaching lexical lumps arranged by their recurrence and use.

12. Cooperative Language Learning (CLL)

Cooperative Language Learning or CLL forms part of a wider teaching approach known as Collaborative or Community Language Learning (CLL). CLL seeks to make the maximum use of cooperative activities involving pairs and small groups of learners in the classroom. As such, it is a student-centered, rather than a teacher-centered, approach to language teaching.

In the CLL classroom, all of the language learning activities are deliberately designed to maximise opportunities for social interactions. Students should accomplish tasks by interacting between themselves and talking / working together. The teacher's role is to act as a facilitator of and a participant in the learning tasks.

References

- Baker, C., (1992). Attitudes and language. Clevedon, UK: Multilingual Matters.*
- Dörnyei, Z., and Ushioda, E. (2011). Teaching and researching motivation (2nd ed.). Harlow: Longman.*
- Gardner, R. C. (2007). Motivation and Second Language Acquisition. Honolulu, HI: University of Hawai'i Press.*
- Gardner, R. C. & Lambert, W. (1972). Attitudes and motivation in second language learning. Rowley, MA: Newbury House Publishers*
- Pervin L.A. (Ed.), Goal Concepts in Personality and Social Psychology. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.*

BABELYUK O. A.

(The University of Sydney, Australia)

ENGLISH IN AUSTRALIA: HISTORICAL AND MULTICULTURAL ASPECTS

Australian English is a relatively new dialect, emerging over 200 years ago among children of early colonists in Sydney who were influenced mainly by various Southeast English dialects. In the late 19th and early 20th centuries, distinct forms like Broad, Cultivated, and General Australian English developed, with General Australian becoming the most common in recent decades. The second half of the 20th century saw Australian English increasingly recognized as a standard form, reflecting the nation's independence. Today, there are three major subgroups: Standard Australian English, Aboriginal English, and ethnocultural varieties. Aboriginal English is a dialect influenced by Indigenous languages, used by over 80% of Indigenous Australians, and differs significantly from Standard Australian English.

Despite English being the national language, a large part of the population speaks other languages at home, highlighting Australia's multicultural landscape.

In Australia, the English language has a rich history of its development. Surprisingly, Australian English is a relatively new dialect of English and is over 200 years old. Furthermore, we can claim that "Australian English can be described as a new dialect that developed as a result of contact between people who spoke different, mutually intelligible, varieties of English" [Cox, Palethorpe 2007].

The early form of Australian English dates back to the 1830s. It was first spoken by the children of the colonists born into the early colony in Sydney. We may suppose that the children in the new colony were exposed to a wide range of different dialects from all over England, but as the research proved, mainly the southeast, particularly from London. They used this dialect to mark their peer group membership. As Fritz claimed, "Even when new settlers arrived, this new dialect of the children would have been strong enough to deflect the influence of new children" [Fritz 2007]. This very first generation of children created a new dialect of the English language that was to become the language of the Australian nation.

Later, in the late 19th and early 20th centuries, "the "proto" South Australian English developed. Its differentiating feature was broadness based primarily on the diphthongs. "Accent varied, ranging from the most local type (Broad Australian) through to a more British sounding type (Cultivated Australian)" [Fritz 2007]. An intermediate category, General Australian, was the most common type at that time. "Over the past 40 years, Australian English speakers have gradually moved towards the center of this broadness continuum" [Malcolm 2004] and today the majority of younger speakers use a General type of Australian English.

Throughout the second half of the 20th century, Australian English became increasingly accepted as the standard form of English used in this country which was in tune with Australian independence. Hence, in contemporary Australian society, we can distinguish three major dialect subgroups of Australian English: 1) Standard Australian English; 2) Australian First Nations varieties of English, that is Aboriginal English; 3) Ethnocultural Australian varieties of English.

It is hard to believe, but before colonization there were about 500 tribes and 250 languages spoken by approximately 400.000 Aboriginal people. During the settling and colonization, their numbers dropped to 30- 50.000. Today over half of these languages are no longer spoken due to the years of genocide and policies of forced assimilation of Aboriginal people and First Strait Islanders peoples into white Australian society. Aboriginal children were taken by force from their families and put in special boarding schools before giving them to “civilised people” to raise them (between 1910 and 1970). They ended up working as servants for white Australians. (more detail in a film “Rabbit Proof Fence”). They belong to the “Stolen Generation” and now being of hybrid origin, they seek for their national identity.

Less than 20 Australian languages can be considered ‘living’ languages [Butcher 2008; Butcher, Anderson 2008]. These are languages that are used in everyday communication as the first language of a community of speakers and passed on to the next generation. Unfortunately, but “fewer than 10 indigenous Australian languages have more than 1000 speakers” [Malcolm 2004a; Malcolm 2004b], and the Tongan language among them.

Aboriginal English is a dialectal form of English reflecting peculiarities of Aboriginal language and culture. It combines some aspects of Standard English: a similar structure, but speech characteristics and words are of the Aboriginal language. It has its own grammatical rules, sounds, words and meanings which shows indications of a particular Aboriginal language. It is widely used in regular, everyday communication of Aboriginal people [Malcolm 2004a; Malcolm 2004b].

From the linguistic point of view Aboriginal English incorporates complex, rule-governed varieties of English. It is spoken by over 80% of Indigenous peoples in Australia [Butcher 2008; Butcher, Anderson 2008]. It differs from standard Australian English in systematic ways and at all levels of linguistic structure (phonetical, grammatical, word building, syntax), especially sentence formation and semantics of words. Aboriginal English and Standard Australian English are very different in the way word meanings expressed in various social contexts and this may have serious implications, particularly in education and in the courts [Malcolm

2004a; Malcolm 2004b].

Besides, it is mutually intelligible between regional varieties and can also be known by its local names, such as Koori or Murri English, Broome lingo, and Noongar English [Butcher 2008; Butcher, Anderson 2008; Malcolm 2004a; Malcolm 2004b]. Hence, today, many members of the Aboriginal population use some form of Australian Aboriginal English, which is the first and often the only language of most Aboriginal children.

Though English is the national language of Australia, surprisingly, according to the 2021 census, “72% of people speak only English at home. The most common languages spoken at home other than English were Mandarin, Arabic, Cantonese, Vietnamese, and Italian” [Cox, Palethorpe 2007; Moore 2008]. It means that contemporary Australian society is marked by multilingualism, as many Australians speak around 300 different languages, including many Indigenous languages. Besides, more than 35% of people in Sydney were born outside Australia. By the way, the Multilingual Research Centre [Moore 2008] at Macquarie University in Sydney occupies the leading position in multilingualism research, being located in Australia’s most multilingual city, with one of Australia’s largest concentrations of language and education researchers.

References

- Butcher, A. R. (2008). Linguistic aspects of Australian Aboriginal English. Clinical Linguistics and Phonetics, 22, 625-642.*
- Butcher, A. R., & Anderson, V. B. (2008). The vowels of Australian Aboriginal English. Proceedings of the 9th Annual Conference of the International Speech Communication Association, 22-26 September 2008, (pp. 347-350). Brisbane, Australia.*
- Cox, F., & Palethorpe, S. (2007). An illustration of the IPA: Australian English. Journal of the International Phonetic Association, 37, 341-350.*
- Malcolm, I. G. (2004a). Australian creoles and Aboriginal English: Phonetics and phonology. In E. W. Schneider, K. Burridge, B. Kortmann, R. Mesthrie, & C. Upton (Eds.), A handbook of varieties of English: A multimedia reference tool: Vol. 1 (pp. 656-670). Berlin: Mouton de Gruyter.*
- Malcolm, I. G. (2004b). Australian creoles and Aboriginal English: Morphology and syntax. In E. W. Schneider, K. Burridge, B. Kortmann, R. Mesthrie, & C. Upton (Eds.), A handbook of varieties*

of English: A multimedia reference tool: Vol. 2 (pp. 657-681). Berlin: Mouton de Gruyter.

Moore, B. (2008). Speaking our language: The story of Australian English. South Melbourne: Oxford University Press.

Fritz, C. W. A. (2007). From English in Australia to Australian English 1788-1900. Frankfurt: Peter Lang.

BEREZHNA M. V.

(Zaporizhzhia National University, Ukraine)

GENDERED LANGUAGE IN CINEMATIC DISCOURSE: LIWC-22 ANALYSIS

The topic of gendered language has long fascinated linguists and cultural researchers. How we speak reflects not only individual personality but also societal norms and expectations. Cinema, as a reflection of culture, offers a rich platform to investigate these dynamics. However, prior studies on gendered language in media have produced mixed and sometimes contradictory findings [Newman et al. 2008; Lenard 2016; Lenard 2017; Żmigrodzki 2021]. This inconsistency inspired me to approach the subject with a fresh perspective, leveraging the robust computational capabilities of the Linguistic Inquiry and Word Count tool (commonly known as LIWC), in its latest iteration, LIWC-22.

To explore gendered language in cinematic discourse, the research focuses on mass culture, English-language films spanning the years 1999 to 2023. The study draws on over 150 films, including the Top 30 Box Office Films during the period, the Top 20 Box Office Franchises, and the Top 20 Box Office Films with a Leading Female Character. These selections reflect the most widely consumed and culturally impactful films, offering a comprehensive view of how gendered language manifests in popular cinema. For this study, dialogues from 387 female and 735 male characters were analyzed, focusing exclusively on those who had at least 200 words of dialogue. The threshold was chosen to ensure reliability, aligning with LIWC's methodological

guidelines.

LIWC is a powerful computational software widely used in psycholinguistic and sociolinguistic studies. It analyzes text on multiple dimensions (117 categories), including emotional tone, cognitive processes, social dynamics, and linguistic style. With an extensive built-in dictionary, LIWC-22 assigns words to various predefined categories, allowing researchers to identify subtle patterns in language use across contexts. This tool was particularly well-suited for this study, as it enabled a quantitative analysis of gendered language in cinematic discourse while maintaining a focus on psychological and social variables.

This research focuses on several categories both traditionally associated with gender differences and results being comparatively new and less investigated. These categories include among others: Words per sentence, Bigwords (words with six or more letters), Clout, Power, Analytic thinking, Tone, Feeling, Politeness, Swearing, Social words, Family, Affiliation, and question frequency.

To ensure the results were statistically sound, such metrics as mean, standard deviation, and effect size were employed to assess the magnitude of gender differences. These tools provided clarity on the scope and consistency of the patterns observed.

Mean: The mean is a central tendency measure that provides an overall summary of the data. It is calculated by summing all the values in a dataset and dividing by the number of values. The mean serves as a benchmark to compare the typical value between different groups, offering insights into general trends across male and female characters.

Standard Deviation: The standard deviation quantifies the dispersion or variability of the data points around the mean. A smaller standard deviation indicates that the values are closely clustered around the mean, reflecting consistency within the group. Conversely, a larger standard deviation suggests greater variation in the data. In this study, standard deviation helped determine how consistent the language use was within the male and female groups, providing a measure of reliability for the observed differences.

Effect Size: The effect size measures the magnitude of the difference between two groups, independent of sample size. It provides a more nuanced understanding of the practical significance of the differences observed. For example, an effect size of 0.2 typically indicates a small difference, 0.5 indicates a moderate difference, and 0.8 suggests a large difference. This metric is crucial for interpreting the real-world relevance of the gender disparities in language use, allowing us to assess not only whether the differences exist but also how meaningful those differences are in a broader context.

The linguistic analysis of cinematic dialogue reveals distinct patterns in how female and male characters are portrayed through language, offering insights into underlying gender dynamics in film narratives. Across various psycholinguistic and social categories, these differences highlight both subtle and overt ways in which gendered communication shapes audience perceptions of character roles and identities.

The linguistic analysis of cinematic dialogue highlights nuanced yet persistent gender-based differences in language use, shedding light on how female and male characters are portrayed in mass culture films. While some disparities align with traditional gender roles, others reflect a shift toward more balanced depictions.

Key Findings and Their Implications

- *Sentence Structure and Complexity:* Female characters use slightly shorter sentences on average, with an effect size of 0.16. This difference grows to 0.25 when musicals are excluded. Male characters tend to use marginally more complex words ("bigwords") with an effect size of 0.23.

- *Emotional and Social Language:* **Tone and Emotion:** Female characters exhibit more positive emotional tone (effect size: 0.21) and slightly more emotional intensity overall (effect size: 0.13). However, male characters express slightly more negative tone (effect size: 0.15). Both genders show minimal differences in "anger" and "sadness." **Social References:** Female characters more frequently reference social roles and relationships (effect size: 0.29). They also mention family-related terms

more often (effect size: 0.29), reflecting their association with caregiving and nurturing roles.

- *Authority and Cognitive Processing:* Male characters use more "power-related" language (effect size: 0.27) and work-related words (effect size: 0.24), aligning with their portrayal in roles emphasizing dominance and career focus. In terms of "analytic" language, male characters scored higher with an effect size of 0.39, suggesting a more abstract, detached communication style compared to female characters.

- *Adjective and Adverb Usage:* Adjective use shows minimal gender differences overall (effect size: 0.06). However, female characters tend to use adjectives describing appearance and emotions (e.g., "beautiful," "happy"), while male characters favor adjectives tied to abilities and traits (e.g., "powerful," "dedicated"). Female characters use adverbs slightly more frequently (effect size: 0.25), possibly reflecting greater elaboration in their speech.

- *Conflict and Politeness:* Male characters use slightly more conflict-related language (effect size: 0.14), consistent with traditional portrayals of men in adversarial roles. Politeness is distributed evenly across genders, with a very small difference (effect size: 0.08), indicating that courtesy is a shared trait in cinematic dialogue.

- *Other Observations:* Female characters use personal pronouns like "I" and "you" more often (effect sizes: 0.20 and 0.31, respectively), emphasizing relational and conversational dynamics. Male characters rely more on analytic constructs, framing them as authoritative and goal-oriented.

These findings shed light on how cinema mirrors and perpetuates societal gender norms. Female characters, often depicted as emotional and relational, reinforce traditional gendered archetypes. Meanwhile, male characters continue to embody dominance, power, and ambition. While these patterns reflect longstanding stereotypes, the growing prevalence of strong, independent female leads in recent films suggests that these norms are slowly evolving.

References

- Lenard D. B.* Gender Differences in the Length of Words and Sentences on the Corpus of Congressional Speeches. *Imperial Journal of Interdisciplinary Research (IJIR)*. 2016. Vol. 2. Issue 9. P. 1417-1424.
- Lenard D. B.* Gender Differences in the Personal Pronouns Usage on the Corpus of Congressional Speeches. *Journal of research design and statistics in linguistics and communication science*. 2017. Vol. 3(2). P. 161-188.
- Newman M. L., Groom C. J., Handelman L. D., & Pennebaker J. W.* Gender Differences in Language Use: An Analysis of 14,000 Text Samples. *Discourse Processes*. 2008. Vol. 45(3). P. 211-236.
- Żmigrodzki M.* Frequency of Adjectives in Male and Female Speech in the Contemporary Television Drama Series “Homeland”: A Corpus Study. *Półrocznik Językoznawczy Tertium. Tertium Linguistic Journal*. 2021. Vol. 6(2). P. 1-16.

Секція 1.

ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ

БІГУНОВА Н. О.

(Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова)

СПІВВІДНОШЕННЯ ТЕРМІНІВ «КОМУНІКАТИВНИЙ ХІД» ТА «КОМУНІКАТИВНИЙ КРОК» В КОНВЕРСАЦІЙНОМУ АНАЛІЗІ

В конверсаційному аналізі *turn* – *комунікативний крок* (або *репліковий крок*) визначається як фрагмент дискурсу одного мовця, відмежованого дискурсом інших [Carlson 1983, с. 9]. «Крок – це те, що говорить один співрозмовник перед тим, як інший співрозмовник починає говорити» [Sacks et al, 1974, с. 701]. Отже, критерієм для виділення реплікового кроку слугує проста ознака: момент, коли один учасник спілкування припиняє говорити, а

інший розпочинає. Отже, репліковий крок постає формально-структурною одиницею діалогу.

Комунікативний хід є вербальною або невербальною дією одного з учасників, мінімальним значущим елементом, що розвиває взаємодію, просуває спілкування з метою досягнення загальної комунікативної мети [Coulthard 1977; Edmondson 1981; Stenström 1984]. Комунікативний хід – це функціонально-структурна одиниця діалогічного дискурсу.

Комунікативні кроки не можуть бути ініціювальними і реактивними: ця ознака належить тільки комунікативному ходу і обумовлена його функціональною спрямованістю [Roulet 1992, с. 92].

Отже, *комунікативний хід* і *репліковий крок* виділяються на підставі різних підходів (функціонально-структурного для ходу і формально-структурного для репліки). Репліковий крок і комунікативний хід – одиниці різної природи, тому вони не вступають в системні або ієрархічні відношення.

Репліка за своїм обсягом не завжди збігається з актом і ходом [Edmondson 1981, с. 7], репліковий крок може мати кілька комунікативних ходів [Coulthard 1977, с. 69], один або навіть менше одного комунікативного ходу.

За нашими спостереженнями, комунікативний хід може збігатися з комунікативним кроком, може складатися з двох і більше комунікативних кроків, головне для ходу – реалізувати задум мовця.

Мінімальною одиницею комунікативної взаємодії традиційно вважають двореплікове утворення: суміжну пару, діалогічний (комунікативний) обмін, інтерактивний блок, інтеракцію, елементарний цикл. Комунікативна спрямованість реплікового ходу прогресивного порядку називається *ініціювальною*, а зворотна комунікативна спрямованість розглядається як *реагуювальна* – узгоджена з цільовою спрямованістю ініціювального ходу.

Ініціювальне висловлювання мовця піддається інтерпретації співрозмовником, висловленій ним у зворотній репліці. Проте, інтеракція не завжди закінчується на цьому. Співрозмовнику може бути важливо дізнатися, чи зрозумів його реакцію ініціатор діалогу, чи прийнятна його реакція і чи

правильно він сам інтерпретував висловлювання ініціатора інтеракції. Це може вимагати подальшого вкладу ініціатора [Tsui 1984; Mishler 1975]. Таким чином, в конверсаційному аналізі оперують ще одним утворенням – *мовленнєвим епізодом*.

Мовленнєвий епізод (sequence) може включати два або більше комунікативні кроки. На думку Е. Гоффмана, поняття суміжної пари як базової одиниці інтеракції може вводити в оману [Goffman 1981, с. 48]. Ритуальні обміни репліками, згідно з Е. Гоффманом, зазвичай триланкові: «Реакція іноді залишає почуття незадоволеності від ритуалу і наступний ініціювальний крок буде необхідним, бажаним або, принаймні, дозволеним, у результаті чого відбудеться триланковий епізод або низка суміжних пар» [там само, с. 23].

Е. Мішлер зазначає, що так само, як питання вимагає відповіді, так і реакція в свою чергу вимагає наступної подальшої реакції від запитувача. Ця подальша реакція, на його думку, є знаком з боку запитувача, що його питання отримало відповідь, адекватну або неадекватну, відповідну або невідповідну [Mishler 1975, с. 32].

Емі Б. М. Цуї пропонує як базову одиницю інтеракції *тричленний епізод (обмін)* з наступними структурними елементами: ініціація, реакція і *follow-up* – прийняття [Tsui 1994, с. 25].

На думку Емі Б. М. Цуї, хід прийняття є дуже важливим елементом мовленнєвого епізоду. Це елемент, на якому базується подальше спілкування. Він виконує загальну функцію підтвердження результату спілкування, яке складалося з ініціювального і респонсивного ходів [Tsui 1994, с. 34]. Три ходи трьохчленного епізоду співвідносяться один з одним таким чином, щоб кожен хід готував наступний. У спілкуванні *face-to-face* хід-прийняття часто реалізується невербальними засобами, такими як кивок, посмішка, рух брів і т.ін. [там само, с. 37].

У розмові добре знайомих мовців хід-прийняття часто відсутній. А. Стенстром зазначила, що в розмовах одруженої пари вона зафіксувала значно менше таких ходів, ніж в інших бесідах [Stenstrom 1984, с. 243]. Це можна

пояснити тим фактом, що добре знайомі співрозмовники володіють загальними фоновими знаннями, отже в їхній інтерпретації висловлювань один одного навряд чи можуть виникнути перешкоди або затримки. Таким чином, немає необхідності в експліцитному завершенні, що підтверджує результат спілкування. Необхідність продукування ходу прийняття, що виражає прийняття наданої послуги, відсутня, на думку Е. Гоффмана, для співрозмовників, таких як чоловік і дружина [Goffman 1981, с. 19].

Різновидом мовленнєвого епізоду, що включає більше двох кроків, є суміжна пара, вставлена всередину іншої пари, названа Е. Щеглофф *вставним епізодом* (*insertion sequence*) [Schegloff 1972]. У свою чергу, Г. Джефферсон пропонує термін *побічний епізод* (*side sequence*), який дещо відрізняється від вставного епізоду Е. Щеглофф. Побічний епізод, який дослідниця кваліфікує як епізод збою (*misapprehension sequence*), складається з більш ніж однієї суміжної пари: даний епізод включає наступні кроки: твердження, нерозуміння і роз'яснення, а також можливий компонент епізоду – термінатор (знак завершення) [Jefferson 1972, с. 317], схожий за семантикою на хід прийняття. Отже, на думку Г. Джефферсон, побічний епізод складається з трьох або чотирьох кроків.

Отже, прихильники конверсаційного аналізу строго розрізняють *комунікативний хід* і *репліковий крок*: перший є функціонально-структурною одиницею діалогу, другий – формально-структурною. Щодо кількості складових елементарної комунікативної взаємодії, на зміну традиційній *суміжній парі* наразі приходить *тричленний мовленнєвий епізод*.

Література

- Carlson L. Dialogue Games: An Approach to Discourse Analysis. Dordrecht: Reidel, 1983. 316 p.
- Coulthard M. An Introduction to Discourse Analysis. – London: Longman, 1977. 195 p.
- Edmondson W. Spoken Discourse: A Model for Analysis. London: Longman. 1981. 217 p.
- Goffman E. Forms of Talk. Philadelphia: Univ. of Pennsylvania, 1981. 236 p.
- Jefferson G. Side Sequences/ Sudnow (Ed.) Studies in social interaction New York, NY: Free Press, 1972. P. 294 – 330.

- Mishler E.G. Studies in Dialogue and Discourse: an Exponential Law of Successive Questioning. *Language in Society*, #4, 1975. P. 31 – 51.
- Schegloff E.A. Notes on a Conversational Practice: Formulating Place / Sudnow (Ed.) *Studies in Social Interaction* New York, NY: Free Press, 1972.
- Sacks H., Schegloff E., Jefferson G. A Simplest Systematics for the Organization of Turn-taking for Conversation. *Language*. 50 /4, 1974. P. 696 – 753.
- Roulet E. On the Structure of Conversation as Negotiation / Searle J. R. et al. *On Searle on Conversation*. Amsterdam; Philadelphia, 1992. P. 91 – 100.
- Stenstrom A. Questions and Answers in English Conversation. *Lund Studies in English*, Malmö: Liber Forlag, 1984. 352 p.
- Tsui A. B. M. *English Conversation*. Oxford: Oxford University Press, 1994. 298 p.

ВЕРЕМЧУК Е. О.

(Запорізький національний університет)

АНГЛОМОВНІ ЛІНГВОЕТИЧНІ КАТЕГОРІЇ GOOD TA EVIL: ДІАХРОНІЧНИЙ АСПЕКТ

Актуальність. Добро і зло виступають елементами бінарної онтологічної опозиції, яка є основоположною для концептуальної картини світу та великою мірою визначає здатність людини до пізнання феноменів об'єктивної реальності в аксіологічній площині. Вважаємо, що категорії GOOD та EVIL покладені в основу формування картини світу та здійснення оцінювання об'єктивної реальності. Дослідженню об'єктивації концептів GOOD та EVIL присвячена досить чисельна кількість мовознавчих наукових праць, де предметом дослідження ставали їх когнітивні риси [Щербина 2021], перекладацький аспект їх відтворення у цільовій мові [Таценко 2019], або ж дослідження виконувалися у компаративному аспекті [Соловйова 2012; Осіпчук 2021; Давиденко 2023]. Однак, зважаючи на відсутність в українському мовознавстві вичерпних досліджень, які розглядають етимологічні профілі цих категорій, постає нагальна необхідність дослідження їх етимологічних доменів,

що формують їх діахронічний базис, а це, в свою чергу, робить внесок у розуміння процесів категоризації та концептуалізації буття.

Метою дослідження є встановлення та характеристика етимологічних профілів англomовних лінгвоетичних категорій GOOD та EVIL. У відповідності з дослідницькою метою необхідно виконати наступні **завдання**: висвітлити особливості розробленої автором методики етимологічного профілювання; інвентаризувати вербалізатори англomовних лінгвоетичних категорій GOOD та EVIL; схарактеризувати семантико-когнітивні зміни у виявлених вербалізаторах; встановити етимологічні профілі аналізованих категорій; виявити закономірності первинної концептуалізації ідей добра і зла в англійській мові.

Об'єктом дослідження виступають англomовні концепти GOOD та EVIL, а **предметом** дослідження є засоби їх метафоричної об'єктивації.

Застосовані **методи** дослідження включають: методи корпусного, лексикографічного, семантичного, дефініційного, семантико-когнітивного та лінгвоконцептуального аналізу.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що у ньому було вперше було: представлено розроблену автором методику етимологічного профілювання; визначено концептуальний базис англomовних лінгвоетичних категорій GOOD та EVIL; висвітлено етимологічні профілі аналізованих категорій.

У результаті проведеного дослідження ми дійшли наступних **висновків**. Англomовні лінгвоетичні категорії GOOD та EVIL є важливими конститuentами концептуальної картини світу, які категоризують та концептуалізують досвід міжособистісних відносин в морально-аксіологічній площині. Формування цих категорій, відбувалося протягом тисячоліть у результаті чого в історії філософії, моралі та релігії сформувалися певні концепції щодо їх розуміння. В подальшому ці категорії склали основу для формування комплексного ментального феномену – англomовної лінгвоетичної системи.

Виникнення етичних категорій GOOD та EVIL обумовлено вродженою здатністю людини класифікувати інформаційно-емпіричний матеріал відносно

вже наявних одиниць ментального лексикону, тому доступ до їх когнітивної суті відкривається через побудову їх етимологічних профілей. Основу етимологічного профілювання складає траєкторно-орієнтирна кореляція, що окреслює шлях семантичної еволюції номінативних засобів мови, який віддзеркалює «когнітивний шлях» процесів категоризації і концептуалізації дійсності, й пояснює вибір певної «мовної обгортки» для конкретних етичних категорій.

Профілювання категорії GOOD відбувалося відносно різних етимологічних орієнтирів, які є когнітивними рисами доменів OBJECT, ENVIRONMENT, PRICE, MAN, STRENGTH, BEHAVIOUR, JUSTICE, які у свою чергу є вузлами фреймів PHYSICAL WORLD, TRADE, OWNERSHIP, SOCIAL RELATIONS, FIGHT TA SOCIAL BEHAVIOUR.

Встановлено, що концептуальна база етимологічного профілю етичної категорії EVIL включає домени DAMAGE, DECAY, SPLITTING, DEFECT, IMPERFECTION, THEFT, SORROW, PAIN, UNSATISFACTORY ENTITY, PEDERAST, DIRT, WITCH, NECROMANCER, які є вузлами фреймів PHYSICAL WORLD, HUMAN RELATIONS, MARITAL RELATIONS, SORCERY. Отже, в етимологічних профілях етичних категорій переважають домени, які концептуалізують конкретні речі, що належать до базового життєвого досвіду людини, зокрема домени OBJECT, LIVING BEING та їхні гіпоніми. Ця закономірність є когерентною з усталеною думкою про те, що абстрактні явища усвідомлюються відносно базових та простих конкретних речей.

Література

- Давиденко А. Концепти GOOD / ДОБРО ТА EVIL / ЗЛО в українській та англomовній картинах світу. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 2. С. 85–99.
- Осіпчук Г. В. Концепт 'ДОБРО-ЗЛО' в сучасних українських і польських літературних казках. *Нова філологія* : збірник наукових праць. 2021. № 81. Т. II. С. 53–60.
- Соловійова О. А. Концепти ДОБРО-ЗЛО в художній мовній картині світу (на матеріалі сучасних арабських та українських фразеологізмів). *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2012. № 6. С. 234–238.
- Таценко Н. В., Воронько А. В. Перекладацькі аспекти відтворення концептів ДОБРО/GOOD ТА ЗЛО/EVIL у романі Террі Пратчетта і Ніла Геймана «Добрі Передвісники». *Вчені записки*

ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації. 2019. № 4. Т. 30 (69). Ч. 1. С. 111–116.

Щербина С. М., Гоца Н. М. Онтологічна сутність бінарних концептів та основні підходи до їх вивчення у сучасній лінгвоконцептології. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. 2014. № 13. С. 157–160.

ГАХАРІЯ К. В.

(Запорізький національний університет)

ДІАХРОНІЧНИЙ АНАЛІЗ ЛЕКСЕМИ-НОМІНАНТУ КОНЦЕПТУ EPIDEMIC

Вперше ми зустрічаємо лексему epidemic у науковому, а конкретно медичному контексті у роботах Гіппократа. Справа в тому, що Гіппократ вважав можливість прогнозування появи і протікання хвороб одним з найважливіших аспектів медицини. Ця віра спонукала його розглядати хворобу як динамічний процес із власним розвитком, який є послідовним і повторюваним алгоритмом.

Первинна форма лексеми, що використовується для вербалізації концепту EPIDEMIC, складається з двох смислових частин – ері, що означає «над», «на» або ж «зверху» і dêmos, що означає «люди» або «народ».

Звертаючи увагу на те, що в своїх роботах вчений використаний нозологічний підхід, необхідно відзначити, що значення, в якому він використовував лексему epidemios, ділилося на дві частини:

- 1) Як група випадків захворювання, які клінічно були схожі один з одним за медичними показниками;
- 2) Як групи різних захворювань, які виникають в один і той же час року або в одному і тому ж місці, і поширюються «на народ», тобто мають масовий характер зараження.

Таким чином, Гіппократ застосовував лексему *epidemios* по відношенню до груп синдромів або захворювань з посиленням на атмосферні характеристики, пори року або географію, а іноді і на поширення даного синдрому серед людської популяції.

Наступний етап актуалізації концепту EPIDEMIC наступив разом з новою хвилею вірусних заражень – в якості головної форми вербалізації тут виступає Французька лексема *epidémie*, яка вперше зустрічається в такій формі у текстах початку 18 століття (в більш ранніх джерелах можна зустріти такі форми лексеми як *épydime* в 14 столітті і *epidimie* в 17 столітті відповідно) [Rosenberg 1993].

Oxford English Dictionary дає доволі детальну хронологію змін у значенні, якого набувала лексема *epidemic* в англійській мові від середніх віків до сучасності. Згідно цієї хронології, усі значення даної лексеми можна поділити дві великі групи – значення форми прикметника та значення форми іменника.

Лексема *epidemic* спочатку використовувалася для позначення гострого захворювання, яке масово поширюється серед населення певного регіону. Одне з перших зафіксованих її застосувань відноситься до 1603 року і зустрічається у описі чуми в Англії:

«An Epidemick plague, is a common and popular sicknesse, hapning in some region, or countrey, at a certaine time,..producing in all sorts of people, one and the same kind of sicknesse» [Lodge 1603].

У XVII–XIX століттях термін набув широкого використання в описах різних захворювань, таких як лихоманка або холера, і поступово проник у тексти наукових, релігійних і художніх робіт:

1) «The purple Feavour was then Epidemicke, and many families in the towne visited therewith» [More 1641];

2) «The Epidemic fever... has prevailed much in this part of the Kingdom» [Cowper 1783];

3) «The endemick and epidemick diseases in Scotland, fall chiefly, as is usual, on the poor» [Malthus 1803][;

4) «It seems probable that phlebotomus fever was epidemic at the same time as malaria» [Journal of the Royal Army Medical Corps 1910].

Згодом epidemic почали використовувати і в образному значенні для позначення будь-якого явища, яке швидко поширюється і має небажані наслідки. У літературі й публіцистиці XVIII–XX століть цей термін застосовували до таких явищ, як моральний занепад, економічні кризи або манія до певної моди:

1) «And then with guilty conscience they remember Their Epidemick purpos'd treachery» [Vicars 1617];

2) «That Epidemique mercy that he hath obliged all by» [Waterhouse 1667];

3) «The trade of universal stealing is not so epidemick there as with us» [Swift 1789];

4) «The mania for prize scholarships, then epidemic, infected the curators» (Pattison M., 1868).

У другій половині XX століття концепт «епідемія» розширив своє семантичне поле, охоплюючи неінфекційні захворювання (ожиріння, рак) і немедичні події, такі як поширення комп'ютерних вірусів чи суспільних настроїв:

1) «He was a pious just man... only a little tainted with the Epidemique of those times [Latin communi temporum errore abreptus]» [Godwin 1630];

2) «There are epidemics of opinion as well as of disease» [Brodie 1856];

3) «The American life style, emphasizing rich foods and leisure, is the prime contributor to the epidemic of diabetes in this country» [Tyndall 1979];

4) «Racial stereotypes may be playing a role in the US opioid overdose epidemic, according to a leading expert on opioid addiction» [The Independent 2016].

У сучасному розумінні epidemic знову повертається до свого первісного значення як метафори масовості, яка охоплює не лише захворювання, але й колективні емоції, тенденції або соціальні явища. Ця еволюція відображає здатність терміна адаптуватися до змін у суспільстві, відображаючи нові реалії

та контексти:

«Gun violence is a public health epidemic. We must not surrender to it» [Sederer 2015].

«Empowering creativity is at the heart of who we are. Epidemic Sound enriches the creative process, enabling content creators to elevate the content and engage their audiences with our ever-expanding catalog of world-class music and sound effects. We collaborate closely with our community of content creators and music creators to help them grow.

Epidemic Sound exists so that music can fly freely and fairly between creators around the world» [Epidemic Sound].

Отже, отримані факти підтверджують припущення про те, що концепт EPIDEMIC пройшов численні історичні трансформації. Розвиток лексичного значення слова "епідемія", що номінує досліджуваний нами концепт, відбувався шляхом диференціації й ускладнення за рахунок нашарування додаткових смислів і відтінків. Ці смисли пов'язані з релігією, науково-технічним прогресом, розвитком медицини та впливом масштабних світових епідемій на колективну свідомість населення.

Література

Brodie B. C. Psychological inquiries: in a series of essays, intended to illustrate the mutual relations of the physical organization and the mental faculties. 3rd ed. New York : BiblioBazaar, 1856.

Epidemic Sound. URL : <https://www.epidemicsound.com>

Godwin F. Annales of England. Containing the Reigns of Henry the Eighth. Edward the Sixt. Queen Mary. London : Printed by A. Islip, and W. Stansby, 1630. 342 p. URL: <https://quod.lib.umich.edu/e/eebo/A01811.0001.001?view=toc>

Journal of the Royal Army Medical Corps. 1910. № 23. P. 236.

Lodge T. A Treatise of the Plague. London : by Thomas Creede and Valentine Simmes, 1603. 86 p.

Malthus T. R. An essay on the principle of population. London : J. Johnson, 1803. 448 p.

More R. A True Relation of the Murders Committed in the Parish of Clunne in the County of Salop by Enoch AP Evan Upon the Bodies of His Mother and Brother, with the Causes Moving Him Thereunto. London : Proquest, Eebo Editions, 1641. 186 p.

Pattison M. Suggestions on Academical Organisation With Especial Reference to Oxford. London :

Cornell University, 1868. 386 p.

Rosenberg C. E. Explaining Epidemics. Cambridge University Press: Cambridge. 1992.

Psychological Medicine. 1993. Vol. 23, no. 2. P. 536. URL: <https://doi.org/10.1017/s0033291700028841> (date of access: 17.05.2022).

Sederer L. "America's Deadly Gun Disease", US News and World Report. December 7, 2015.

Swift J. Miscellaneous pieces, in prose and verse. London : Dilly, 1789. 276 p.

The Independent. 2016. January. № 864. P. 15.

Tyndall J. Fragments of Science. London : Hansebooks, 1979. 516 p.

Vicars J. Mischeefes mysterie. London : translation of F. Herring, 1617. 138 p.

Waterhouse E. A short narrative of the late dreadful fire in London. London, 1667. 202 p.

ДОМБРОВСЬКА С. А.

(Одеський національний університет імені І. І. Мечникова)

ТЕРМІНОСИСТЕМА ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ КОНЦЕПТОЛОГІЇ

Лінгвокультурологія, яка виокремилась в окремий науковий напрямок у 90-ті роки минулого століття як розділ антропологічної лінгвістики, зосереджена на проявах духовної культури народу, відбитих та закріплених у його мові та мовленні [Полюжин 2015]. Базовою дослідною одиницею лінгвокультурології виступає (лінгвокультурний) концепт, який у найзагальнішому вигляді зводиться до поняття як сукупності істотних ознак предмета, «зануреного» в культуру та мову [Колегаєва 2018], і якщо лінгвокультурологія займається дослідженням лінгвокультури в цілому, то лінгвоконцептологія вивчає окремі фрагменти лінгвокультури, які представлені (лінгвокультурними) концептами.

Лінгвоконцептологія є продовженням та розвитком класичної, структурної та функціональної семантики, збагаченої даними культурології, когнітології, соціології, історії та інших суміжних дисциплін. До основних методів дослідження відносяться компонентний (семний) аналіз і теорія лексико-

семантичного поля: отримані в результаті компонентного аналізу смислові ознаки концепту розташовуються в семантичному просторі в залежності від своєї значущості від ядра до периферії [Колегаєва 2018; Смаглій 2020]. Дослідницький об'єкт лінгвоконцептології – концепт – має «наскрізний» характер і включає семантику текстових та дискурсних утворень (ідіоми, паремії, афоризми, художні твори та ін.), у яких відображаються семантичні ознаки ментальних одиниць [Колегаєва 2018].

Лінгвоконцептологічні дослідження спрямовані головним чином на вивчення конкретних ментальних одиниць, що мають культурну специфіку і знаходять вираз у мові. Величезний внесок у становлення лінгвокультурної концептології зробила Ганна Вежбицька, яка дала перше визначення лінгвокультурного концепту і проаналізувала «культуроспецифічні» концепти «дружба» та «свобода» [Wierzbicka 1972].

На тлі численних лінгвістичних шкіл та напрямів, що враховують та досліджують зв'язок мови з культурою у формі вивчення тематичних полів, семантичних класів слів, встановлення залежності мовних фактів та явищ від соціальних та культурних факторів тощо, лінгвокультурна концептологія виділяється своїм комплексним та систематизованим підходом до предмета дослідження та розробленістю своїх дослідницьких методик. Зв'язок культурно маркованих операційних одиниць мислення із засобами їх вербалізації вивчається у єдності різноякісних складових – понятійної, образної та оцінної – з безумовним домінуванням образної складової, а матеріалом для дослідження слугують будь-які дискурсні області [Приходько 2008]. Вперше її базовий термін – лінгвокультурний концепт – опиняється в зоні уваги на початку 90-х років минулого століття.

Поняття «картини світу» як глобального образу світу (Weltbild) і введене у вжиток у лінгвістику Й. Л. Вайсгербером [Weisgerber 1967], деталізації – «(етно)мовна картини світу» – як сукупність знань про світ у пересіченій свідомості, зафіксованих в одиницях мови.

Ім'я «концептосфера», що означає сукупність концептів взагалі, набуває

розширення – «національна, етнічна, лінгвокультурна концептосфера», що означає сукупність лінгвокультурних концептів, що виділяються з мовної картини світу [Приходько 2008; Полюжин 2015].

Під «мовною особистістю» в лінгвокультурній концептології розуміється закріплений переважно в лексичній системі базовий національно-культурний прототип носія мови, що включає світоглядні установки, ціннісні пріоритети та поведінкові реакції, відображені у словнику – особистість словникова, етносемантична [Полюжин 2015], яка виступає суб'єктом мовної картини світу та національної концептосфери.

Терміносистема лінгвоконцептології включає поняття концептуалізації – процесу та результату створення концепту – структурування знань про світ. Відповідно термінологічне наповнення цього поняття залежить від розуміння концепту як лінгвокультурної сутності: мовна концептуалізація є збагаченням семантики певного поняття ознаками, запозиченими з семантики мовних показників, що лексикалізують це поняття [Приходько 2008].

За різними ознаками виокремлюють різноманітні види лінгвокультурних концептів, як різноіменні («культурна домінанта», «ключова ідея», «лінгвокультурний типаж»), так і утворені шляхом ад'єктивного розширення базового терміна (емоційні, іллокутивні, регулятивні, параметричні та інші концепти). Зростає кількість досліджень, емпіричною базою яких є «кластери концептів». У такі семантичні комплекси дослідники найчастіше включають як самі концепти, так і їх семантичні протилежності – «антиконцепти». Ці укрупнені об'єкти дослідження отримують різні назви – "концептуальне поле", "концептуальна діада", "градієнт-концепт" та ін.

Незважаючи на суттєві розбіжності у думках щодо сутності лінгвокультурного концепту, у розумінні його відмінних ознак сьогодні вже існує певний консенсус. Основними характеристиками лінгвокультурного концепту визнаються: 1) багатовимірність як наслідок синтетизму – наявність семантично різнорідних складових; 2) ієрархічність, системна залежність ознак; 3) етноспецифічність. До його додаткових ознак уналежнюють номінативну

щільність як множинність способів вербалізації; дискурсну (соціокультурну, онтогендерну, аксіологічну) варіативність і дискурсоцентричність – здатність виступати початком дискурсу.

Література

Колегаєва І. М. Конструювання номінативного поля концепту : етапи та одиниці. *Записки з романо-германської філології*. Одеса, 2018. Вип. 1. С. 121-127.

Полюжин М. Поняття, концепт та його структура. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Серія : Філологічні науки. Мовознавство. №4. Луцьк, 2015. С. 212-222.

Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя: Прем'єр, 2008. 332 с.

Смаглій В. М. Вербалізований концепт WORD / LANGUAGE / SPEECH у науковій та наївній картинах світу : монографія. Одеса : Астропринт, 2020. 508 с.

Weisgerber J. L. Die Sprachgemeinschaft als Gegenstand sprachwissenschaftlicher Forschung. Köln, Opladen, Westdeutscher Verlag, 1967. 57 S.

Wierzbicka A. Semantic Primitives / Translated by Wierzbicka, A., and J. Besemeres. Frankfurt : Athenäum Verlag, 1972. 240 p.

КОБУТА К. С., БИСТРОВ Я. В.

(Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника)

ТРАНСКУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В УКРАЇНСЬКОМУ СІМЕЙНОМУ МЕМУАРІ ВІКТОРІЇ БЕЛІМ «THE ROOSTER HOUSE»: ЛІНГВО-КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ

Філологічні студії, як і будь-яка інша сфера досліджень, визначає актуальні напрями вивчення відштовхуючись від глобальних економічних, політичних, соціальних та культурних процесів, а також враховуючи загальні академічні тенденції, зокрема міждисциплінарність, практичність у використанні,

комерціалізацію та імплементаційність у широкому розумінні. За період останніх 50-ти років у галузі лінгвістичних та літературознавчих досліджень значно зріс та продовжує зростати науковий інтерес до вивчення поняття ідентичності у всьому світі, що, у свою чергу, призвело до зростання кількості наукової та публіцистичної літератури про ідентичність. Існує припущення, що потрібна нова концепція ідентичності, оскільки динамічна міграція, як один з аспектів глобалізації, змінює побудову світових спільнот [Barker 2001, с. 21]. Якщо колись можна було простежити всебічні спільні зв'язки між людьми однієї нації в «героїчному минулому, великих історичних постатях, славі», як припускає французький філософ Е. Ренан, то сьогодні це застосувати практично не можливо [Ренан 2000, с. 112]. Багато людей, які потрапили у «міжкультурний стан», між двома, а деколи й кількома національними приналежностями, намагалися визначити свою змішану ідентичність у нових термінах, поверхнево орієнтуючись на конкретні фактори, такі як релігія, раса, мова та інші. До прикладу, коли письменника А. Маалуфа, який народився в Лівані і провів там 27 років свого життя, а пізніше оселився у Франції та жив там 22 роки, запитали, чи відчуває він себе більше французом чи ліванцем, він відповів «Обома!». Він вважав, що більшість напруженості та конфліктів у світі є наслідком проблем щодо неправильного розуміння ідентичності, що призводить до мультирасового та мовного насильства [Maalouf 2008, с. 8]. У зв'язку з такими «побічними ефектами» міграції та політичного перемалювання карти світу, виникла необхідність окреслити поняття приналежності по-новому, надавши йому дещо відокремленого та специфічного значення, що й зумовлює **актуальність** дослідження.

За визначенням А. Дагніно, транскультурна ідентичність - це ідентичність особи, яка є результатом широкого міжнародного досвіду, пережитого цією особою, тобто «множинної, гнучкої, метаморфічної ідентичності з кількома станами приналежності» [Dagnino 2012, с. 10]. Ідентифікувати себе як людину з транскультурною ідентичністю — це новий спосіб розглядати поняття культури та ідентичності, що відповідає сучасній теорії культури як потоку, а

не сутності [Hannerz 1992], тобто як культури, що постійно розвивається. і змінюється зі збільшенням взаємодії та досвіду індивіда.

Ідентичність як така (незважаючи на комплексність поняття) на біологічному та психологічному рівнях не в останню чергу визначається за мисленням та словесним висловлюванням особи, а відповідно за мовною ознакою [Венгринюк 2016]. Звідси впливає вибір *методики* дослідження, зокрема методи лінгвістичного та когнітивного аналізу.

Одним із провідних орієнтирів сучасної когнітивної лінгвістики залишається концепція про те, що «ментальні процеси не лише базуються на певних репрезентаціях, а й відповідають певним процедурам - когнітивним обчисленням» [Lakoff 1982 с. 141]. Ключовим моментом даного визначення для нашого дослідження є поняття «когнітивного обчислення», що, у свою чергу, тягне за собою процедуру, а відповідно, дозволяє на основі *методу кількісного аналізу* мовленнєвих одиниць та конструкцій змодельовати певні патерни мовлення мислення індивіда з транскультурною приналежністю, а відповідно, визначити його підсвідому ідентичність. З останніх розвідок у сфері моделювання можна зробити висновки, що моделювання як науково-пізнавальний метод для аналізу когнітивної діяльності успішно застосовують у тих випадках, коли безпосереднє вивчення об'єкта моделювання ускладнене, через відсутність безпосереднього контакту з ним. Типові об'єкти такого роду - мисленнєва діяльність людини й мова у всіх її проявах. Для створення моделі необхідно володіти інформацією про властивості поведінки об'єкта моделювання за певних умов [Lakoff 1982 с. 141]. Також Г. Лакоф зазначає, що найуспішніше моделюються саме риси, пов'язані зі структурною організацією об'єкта. У випадку з лінгвістичними моделями учений стверджує, що лінгвістичні моделі мають на меті передбачення поведінки об'єкта, а також пояснення його властивостей.

Матеріалом для лінгво-когнітивного моделювання транскультурної ідентичності слугують тексти авторів, які власне і позиціонуються як транскультурні, а в своїх роботах згадують про минуле життя, життя між двох

культур, багаторасовість роду, міграційний процес родини тощо.

Книга американсько-української письменниці, журналістки та перекладачки Вікторії Белім «The Rooster House» — це мемуари та історичне розслідування, у центрі якого — подорож авторки з метою розкриття історії її родини в Україні. У наративі переплітається особисте, політичне та історичне, починаючи з її пошуку відповідей про її прадіда Никодима, який зник під час радянських чисток 1930-х років. Це розслідування повертає її в Україну, де вона розмірковує про своє дитинство, бурхливу політичну історію регіону та досвід її родини через ключові історичні події, такі як Голодомор, Друга світова війна та радянські репресії. «The Rooster House» – в'язниця КДБ у Полтаві – символізує страх і травму, що передається з покоління в покоління і є елементом *ментальної фізичної системної моделі* [Abbott 1985, с.186]. Завдяки цьому дослідженню Белім змальовує стійкість сім'ї та тривалий вплив радянської влади на ідентичність і пам'ять України (*модель подій*). Стосовно дитинства та старшого віку книга фіксує такі моменти, як роздуми Белім про час, проведений в Україні з бабусею та прадідусем, підкреслюючи, як ці спогади про сімейне кохання та сільське життя сформували її світогляд (*абстрактна системна модель*). У наративі також висвітлюються особи похилого віку в її сім'ї, такі як її бабуся Ася, і їхні ролі як хранителів історій і пам'яті, які стають ключовими для розуміння складного минулого сім'ї та України (*моделі досвіду*).

Література

Венгринюк М. І. Вступ до мовознавства : конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2016.

Ренан Е. «Що таке нація?» «Націоналізм» (Антологія). Київ : Смолоскип, 2000. с. 107-120.
URL: <https://zbruc.eu/node/59455>

Abbott, V., Black, J. H., & Smith, E. E. (1985). The representation of scripts in memory. *Journal of Memory and Language*, 24, 179–199.

Barker, C., Galasinski, D., & Galasinski, D. D. (2001). Cultural studies and discourse analysis : A dialogue on language and identity. Sage.

- Belim V. The Rooster House, Abrams Press 2023, 230 p.*
- Dagnino, A. (2012). Transcultural writers and transcultural literature in the age of global modernity. Transnational Literature, 4(2), 1-20.*
- Hannerz, U. (1992). Cultural complexity : Studies in the social organization of meaning. Columbia University Press*
- Lakoff G. Categories : An essay in cognitive linguistics. LiMed. Linguistics in the morning calm : Selected papers from the SICOL-1981. Seoul : Hanship, 1982. P. 139-193*
- Maalouf A. "How the multiplicity of languages could strengthen Europe". 2008. Brussels. p. 1-30.*
- Nordlander J. Towards a Semantics of Linguistic Time. Uppsala : Sweedish Science Press, 1997. 197 p.*
- Suárez-Orozco, C. (2004). Formulating identity in a globalized world. Globalization: Culture and education in the new millennium, 173-202.*
- The Guardian. The Rooster House by Victoria Belim review – secrets and lies in Ukraine. Autobiography and memoir.*

КУЗНЄЦОВА І. В.

(Національний університет «Запорізька політехніка»)

МЕТОНІМІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ВИВЧЕННЯ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Як відомо, метонімія представляє собою заміну одного слова іншим на основі суміжності їхніх значень. А це означає, що цей стилістичний прийом, на відміну від метафори, базується не на подібності предметів, а на їх приналежності до певних явищ або понять, які пов'язані різними відношеннями (причинно-наслідковими, часовими, просторовими тощо). Аналізуючи метонімію, слід зазначити, що велика кількість дослідників визначає її як троп, заснований на взаємодії контекстуального та словникового значень слова, заснованих на суміжності.

Активне вивчення метонімії у руслі когнітивної лінгвістики розпочалося

наприкінці ХХ ст. й представлено працями А. Барселони, Р. Мендоси, Р. Коха, К. Пентер. У вітчизняній лінгвістиці явище концептуальної метонімії знаходить висвітлення у когнітивно-поестологічних розвідках В. Г. Ніконової, О. П. Воробйової, І. А. Трубенко тощо. Метонімія розглядається як механізм мислення і концептуалізації повсякденного досвіду, що проявляється не лише у мовленні на всіх рівнях мови, а й невербальних текстах та навіть поведінці людини.

Загальноприйняте тлумачення метонімії у когнітивній лінгвістиці таке: «Метонімія – це когнітивний процес, при якому одна концептуальна одиниця (річ, подія, властивість) – корелят – забезпечує ментальний доступ до іншої концептуальної одиниці – референта – в межах того самого фрейму, концептосфери або ідеалізованої когнітивної моделі» [Kövecses 1998, с. 99]. Інакше кажучи, витлумачення метонімії ґрунтується на наявності зв'язку між двома елементами, один із цих елементів репрезентується у мовленні – корелят, інший мається на увазі – референт. Цей зв'язок називають суміжністю, і виникає він між компонентами певної системи знання, що формується у людини з набутого нею досвіду й енциклопедичних знань про світ.

Дж. Лакофф висловлював припущення, що «метонімія так само, як і метафора є сильним когнітивним інструментом, за допомогою якого відбувається пізнання світу людиною. Метонімічні концепти структурують не тільки мову, але також й мислення, відносини і дії людини» [Lakoff, Johnson 2003, с. 132].

Дж. Барнден вважав, що метонімія, як і метафора, «базується на асоціації між двома ідеями». Науковець виділяє два типи асоціацій: асоціація між смислами та асоціація між іменами [Barnden 2010, с. 27].

Міцну та незаперечну роль метонімії в мові та комунікації продемонстровано в працях А. Барселони, З. Ковечеша і Г. Раддена, В. Крофта, К. Лангакера, Ж. Літлмор тощо. Саме цими дослідниками визначено метонімічний характер мови, оскільки природне прагнення мовця висловлюватися про ті речі, які мають для нього «більше когнітивне значення»,

стає причиною метонімічних висловів, що дають змогу «людині згадати про сутність, яка має більше когнітивне значення і простіше мовне вираження, тим самим викликавши уявлення про іншу сутність, менш виділену або зі складнішим позначенням» [Гончаренко 2013, с. 30]. Плідними в контексті нашого дослідження є студії сучасних закордонних лінгвістів А. Саламурович (A. Salamurović, 2017) та Х. Жодар-Санчеса (J. Jodar-Sanchez, 2020), у яких метонімія розглядається крізь призму політичного дискурсу та людської інтеракції. Студії вітчизняних учених присвячуються дослідженню функціонування метонімії у сучасних медіатекстах (Г. Гецько, В. Зайцева), лінгвокогнітивних характеристик метонімії у світлі теорії ідеалізованої когнітивної моделі (І. Качур), мовних, психологічних та когнітивних аспектів метонімічних перенесень (О. Гапченко) тощо.

Як було зазначено, метонімію розглядають як одиницю когнітивістики і визначають як когнітивний процес, в якому відбувається розумове сприйняття одного концепту за допомогою іншого [Fauconnier 1998, с. 157]. Чимало дослідників, у свою чергу, розглядають метонімію як лінгвістичне явище, що спирається на яскраві концептуальні відносини між елементами когнітивного фрейму [Ungerer 2006, с. 44].

Когнітивні дослідження метонімії дозволили по-іншому поглянути на цей феномен. Когнітивний напрямок, спираючись на увесь попередній досвід традиційних лінгвістичних досліджень, дозволяє виявити ментальні основи мовних явищ та значно розширити погляди на метонімію. У межах когнітивного підходу метонімія розглядається не лише як лінгвістичне явище, але як фундаментальна властивість нашої свідомості, як один з принципів організації повсякденного мислення і певний спосіб концептуалізації та категоризації дійсності. Досить влучно характеризує метонімію наступне визначення: «*Metonymy is a cognitive process in which one conceptual entity, the vehicle, provides mental access to...conceptual entity, the target, within the ... idealized cognitive model*» [Mendoza 2003, с. 118].

Концептуальність метонімії пояснюється тим, що в основі її лежить

референція на певний концепт. Метонімія подібно метафорі є частиною нашого повсякденного мислення, заснована на досвіді, піддається загальним і системним принципам і структурує наші думки і дії.

Спроба тематично класифікувати метонімію цікава для дослідження цього мовного явища саме з погляду семантичного групування, однак поділ на тематичні групи не є вичерпним, досконалим й остаточним, оскільки різні лексеми виявляють здатність до функціонування в кількох тематичних групах. На нашу думку, в основі класифікації лежать не семантичні процеси, не типи семантичних зсувів чи типи асоціацій, а, власне, тематичний розподіл лексики. Незважаючи на досить ґрунтовне осмислення, проблему класифікації метонімічного перенесення залежно від типів асоціації між суміжними поняттями не можна вважати остаточно вирішеною, оскільки нерідко дослідники обмежуються перерахуванням метонімічних моделей, на зразок «автор – твір», «дія – результат», не виділяючи каузальний тип як такий. У нашому дослідженні ми спираємося на класифікацію, принцип якої полягає у виділенні основних типів перенесення найменування за асоціацією суміжності, а саме каузального, локального, атрибутивного, темпорального типів. Перенесення ці, відбиваючи той чи той зв'язок між поняттями конкретних класів, групуються в підтипи, що передають відношення між родовими поняттями щодо понять конкретних об'єктів, але є видовими щодо загальних понять, асоціація між якими виражена моделями певного типу. Отже, метонімію в лінгвістичній літературі розглядають за належністю до певного типу – каузального, локального, темпорального, атрибутивного, кожен з яких відбиває семантичні зв'язки різного характеру. Конкретні реалізації того чи того типу зв'язку можна поєднати в підтипи на основі спільності змісту й обсягу визначуваних понять. Класифікуючи метонімічні номінації, маємо врахувати сферу поширення, а також найпродуктивніші типи метонімічних перенесень, що активно функціонують у текстах сучасного менеджмента.

Отже, когнітивний підхід до вивчення метонімії увібрав у себе досягнення традиційних підходів та став найбільш перспективним напрямком, оскільки

дозволяє розширити межі традиційного розуміння цього феномену, розглядаючи метонімію як когнітивний механізм, що використовується для логічних операцій та суджень про світ, концептуалізації та категоризації позамовної діяльності. Когнітивна сутність метонімії убачається в тому, що в ході процесу метонімізації одна концептуальна сутність забезпечує доступ до іншої концептуальної сутності в межах однієї концептуальної сфери. Метонімія – це важливий механізм когніції, за допомогою якого людина розуміє абстрактні поняття й розмірковує про них, вона ґрунтується на досвіді людини. За допомогою когнітивного підходу стають можливими дослідження сутності мовних явищ, а через них і когнітивних механізмів та структур людської свідомості.

Література

- Гончаренко М. Ф. Методи та моделі оцінки та прогнозування потреб економіки у випускниках ВНЗ. *Проблеми економіки*. Харків, 2013. № 1. С. 368–375.
- Barnden J. Metaphor and metonymy: making their connections more slippery. *Cognitive Linguistics*. 2010. 21 (1). P. 1–34.
- Fauconnier G., Turner M. Conceptual Integration Networks. *Cognitive Science*. 1998. № 22. P. 133–187.
- Kövecses Z., Radden G. Metonymy: developing a cognitive linguistic view. *Cognitive Linguistics*. 1998. Vol. 9-1. P. 37–77.
- Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press, 2003. XIII, 276 p.
- Mendoza R. Patterns of Conceptual Interaction. *Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast* / ed. by R. Dirven and R. Pörings. Berlin, New York : Mouton de Gruyter, 2003. P. 489–532.
- Ungerer F., Schmid H. *An introduction to cognitive linguistics*. 2nd ed. London / New York : Pearson Education, 2006. 384 p.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЖИВАННЯ МОВНИХ ЗАСОБІВ НА МАТЕРІАЛІ ТЕКСТІВ ПІСЕНЬ МУЗИЧНОЇ ГРУПИ *LINKIN PARK*

Аналіз досліджень текстів малої форми, тобто пісень, може показати, що їм притаманні чіткі структурні, прагматичні та лінгвостилістичні особливості. Отже, проаналізуємо пісню “Numb” музичної групи Linkin Park з альбому *Meteora* 2003 року щодо стилістичних прийомів за допомогою яких створюється неповторний настрій їх творчості [Anigbogu 2017, с. 3-8]. Пісню “Numb” співає підліток, який емоційно «онімів», щоб захистити себе від душевного болю та контролю, що здійснюється з боку його батьків. З лінгвістичної точки зору, текст пісні демонструє цілу низку лексичних мовних засобів, які сприяють передачі загальної ідеї та настрою пісні.

По-перше, текст пісні “Numb” є багатим на **синоніми**, що одночасно функціонують як **епітети**. До головного слова у тексті *numb* використовуються його синоніми *broken, tired, disappointed*. Щоб висловити розгубленість підлітка, що перебуває під цілковитим контролем батьків, використовується слово *lost*, до якого додаються його часткові синоніми *faithless, fallen, wasted*. Синоніми, які виступають в ролі епітетів, передають головну ідею, яка відчувається у кожному рядку пісні, але кожного разу з іншим відтінком. Це різноманіття створює відчуття емоційної втоми та відчаю наратора.

По-друге, одним із найяскравіших образних засобів, використаних у пісні, є **метафора**. У тексті пісні неодноразово описуються емоції оповідача як *numb*. Наприклад, приспів містить такі рядки:

I've become so numb

I can't feel you there

Become so tired [Linkin Park 2003].

Ця метафора є всеохоплюючою: вона вживається, щоб описати почуття

відстороненості, самотності та відірваності головного героя від навколишнього світу. Також метафора «оніміння» використовується для передачі відчуття емоційного виснаження та віддаленості. Досить показовим є словосполучення *smothering me*, що дослівно трактується як «душити мене», а у пісні воно має значення «мучити або дратувати», що є алюзією на постійний тиск з боку батьків ліричного героя.

Автор пісні “Numb” також використовує **символізм**, щоб краще передати свій стан. Наприклад, наступні рядки виконують роль символу:

*Caught in the **undertow***

*Just caught in the **undertow*** [Linkin Park 2003].

Тут *undertow*, тобто сильна підводна течія, використовується як символ почуттів автора, що було «змито» з його душі, яку ця течія емоцій огорнула. Також показовим є символ чужого взуття, що повторюється у пісні декілька разів, *walking in your shoes*. Це – символ тиску, що змушує відповідати очікуванням інших. Ідея використання не власного взуття символізує емпатію, яку демонструє мовець: він намагається таким чином налагодити зв’язок з іншими людьми, пропонуючи стати на його місце [Ayandele 2016, с. 74-76].

Рядок *all I want to do is be more like me and be less like you* є прикладом **антитези**, оскільки представляє дві протилежні ідеї: бути більше схожим на себе і менше на когось іншого. Контраст між цими двома ідеями підкреслює бажання героя звільнитися від очікувань і тиску інших та стати вірним собі.

Розглянемо граматичні мовні засоби. Вони зазвичай створюють той нетиповий ефект побудови речень, завдяки якому рядки пісень запам’ятовуються краще [Dunn 2005, с. 736]. У тексті пісні “Numb” чотири рази повторюється приспів, який виражає головну думку, зокрема повторюється ключова фраза, яка описує внутрішній стан оповідача: *I’ve become so numb*.

Цей **повтор** також підкреслює ідею емоційної відстороненості та підсилює головну ідею пісні. Більш того, як продовження думки про стан «оніміння», автор пісні у різних куплетах повторює рядки *I can’t feel you there* і *I’m tired of*

being what you want me to be.

Слід зосередитися на **паралельних конструкціях**:

I'm tired of being what you want me to be

Feeling so faithless, lost under the surface [Linkin Park 2003].

У цих рядках використовується паралельна конструкція, щоб пов'язати ідею зовнішньої відповідності (перший рядок) і внутрішнього дискомфорту (другий рядок). Вживання слів *being* і *feeling* підкреслює відчуття розчарування і відчуження в пісні. Також паралельна конструкція, наявна у рядку *every step that I take is another mistake to you*, створює паралельний зв'язок між кроком і помилкою.

Останнім етапом нашого дослідження є аналіз фонетичних мовних засобів. Вони є важливим елементом дослідження пісень, оскільки роблять текст пісні приємним і музично різноманітним. Досліджуючи фонетичні засоби мовної образності у пісні "Numb", констатуємо факт вживання **алітерації** у рядку *caught in the undertow, just caught in the undertow*. Впродовж рядка повторюються приголосні звуки [k], [n], [d], [t], [j]. Це створює музичний ефект, що передає негативну складову історії, про яку розповідають у пісні, і підсилює передбачення пастки та пригніченого стану.

Наступним фонетичним прийомом є **консонанс**, що зустрічається у рядку *I'm tired of being what you want me to be*. Тут бачимо повтор двох основних приголосних звуків [w], [t]: таким чином створюється ритм та музикальність, підкреслюється емоція смутку і розчарування.

Яскравим фонетичним засобом у пісні "Numb" є **асонанс**, що вживається у рядках приспіву:

I've become so numb

I can't feel you there [Linkin Park 2003].

Тут наявний повтор голосних звуків [aɪ], [i:], [əʊ], [ɑ:] : саме на цих рядках співак використовує техніку скримінгу, тобто завдяки даному асонансу герой втілює свої негативні емоції, не використовуючи приголосні звуки, які прокричати було б дуже складно.

Підсумовуючи проведене дослідження мовного матеріалу пісні “Numb”, зазначаємо, що її настрій неможливо передати без вживання певних мовних засобів, які «випрямлюють» почуття героя. Психологічний стан оповідача наповнений негативними емоціями, зокрема роздратуванням, через зовнішній та внутрішній конфлікти. Подавлений і пригнічений настрій створюється завдяки вживанню епітетів, метафор та антитези. Епітети підкреслюють емоційне виснаження та ізолюваність протагоніста; мотив ізоляції передано за допомогою метафори; антитеза створює ефект психологічної напруги, акцентуючи протистояння між оповідачем і його оточенням.

Аналіз фонетичних засобів мовної образності виявив вживання алітерації, консонансу та асонансу. Алітерація та консонанс забезпечують ритмічність і музикальність, які забезпечують зосередженість на ключових емоційних моментах, а саме на розчаруванні у своєму середовищі та внутрішньому дисонансу. Асонанс додає глибини негативним емоціям та дозволяє використати таку техніку співу як скримінг, що підкреслює ефект крику душі наратора, який є важливою частиною передачі емоційного фону пісні.

Література

- Anigbogu N. Linguistic devices in media discourse : a case study. Owerri : Federal University of Technology, 2017. P. 3–8. URL: https://www.academia.edu/38380425/LINGUISTIC_DEVICES_pdf (retrieved from: 16.11.2024).
- Ayandele O. Basic Psychology. Ibadan : Hope Publications Ltd, 2016. P. 74–76. URL : <https://www.infobooks.org/pdfview/7269-basic-psychology-olusola-ayandele/> (retrieved from: 22.04.2023).
- Dunn J. Feeling and Believing : The Influence of Emotion on Trust. Journal of Personality and Social Psychology. Philadelphia, 2005. № 5. P. 736–748. URL : <https://www.infobooks.org/pdfview/8180-the-influence-of-emotion-on-trust-dan-myersdustin-tingley/> (retrieved from: 16.11.2024).
- Linkin Park “Numb”. Meteora. NRG Recordings, 2003. URL : <https://open.spotify.com/track/2nLtzopw4rPReszdYBJU6h> (retrieved from: 16.11.2024).

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА
ЕКСТРАЛІНГВІСТИЧНИХ ФАКТОРІВ В СУЧАСНИХ КОМІКСАХ
ВИДАВНИЦТВА MARVEL COMICS**

Сучасна культура мас-медіа відзначається стрімким розвитком коміксів, які стали важливим засобом комунікації та розваги. Серед найбільш впливових видавництв у цій галузі *Marvel Comics* посідає особливе місце завдяки своїм яскравим персонажам, складним сюжетам і візуальній динаміці.

Як відомо, комікс є комплексним мультимодальним текстом, що містить не лише мовні елементи, а й набір візуальних, аудіальних (репрезентованих візуально), жестикуляційних та просторових елементів. Це робить комікс жанром, який сприймається вербально та візуально. Таким чином, лінгвістичні та екстралінгвістичні фактори відіграють важливу роль у створенні та інтерпретації коміксів *Marvel* [Cohn 2019].

Зазвичай щодо коміксів **лінгвістичні фактори** стосуються мовлення та текстових елементів: сюди входять діалоги між персонажами, оповідь і звукові ефекти. Мова, що використовується в коміксах *Marvel*, часто характеризується розмовним стилем, що сприяє створенню відчуття близькості та доступності для читачів. Використання *ономатопеї* та інших звукових ефектів також доповнює загальний процес читання коміксу, створюючи мультисенсорний досвід, який підсилює візуальні елементи.

Екстралінгвістичні фактори в коміксах охоплюють візуальні елементи, а саме композицію панелей, кольорову гаму, товщину ліній, а також міміку та жестикуляцію персонажів. Наприклад, використання динамічної композиції панелей, яскравої жестикуляції та міміки допомагають створити відчуття руху та динаміки у сценах битв жанру *action*, а використання яскравих кольорів і жирних ліній посилює загальний вплив візуального ряду [Завадська 2016,

с. 163–167].

Дизайн персонажів також відноситься до екстралінгвістичних факторів. Персонажі майже завжди мають унікальну зовнішність та костюми, які миттєво ідентифікуються і дозволяють відрізнити персонажів. Це створює у читачів відчуття знайомства та прив'язаності, оскільки вони занурюються у внутрішній світ персонажів та їхні історії. Всі ці фактори знаходяться у постійній взаємодії та є необхідними для створення повноцінної та цілісної мовної картини, характерної для коміксів *Marvel*.

Сприйняття компонентів коміксу формує уявлення про події та героїв, як у фрагменті зображення Людини-павука у коміксі “*Amazing Spider-Man*” (2022), де втомлений супергерой падає на своє ліжко. Зображення міміки героя доповнюється не тільки його жестами, але й вербальним контентом, а саме: *I don't know what I'd have done if I'd caught him. I only stopped him last time because he didn't know when to quit. Wonder what that feels like. Here we go.* У цьому фрагменті наявні три знакові системи: візуальна (передана за допомогою графічного зображення міміки та жестів супергероя), вербальна (передана через слова персонажа) та фоносемантична (представлена вербалізацією звукового елементу *thump*).

Прикладом процесу мультимодальної комунікації є фрагмент першого випуску коміксу “*X-Men: Red*” (2018), у якому автор знайомить читача з Людьми Ікс. Герої зображені в центральній частині сторінки, а поряд з ними написані їхні імена: *Gentle. Namor. Nightcrawler. Jean Grey. Trinary. Honey Badger. Wolverine.* Отже, автор передає інформацію про героїв візуально та вербально. Мультимодальність будь-яких текстів можна розглядати на трьох рівнях, які відрізняються ступенем взаємодії з лінгвістичними та екстралінгвістичними складовими: тексти з нульовою мультимодальністю, тексти з частковою мультимодальністю, тексти з повною мультимодальністю [Рижкова 2009]. В англomовному коміксі наявні тільки два рівні мультимодальності: повний та частковий, що простежується в особливостях організації текстового простору. Відсутність нульової мультимодальності

пояснюється тим, що візуальний компонент присутній завжди та повністю або частково стосується вербальної частини.

Повна мультимодальність характеризується тісним зв'язком між лінгвістичним та екстралінгвістичним компонентами. У випадку повної мультимодальності вербальні елементи не можуть бути розглянуті окремо від невербальних, оскільки вони взаємодіють та підсилюють один одного, і між ними існують тісні семантичні відносини. Мовна частина орієнтується на візуальну і навпаки [Рижкова 2009]. В аспекті повної мультимодальності зображення прив'язане до вербального повідомлення. Прикладом реалізації повної мультимодальності є фрагмент коміксу “Iron Fist” (2017), в якому зображений світловолосий чоловік, який дивиться у дзеркало, а вербальне повідомлення роз'яснює його походження: *“My name is Danny Rand. Iron Fist”*.

За відсутності вербального контенту читач не отримає всієї інформації про образ персонажа, так само як і без його зображення вербальний контент його не актуалізує. Отже, вербальний контент нероздільно пов'язаний з візуальним контентом для передачі цілісного повідомлення. У коміксах інформація сприймається здебільшого візуально, тому екстралінгвістичний фактор є необхідним елементом організації коміксу, невербальний компонент поглиблює вербальну інформацію. Екстралінгвістичні засоби коміксу розширюють можливості лінгвістичних елементів у передачі інформації [Солощук 2011, с. 129–134].

При **частковій мультимодальності** тексту вербальний складник є відносно автономним та незалежним від зображення, хоча між словесними та графічними компонентами існують семантичні відносини. В цьому випадку графічний елемент лише супроводжує вербальну частину тексту і не є обов'язковим для організації тексту. Символічний рівень часткової мультимодальності простежується в коміксі “Oscuru Avengers” (2017). Головним антагоністом коміксу є терористична напіввійськова організація «Гідра», символом якої є череп, обрамлений зловісними щупальцями восьминога. Для поглиблення інформації, що адресована читачеві, автор

зображає цей символ на одязі агентів «Гідри» та на стінах приміщень. При частковій мультимодальності читач декодує тільки візуальний контент, щоб зрозуміти події та персонажів. Однак, разом з вербальним контентом, читач отримує повну інформацію та цілісне повідомлення про фрагмент. На відміну від повної мультимодальності, при частковій мультимодальності читач декодує тільки екстралінгвістичний контент, щоб зрозуміти події чи персонажів.

Загалом, як лінгвістичні, так і екстралінгвістичні фактори відіграють важливу роль у створенні та інтерпретації коміксів *Marvel*. Лінгвістичні елементи, такі як діалоги, мовні особливості та стилістика, допомагають передати особистість та характер кожного персонажа, що робить їх більш реалістичними та живими для читача. Екстралінгвістичні елементи, такі як малюнки, кольори, рамки та композиція, створюють візуальну атмосферу та передають настрій та емоції сцен та персонажів. Всі ці фактори є необхідними для створення повноцінного та цілісного коміксу, який захоплює читача та залишає незабутні враження.

Література

- Рижкова В.* Креолізовані тексти в аспекті вивчення реклами в банківській сфері України. Київ: Нора-Друк, 2009. 261 с.
- Солощук Л.* Стилiстичнi аспекти презентацiї невербальних компонентiв комунiкацiї у тексті. *Методика викладання іноземних мов: наук.-метод. зб.* Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. Серія : Романо-германська філологія. Харків, 2011. Вип. 972. С. 129–134.
- Завадська О.* Феномен креолізованого тексту: актуальна проблема сучасних лінгвістичних досліджень. *Лінгвістичні дослідження* : збірник наукових праць. ХнПУ ім. Г.С. Сковороди. 2016. Вип. 43. С. 163–167.
- Cohn N.* Visual narratives and the mind: Comprehension, cognition, and learning. *Psychology of Learning and Motivation*. Tilburg: Tilburg University Press, 2019. P. 97–127.

СЛОВОТВІРНІ ПРОЦЕСИ ТВОРЕННЯ МЕТАФОРИЧНИХ МОДЕЛЕЙ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У сучасній лінгвістичній науці дослідження словотвірних процесів творення метафоричних моделей у англійській мові набуває особливої актуальності в контексті розвитку когнітивної лінгвістики та теорії концептуальної метафори [Lakoff, Johnson 2003, с. 3-5]. Аналіз корпусних даних (British National Corpus та The Corpus of Contemporary American English) свідчить про активне функціонування метафоричних моделей як у процесах словоскладання, так і в афіксальному словотворенні, що зумовлює необхідність їх комплексного дослідження.

Актуальність дослідження визначається потребою створення комплексної класифікації метафоричних моделей у різних типах словотвірних процесів англійської мови. Особливої уваги потребує аналіз семантичної прозорості як складних слів, так і афіксальних дериватів, а також дослідження взаємодії метафоричних механізмів у процесах словотворення [Benczes 2006, с. 23-25].

У процесі дослідження було виявлено та систематизовано основні механізми метафоризації в словотворенні сучасної англійської мови. Перший механізм реалізується через словоскладання, де метафоричні моделі функціонують у чотирьох основних патернах [Schmid 2020, с. 182-184].

Перший тип представлений конструкціями з метафорично-базованими семантичними відношеннями та метонімічно-базованим модифікатором. Наприклад, у складному слові "masarena page" (COCA: 2019) спостерігається метафоричне відношення між компонентами, а модифікатор "masarena" метонімічно позначає будь-яке швидкоплинне захоплення.

Другий механізм метафоризації реалізується через афіксацію, де префікси та суфікси виступають носіями додаткових метафоричних значень [Booij 2019,

с. 89-91]. Так, префікс *over-* у словах "overthink", "overwork" трансформує просторове значення "над" у значення надмірності дії, а суфікс *-ish* у лексемах "wolfish", "bookish" передає наявність певних ознак, притаманних основі слова [Lakoff, Johnson 2003, с. 14-15]. Такий механізм метафоризації свідчить про систематичний характер перенесення значень у процесі афіксального словотворення.

Дослідження показало, що в процесі афіксального словотворення метафоричні моделі можуть базуватися на:

- просторових відношеннях (*undercurrent*, *overtake*, *uprise*) [Lakoff, Johnson 2003, с. 25-26];
- темпоральних відношеннях (*pre-war*, *post-modern*, *ex-wife*) [Lieber 2016, с. 45-47];
- квалітативних характеристиках (*childish*, *foolish*, *sweetish*) [Booij 2019, с. 92-93].

У ході дослідження виявлено взаємодію різних словотвірних механізмів у створенні метафоричних значень. Наприклад, у слові "overworker" поєднуються префіксальна просторова метафора (*over-*) та агентивна метафора (*-er*), створюючи комплексне метафоричне значення [Benczes 2006, с. 67-68].

Аналіз корпусного матеріалу дозволив виділити градацію семантичної прозорості як у складних словах, так і в афіксальних утвореннях [Benczes 2006, с. 72-73; Schmid 2020, с. 162-164]. У сфері афіксації спостерігаємо:

- повністю прозорі деривати (*rewrite*, *unhappy*);
- частково прозорі утворення (*undertake*, *outgrow*);
- метафорично переосмислені деривати (*outbreak*, *overthrow*).

У процесі дослідження виявлено систематичні концептуальні мапування між доменами джерела та цілі як у композитах, так і в афіксальних дериватах [Lakoff, Johnson 2003, с. 55-56]. Наприклад, у слові "outgrow" просторове значення виходу за межі використовується для позначення процесу розвитку чи зростання. Такі метафоричні перенесення є типовим механізмом формування нових значень слів у сучасній англійській мові.

Проведений аналіз також виявив важливу роль культурного контексту у формуванні метафоричних моделей як у складних словах, так і в афіксальних утвореннях [Schmid 2020, с. 162-164]. Наприклад, складне слово "glass ceiling" відображає соціокультурне розуміння невидимих бар'єрів, тоді як префіксальне утворення "super-mom" (COCA: 2021) актуалізує культурно зумовлене уявлення про надможливості сучасної жінки-матері.

Метафоричні моделі в афіксальному словотворенні часто спираються на просторову орієнтацію [Benczes 2006, с. 82-83; Lakoff, Johnson 2003, с. 58-60]. Так, префікси under-, over-, up-, down- створюють значення через просторові образи: "underperform" передає недостатність дії через образ "внизу", "overachieve" виражає надмірність через образ "вверх", "upscale" означає покращення через рух вгору, а "downgrade" - погіршення через рух вниз.

Складні слова демонструють подвійне перенесення значення (як у "heartbreaker" - поєднання образу розбитого серця та емоційного впливу), тоді як афіксальні утворення реалізують взаємодію основи та афікса ("heartless", "powerful", "enlighten") [Benczes 2006, с. 82-83; Lieber 2016, с. 98-99].

Метафоричні моделі в словотворенні розділяються на три типи: структурні (базуються на зв'язках між поняттями), орієнтаційні (використовують просторові образи) та онтологічні (представляють абстрактні поняття як фізичні об'єкти) [Booij 2019, с. 112-114].

Встановлено, що формування нових лексичних одиниць відбувається через систематичні концептуальні мапування між доменами, які можуть реалізовуватися як на рівні основ при словоскладанні, так і на рівні афіксів при деривації. Проведене дослідження підтверджує, що метафоричні композити є не лише продуктивним засобом словотворення, а й важливим механізмом семантичної конденсації, що дозволяє економно виражати складні концептуальні відношення. Виявлені моделі метафоричного словоскладання демонструють системний характер взаємодії когнітивних та мовних механізмів у процесах номінації та свідчать про тенденцію до раціоналізації мовної системи при збереженні її експресивного потенціалу.

Література

Benczes R. Creative Compounding in English : The Semantics of Metaphorical and Metonymical Noun-Noun Combinations. Amsterdam : John Benjamins Publishing, 2006. 272 p.

Booij G. The Morphology of Dutch. 2nd ed. Oxford : Oxford University Press, 2019. 376 p.

Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. 2nd ed. Chicago : University of Chicago Press, 2003. 256 p.

Lieber R. English Nouns : The Ecology of Nominalization. Cambridge : Cambridge University Press, 2016. 236 p.

Schmid H. J. The Dynamics of the Linguistic System : Usage, Conventionalization, and Entrenchment. Oxford : Oxford University Press, 2020. 384 p.

PRYKHODCHENKO O. O.

(Zaporizhzhia National University)

PECULIARITIES OF THE MYSTICAL WORLDVIEW

In recent years, the concept of "the worldview", which seemed to have lost its relevance a few years ago, is returning to scientific circulation. The fact is that postmodern trends in culture, characteristic of the end of the 20th century, do not support a systemic vision of the world, but, on the contrary, focus on reducing complex phenomena to simple ones. The worldview, of course, involves a systematic, integrated vision of the world, the search for a certain "plot" in the world, in other words, certain grounds and principles underlying the construction of a holistic image of the world.

The study of the category of the mystical has been repeatedly carried out by national and foreign linguistic studios; the concept of mysticism was the subject of analysis in philosophy and cultural studies; the phenomenon of mysticism was analyzed within the framework of cultural studies [and aesthetics. But modern linguistic studies do not pay enough attention to the investigation of the nature of the mystical in all the variety of its specific semantic manifestations in English-language literary prose (thriller novels and gothic novels).

"Mysticism" comes from the Greek word *Mystikos* (Greek: μυστικός, "the secret one"), which means mysterious. V. Schelling characterizes mysticism as mysterious, something that goes beyond human understanding. Mysticism involves viewing the world through hidden, mysterious phenomena, and the direct existence of the supernatural world with the creatures that inhabit it, where incomprehensible phenomena occur.

Today, the concept of the mystical is defined as a conceptual category, as a semantic unity of semantic components of a general nature, which act as direct expressions of the norms of consciousness and connect the linguistic material with the organizational principles of the thinking process, receiving a specific speech realization.

The study of the verbalization of the mystical in Gothic novels and thrillers, an appeal to the implicit meanings of non-verbal means, act as a mode of access to the secrets of mental processes and emotional experiences of a person, which collectively form a reflection of the imagery of the discourse.

The mystical category is the result of human experience conditioned by the universal laws of thinking and is represented in the language of the English literary text by a system of different-level (lexical, word-forming, grammatical) linguistic means that reproduce its meaning. The phenomenon of the mystical refers to the deep level of semantics, while its specific linguistic implementation, the choice of language means, the distribution of the semantic load between linguistic units of different levels is carried out at the surface level.

Language reference is not directed directly at the phenomena of the real world, but at certain ideal entities - mental referents, which, due to the creativity of the human mind, are able to construct and structure unreal objects and unreal situations. It is this process that determines the establishment of the limits of mutual agreement of individual conceptual schemes, which can be considered as constructive systems of mental representations, reproduced by various means of language.

Usually mystics, regardless of their faith, consider their "mystical experience" as part of the process of human transformation, and not as the ultimate goal of their

efforts. Therefore, "mysticism" is better considered as a set of various practices, discourses, texts, systems, traditions and experiences aimed at the transformation of a person, which can be interpreted differently in different cultural traditions.

The idea of the mystical in the mind of the writer may differ from the idea of the mystical presented to the reader in the text of the work. Literary mysticism does not coincide with mysticism itself in a narrow sense, which is due to the specificity of artistic creativity. Therefore, to take into account the possible interpretations of the mystical in the texts, we use a broad definition of the mystical in fiction: as the embodiment of the supernatural experience of passive knowledge of the secret, supernatural and possible communication with it using a system of expressive means.

Mysticism is seen as a complex cultural phenomenon, a universal phenomenon with many different ways of expression that encompasses religious, theosophical and philosophical teachings and doctrines. It is presented as the main structure, the root of spiritual traditions, from which various religious concepts emerge, interwoven into a diverse system of teachings and traditions, which in turn finds its reflection in the artistic picture of the world.

We single out a mystical worldview that reflects a specific way of perceiving and interacting with reality/unreality, based on spiritual knowledge and belief in the supernatural. It presupposes the existence of an "other" reality in which the world is inhabited by creatures that influence the life, events and outlook of a person.

ПРИХОДЧЕНКО О. О., ТИМОЩУК М. В.

(Запорізький національний університет)

ТЕРМІН «КОНЦЕПТ» У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Людина як учасник акту комунікації або сприймає те, що говорять або пишуть інші, або сама породжує висловлювання. У першому випадку її

дійсною метою є розуміння думок, що виражаються за допомогою мови як засобу їхньої передачі. Однак знання, що використовуються при декодуванні висловлювання, аж ніяк не обмежуються відомостями про мову. Сюди входить також інформація про мир, соціум, мовну ситуацію та багато іншого. При цьому жоден із згаданих типів інформації не є єдиним достатнім для виникнення розуміння. Тільки вивчення способів взаємодії та організації всіх типів знання наближає до розуміння суті мовної комунікації. Вивчення знань, що використовуються під час мовного спілкування, вважається одним із провідних аспектів когнітивної лінгвістики. Крім того, цей напрямок науки про мову займається аналізом зв'язку мовних процесів з пізнавальною діяльністю людини, з актами концептуалізації та категоризації.

Питання ролі концептуалізації в людському пізнанні є одним із центральних питань сучасної когнітивної лінгвістики. Концептуалізація – це осмислення інформації, що надходить, уявне конструювання предметів і явищ, що призводить до утворення певних колективних уявлень про світ у вигляді концептів як смислів, фіксованих у свідомості людей.

При лінгвокогнітивному підході, в якому семантика слова співвідноситься з усім обсягом знань про позначуване, концепт розглядається в межах понять знання та свідомості і розуміється як ментальне утворення, своєрідний фокус знань про світ, що поєднує в собі властивості поняття та уявлення, когнітивна структура, що включає різносубстратні одиниці оперативної свідомості. У інтерпретації такого роду на першому плані виступає проблема співвідношення мови та свідомості, а як наслідок – питання про співвідношення термінів концепт і поняття. Це закономірно, оскільки термін концепт прийшов у лінгвістику з логіки, де він сприймається як синонім терміна поняття: концепт (від лат. *conceptus* – поняття) – цілісна сукупність уявлень про властивості об'єкта. Відповідно до традиції, що склалася, в природній мові під концептом розуміється той абстрактний зміст, усвідомлення якого є необхідною умовою адекватного вживання даного імені. Різні імена можуть позначати той самий об'єкт і навіть виражати абстрактний зміст, але не навпаки».

Отже, у традиційній лінгвістиці концепт трактувався як ідея, що відображає в узагальненій формі предмети та явища за допомогою фіксації їх властивостей та взаємовідносин. У європейській лінгвістиці концепт трактується у межах теорії мови для спеціальних цілей. В. Сміт зазначає, що концепт слід розуміти як квант знання [Smith 2000]. Г. Піхт розглядає концепт як одиниці думки, знання і пізнання [Picht 2002, p.7].

Концепти та поняття як лінгвокогнітивні явища народжуються в процесі сприйняття світу, створюються в актах пізнання, відображають та узагальнюють людський досвід у різних типах діяльності. Поєднуватися можуть як ознаки, що відображають реально наявні елементи дійсності, так і ознаки, що відображають елементи дійсності, що існують окремо, але не виявляються в тому чи іншому конкретному поєднанні. В останньому випадку є концепт, але в природі відсутні самі предмети, відсутні референти у відповідних слів, хоча чуттєві образи, що відображають реально існуючі, наявні ознаки. Отже, концепт – це відбиток дійсності, але продукт, оброблений внаслідок мисленнєвої діяльності.

Термін «концепт» активно увійшов до термінологічної системи сучасної гуманітарної науки. Цей процес відбувався одночасно в кількох напрямках. Перший напрямок пов'язаний з «обживанням» концептом свого теоретичного простору – пошуком дефініцій поняття та здійсненням типологізації концептів, другий – з породженням власних дериватів, появою слів та поєднань типу концептосфера, концептосистема, концептополе.

Таким чином, концепт народжується як одиниця універсального предметного коду, яка залишається його ядром. Ядро постійно огортається, наповнюється новими пластами концептуальних ознак, що збільшує обсяг концепту і насичує його зміст, у плані вираження це втілюється у тому, що відомості про концепт можна отримувати не з одного мовного знака, а із значної їх сукупності, що утворює складну лінгвістичну концептуальну парадигму.

Література

- Picht H. The Concept in Terminology a unit of thought? *Науково-технічна термінологія*. 2002. Вип. 2. Р. 5-10.
- Smith V. Copenhagen working papers in LSP. USA, 2000. 100 p.

СТУЛІНА Є. В.

(Запорізький національний університет)

КОНЦЕПТУАЛЬНА СТРУКТУРА БАГАТОЗНАЧНОГО СЛОВА (НА МАТЕРІАЛІ ФРАНЦУЗЬКОГО ДІЄСЛОВА *tomber*)

Полісемія як концептуальний феномен виступала об'єктом дослідження на матеріалі різних мов (І. В. Багмут, Н. І. Мельник, В. П. Сімонок, Г. Онищак). Останнім часом з'являються дослідження з когнітивної лінгвістики, в яких відносини між похідними значеннями полісемантичного слова представлені як набір структурованих когнітивних зв'язків, які репрезентують різні фрагменти знань про навколишній світ (Н. Т. Сливка, Marina Nielsen).

Матеріалом дослідження стали лексико-семантичні варіанти (ЛСВ) значення французького полісемантичного дієслова *tomber* як такого, що може мати значення вертикального руху зверху вниз. Кожне з цих значенням, на нашу думку, вербалізує певний концептуальний зміст. Предметом є когнітивна семантика дієслова, вжитого у прямому значенні, як структура когнітивних процесів, уявлень, що повторюється.

Враховуючи зацікавленість науковців дослідженням феномена лексичної полісемії у сучасній лінгвістичній науці, буде не зайвим, надати її визначення, на яке ми спираємося у дослідженні. Якщо взяти до уваги, що це область, яка була досліджена та визначена багато разів у різні часи і в рамках різних теорій – лексико-семантичної, психолінгвістичної і когнітивної – робоче визначення полісемії у даному дослідженні є наступним: полісемія – це явище обумовлене

мовною системою, а також нейрофізіологічною, психологічною і соціальною природою людини [Stosic, Fagard, p. 17].

Розглядаючи полісемію під кутом зору психолінгвістики, вчені вважають, що у пам'яті зберігаються лише фіксовані абстрактні стрижневі значення, а від стрижневих значень виробляються інші конкретні значення відповідно до даного контексту [Сливка].

Головною метою досліджень полісемії у лінгвокогнітивному аспекті було відтворення механізму роботи когнітивної системи людини.

Для проведення дослідження звернемося спочатку до етимології. За ствердженням вчених дієслово *tomber* у сучасній французькій мові займає положення основного дієслова падіння, походить з народної латини і сходиться до дієслова *tumbare*, похідного від звуконаслідувального слова, що позначає звук падіння або стрибка (*tumb*). У французькій мові він уперше з'являється у XII ст. та має до XIII ст. недиференційоване значення як дієслово падіння [Dauzat et al. 1993, с. 768]. У дослідженні ми зверталися до таких словників, які є класифіковані як загальні словники французької мови: Dauzat A., Dubois J, Mitterrand H.. Dictionnaire étymologique et historique du français, Le Robert Dico en ligne, Larousse Dictionnaire de la langue française. Опис семантики слова *tomber*, зафіксоване в таких словниках (наприклад, Le Robert, Larousse), є загально визнаний франкомовними користувачами. Наведемо найбільш загальне визначення цього дієслова у прямому значенні: *aller de haut en bas, en vertu de son propre poids: рухатись зверху вниз під дією власної тяжкості* [Larousse]. З погляду когнітивного підходу до мови, семантика дієслова *tomber* викликає особливий інтерес, оскільки виступає мовною формою для концептуалізації особливих актів свідомості, які у загальному вигляді можна визначити так: усвідомлення всіх видів переміщення об'єкта у вертикальній площині.

Різні ЛСВ даного полісемантичного дієслова мають певні відмінності у прямому значенні. Цей факт дозволяє стверджувати, що структура концептуалізації кожної дії є різною. Так, серед прямих значень виділяється наступний ЛСВ: *вільне падіння зверху вниз: Descendre vers le sol, en parlant des*

précipitations atmosphériques. Прикладами можуть стати атмосферні явища: *des grêlons énormes tombent, la neige tombe, la pluie tombe, les gros flocons de neige tombent, la grêle tombe*. Це значення – вільне падіння зверху – відрізняється у наступному ЛСВ ознакою відкріплення: *être entraîné, précipité, par son propre poids, d'un lieu haut vers un lieu bas*. Наприклад, *tomber d'une échelle. L'oiseau est tombé du nid. De gros blocs de terre sont tombés* [Larousse]. У порівнянні з вільним падінням зверху таке переміщення може бути оцінене по іншому свідомістю спостерігача: переміщення у вертикальній площині, де об'єкти втрачають контакт із поверхнею, якою є, наприклад, крона дерева, де вони спочатку закріплені: *se détacher de l'organe qui les porte, en parlant de feuilles, de cheveux: les feuilles tombent, les fleurs tombent, les pétales tombent, les fruits tombent, les dents tombent, les cheveux tombent* [Larousse].

Наступне пряме значення дієслова *tomber* може бути сформоване як втрата вертикальної орієнтації чи падіння у результаті втрати рівноваги: *Perdre l'équilibre et faire une chute, s'affaisser au sol ; s'abattre, crouler, s'écrouler* [Larousse]. Прикладами можуть бути вираження з французьких словників: *tomber dans la fosse, tomber dans le vide, tomber de sa chaise, tomber dans un fauteuil, la voiture tombe dans la fosse, tomber par terre, tomber de tout son long* [Le Petit Robert]. У даних прикладах концептуалізація дії падіння враховує такі складові: початкове положення об'єкта, примусове вертикальне падіння (зверху вниз) на іншу площину: *dans la fosse, par terre, de tout son long, dans un fauteuil, dans le vide*. Концептуальна структура цього ЛСВ дієслова ускладнюються ознакою – перехід з одного положення в інше через падіння і причину чи мотивацію падіння.

Останнє пряме значення полісемантичного дієслова показує вільне переміщення при фіксуванні зверху: *être attaché, fixé par une extrémité et pendre librement : Une abondante chevelure tombe sur ses épaule. Ses cheveux tombaient en boucles sur ses épaules. Les rideaux tombent jusqu'au sol* [Larousse]. Ці приклади свідчать, що переміщення певного об'єкта зверху вниз є відсутнім, але, як зауважують дослідники М. В. Жукова, И. Кор Шаин, воно вимірюється зверху

вниз і струмує вниз [Zhukova, Kor Chahine 2020, с. 236]. Щодо концептуальної структури вжитку даного лексико-семантичного варіанта вважаємо, що вона містить оцінну складову – *cette robe tombe bien*, – а носій мови усвідомлює прикріплення зверху.

Виходячи з положення про когнітивну природу полісемії слова, ми намагались довести існування базових концептуальних структур, які пов'язують між собою та співвідносять лексико-семантичні варіанти дієслова *tomber*, поєднуючи їх як загальне знання про вертикальне падіння, де головною є концептуальна складова – усвідомлення переміщення, падіння зверху вниз. Кожен ЛСВ з прямим значенням співпадає з відповідним концептуальним уявленням. Так, головною складовою всіх ЛСВ є вертикальне падіння зверху вниз. У свою чергу кожен з ЛСВ також має певну концептуальну складову, тобто знання, що вирішують вжиток і інтерпретацію даного дієслова у конкретному вживанні. Серед концептуальних складових наступні: вільне вертикальне падіння предмета, вертикальне падіння через втрату кріплення, вільне вертикальне переміщення з кріпленням зверху.

Література

- Багмут І. В. Ідентифікація одиниць розширеного лексико-семантичного поля. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. Вип. 6. С. 165–169.
- Мельник Н. І. Особливості семантики багатозначного слова як системно-структурного утворення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер. : Філологія. 2019 № 41 том 2. С. 57-60. URL: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/44643120Melnik20N20Semantyka.pdf>.
- Сімонок В. П. Розширення семантичної структури запозичених слів. *Науковий вісник ДДПУ ім. І.Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство*. Том 2, № 5, 2016. С. 96-99. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/13829/1/Simonok_96-99.pdf.
- Сливка Н. Т. Лексично виражений концепт з точки зору когнітивної семантики. *Електронний депозитарій ДВНЗ «УжНУ»*. С. 1-5. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>.
- Dauzat A., Dubois J., Mitterrand H. *Dictionnaire étymologique et historique du français*. Paris :

Larousse, 1993. 822 с.

Larousse Dictionnaire de la langue française. URL: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/>

Le Robert Dico en ligne. URL: https://dictionnaire.lerobert.com/fr/#google_vignette

Nielsen Marina La polisémie et le mot *coup*. Åbo : Åbo Akademi University Press, 2004. 468 с.

URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/39937706.pdf>

Stosic D., Fagard B. Formes et sens : de l'unicité à la variabilité : La polysémie au cœur de la langue : le signifié des polysèmes est-il monolithe, composite... ou extrêmement malléable ? *Langage*. 2012 /4. № 4. C.3-24. URL: <https://shs.cairn.info/revue-langages-2012-4-page-3?lang=fr&ref=doi#s2>

Zhukova M, Kor Chahine I. Французский глагол 'tomber' и его синонимы: 'сверху вниз' и не только. *Acta Linguistica Petropolitana*, XVI (1). 2020. pp.225-247. URL: <https://shs.hal.science/hal-02943377/>.

ТАЛАВІРА Н. М.

(Київський національний лінгвістичний університет)

БАЗОВІ КОНЦЕПТИ ПРОЩАЛЬНИХ ЗВЕРНЕНЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ПРЕЗИДЕНТІВ

Прощальні звернення до нації, започатковані Джорджем Вашингтоном, мають на меті підсумувати спадщину президента, поділитися мудрістю і зробити застереження [Ellis 2022, с. 25]. Вони були проголошені не всіма президентами, але в епоху сучасних ЗМІ президент може звертатися до нації більш безпосередньо і негайно, щоб висловити подяку співробітникам і прихильникам, повторити ідеї адміністрації щодо національної мети Америки, надати аргументації американського лідерства у світі, згадати американські цінності та підтвердити мирну передачу влади [Keith 2017, el.ref.]. Ключові ідеї, висловлені у промові, відображають віхи американської історії і дають уявлення про нагальні проблеми та досягнення кожного покоління американців, що робить вивчення зазначених виступів актуальним.

Метою пропонованої розвідки є встановлення базових концептів прощальних звернень двох американських президентів: Барака Обами і Дональда Трампа. Концепт тлумачать як одиницю ментальної свідомості, яка відображає знання та досвід людини [Черненко 2021, с. 45] і виражається за допомогою мови, котра передає інформацію про предмети, людей, події [Черненко 2021, с. 46]. Засобом вербалізації концептів у нашому дослідженні слугують конструкції, тобто поєднання значення і форми, котрі зберігаються у готовому вигляді в пам'яті людини [Ungerer, Hartmann 2023, с. 7].

Проаналізовані прощальні звернення актуалізують концепти ВДЯЧНІСТЬ, ПОКРАЩЕННЯ, ДЕМОКРАТІЯ, ЄДНІСТЬ, які по-різному представлені у виступах двох президентів.

Концепт ВДЯЧНІСТЬ як вияв почуття подяки у результаті позитивної оцінки чийсь-небудь діяльності представлений у прощальних зверненнях Обами і Трампа. При цьому на початку промови демократа вжито узагальнені конструкції *thank you, say thanks*, а в кінці – *proud*-конструкція, що відображає гордість за кожного, з ким працював жив і працював президент, напр., *most proud to be your dad, made me proud*. Дональд Трамп апелював до концепту ВДЯЧНІСТЬ на початку звернення за допомогою розширених конструкцій для вказівки на адресата, напр., *thanking just a few of the amazing people, thank Vice President Mike Pence, thank the American people*, а також синонімічної побудови *express my overwhelming gratitude*.

Обидва президенти акцентують концепт ПОКРАЩЕННЯ у своєму зверненні для виокремлення власних досягнень і здобутків адміністрації. При цьому зазначений концепт реалізований у перспективі економіки однаковими та синонімічними конструкціями, напр., *job creation, the economy is growing again* у промові Обами та *job creation, the fastest economic recovery* у виступі Трампа. Концепт ПОКРАЩЕННЯ у сфері медицини втілений у прощальному зверненні Обами конструкціями, що відображають доступ до медичного страхування, напр., *secure the right to health insurance*, тоді як у промові Трампа цей концепт вербалізований як досягнення у створенні вакцин, напр., *produced*

two vaccines with record-breaking speed, та прозорість вибору лікарів і страхування, напр., *created choice and transparency in healthcare*.

Ключова відмінність у реалізації концепту ПОКРАЩЕННЯ полягає в акцентуванні надзвичайних здобутків за час перебування при владі Трампа за допомогою конструкцій з прикметниками у найвищому ступені порівнянні у їхньому складі, напр., *built the greatest economy in the history of the world*, або з компонентами, котрі позначають досягнення найкращих показників, напр., *America outperformed other countries economically*. Крім того, концепт ПОКРАЩЕННЯ у сфері екології реалізований лише у виступі Обама, оскільки захист довкілля більш актуальний для демократів, конструкціями з семантикою збільшення кількості, напр., *doubled our renewable energy*. У зверненні республіканця репрезентовано концепт ПОКРАЩЕННЯ у сфері безпеки країни завдяки закриттю кордону, тому що ця обіцянка була однією з головних під час балотування Трампа у президенти, напр., *achieved the most secure border in U.S. history*.

Концепт ДЕМОКРАТІЯ реалізований у зверненні Обама як повернення до попереднього стану, напр., *the task of rebuilding our democratic institutions*, або розширення прав: *expand human rights, and women's rights, and LGBT rights*.

У промові Трампа представлений концепт ЄДНІСТЬ у перспективі згуртованості народу, напр., *we must unify*, спільних цінностей, напр., *instilling our shared national identity*.

Таким чином, базові концепти прощальних звернень американських президентів включають ВДЯЧНІСТЬ, ПОКРАЩЕННЯ, ДЕМОКРАТІЯ і ЄДНІСТЬ, які відображають основну ціль виступу – акцентувати спадщину президента.

Література

Черненко О. І. Концептополе ДУХОВНІ ЦІННОСТІ в ідіостилі Віктора Бойка: дис. ... канд. філол. наук: 035 / Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Харків, 2021. 272 с.

Ellis R. J. The Development of the American Presidency. Routledge : New York, 2022. 658 p.

Keith T. Obama's Farewell Address : How presidents use this moment of reflection. 2017.

<https://www.npr.org/2017/01/10/509052320/obamas-farewell-address-how-presidents-use-this-moment-of-reflection> (дата звернення: 19.11.2024).

Ungerer T., Hartmann S. Constructionist Approaches : Past, Present, Future. Cambridge: Cambridge University Press, 2023. 84 p.

~~~~~

ЯРЦЕВА Л. І.

(Запорізький національний університет)

КОНЦЕПТ *id  * У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (НА ПРИКЛАДІ ФРАНЦУЗЬКОГО МЕТАФОРИЧНОГО СЛОВОВЖИВАННЯ)

Мета нашої розвідки полягає у виявленні і систематизації основних типів метафор у репрезентації концепту ***id  ***.

Об'єктом дослідження є процес формування концепту *id  * в сучасній французькій картині світу. **Предметом** дослідження постають контексти, в яких вербалізується досліджуваний концепт. **Актуальність** дослідження національно-культурної специфіки картини світу визнана світовою наукою.

Традиційна філософсько-лінгвістична проблема «мова і відображення світу», поставлена в античності, розроблювана В. Гумбольдтом, Е. Сепіром і Б. Уорфом, у дослідженнях нового спрямування інтерпретується як проблема мовної картини світу. Один із постулатів когнітивної лінгвістики полягає в тому, що знання людини про світ, її життєвий досвід організуються та зберігаються у вигляді певних концептуальних структур – фреймів, сценаріїв, моделей, схем, концептів.

Об'єктом цього дослідження є *концепт*. Питання концептології розглядали такі науковці, як А. Вежбицька, А. М. Приходько, О. П. Воробйова, М. М. Полюжин та інші. У своєму дослідженні ми враховували наукові позиції О. П. Воробйової [Воробйова 2011], М. М. Полюжина [Полюжин 2015], А. М. Приходька [Приходько 2008]. Так, О. П. Воробйова узагальнює основні здобутки концептології як галузі когнітивних студій, що склалася у

вітчизняному мовознавчому просторі. М. М. Полюжин зазначив, що «лінгвокультурний концепт – це ментальна одиниця, елемент свідомості, який відіграє роль посередника між культурою і мовою» [Полюжин 2015, с. 215].

Ми спираємося на думку А.М. Приходька, який зазначає, що «об’єктивація концепту – це процес, у якому одна ментальна одиниця актуалізується через іншу, бо концепт не існує сам по собі, а є інтегрованим у систему собі подібних». [Приходько 2008, с. 108]. Кожна природна мова має власний специфічний метод концептуалізації світу. Д. Лакофф, М. Джонсон, наполягаючи на залежності реальної картини дійсності від того, як людина її концептуалізує, відводять основне місце у відображенні цієї об’єктивної реальності процесам метафорізації. Метафора пронизує наше повсякденне життя, причому не лише мову, але й мислення, й діяльність. Наша буденна понятійна система по суті своїй метафорична [Lakoff, Johnson, с. 25].

Слово «ідея» трактується тлумачними словниками як:

1. Поняття, уявлення, що відбивають дійсність у свідомості людини та виражають ставлення її до навколишнього світу.
2. Основний принцип світогляду; переконання.
3. Думка про що-небудь, міркування з приводу чогось. Задум, план, намір.
4. Основна думка, що визначає зміст твору [ВТССУМ 2009, с. 394].

У французькій мові *idée désigne*:

- Représentation abstraite et générale d'un être, d'une manière d'être, d'un rapport... → concept, notio;
- Toute représentation élaborée par la pensée (qu'il existe ou non un objet qui lui corresponde);
- Vue, plus ou moins originale, dans le domaine de la connaissance → plan, projet
- Façon particulière de se représenter le réel → opinion [Le Petit Robert 1979, Le Robert 1992, p. 956].

Психологи вважають думку, ідею основною одиницею, «молекулою»

мислення. Ми розглянули понад 250 прикладів із творів французьких письменників XIX – XXI ст., що містять метафоричні слововживання із концептом «*idée*». Просторова метафора вказує на місце, де знаходиться думка. Це може бути:

1) tête, caboche: *L'idée d'une grève fait son chemin dans la dure caboche de ces hommes.* [Tournier 1975, p. 204].

...les idées tournaient violemment dans sa tête comme le linge dans une machine à laver. [Troyat 1976, p. 126].

2) esprit: *...je sens se glisser dans mon esprit une idée qui rôde autour de moi* [Tournier 1975, p. 381].

3) coeur: *...une idée vivante, ... une fois semée dans le cœur de l'humanité, elle hiverne dans les conditions les plus défavorables* [S. Zweig, p. 126].

Розглянуті приклади дозволили виявити тісний зв'язок між просторовою метафорою та метафорою дії. Дії над думками виражають 50 дієслів, серед яких *assembler, bâtir, brouiller, caresser, contrôler, coudre deux idées, détruire, diriger, enfoncer, fixer, jeter sur le papier, planter, remuer, repousser, rouler, suivre, voler* та ін. Аналіз прикладів дозволив виділити кілька типів структурних (коли одне поняття структурно впорядковується в термінах іншого) та інших метафор, використаних при відображенні концепту «думка»:

1) «Анімалістична метафора» представляє думку як живу істоту: *Les idées sont comme des êtres vivantes... Elles croissent, prolifèrent... et elles finissent par mourir.* [Werber 2001, p. 140-141].

2) «Будівельна» метафора, за допомогою якої французькі автори створюють образ думки як об'єкт, який можна побудувати або зруйнувати: *... j'avais bâti une haute idée de moi dans l'esprit de mon ami* [Proust 1993, p. 286].

3) Активно метафоризуються вирази тематичної зони полювання. Можна стежити за думкою, переслідувати, проганяти її: *Il chassa cette idée absurde pour toujours.* [Troyat 1976, p. 108].

4) Якісно-оцінна метафора: відзначимо 50 прикметників та дієприкметників, які характеризують думки: *aigue, amère, audacieuse, avancée,*

baroque, basse, chaude, claire, courante, dure, enténébrée, grosse, hardie, haute, irrécusable, large, lourde, lucide, lumineuse, noire, ombrageuse, profonde, rapide, sainte, sombre, vagabondante:

*...elle avait eu l'idée assez **baroque** de nous inviter...* [Proust 1994, p. 591].

*Puis **une idée lumineuse, torturante** se présenta à son esprit* [Tournier 1975, p. 354].

Таким чином, дослідження дозволило виявити декілька видів структурних метафор, що свідчать про те, що концепт *idée* може відображатися за допомогою термінів інших галузей. Він є частиною мовної картини світу і відбиває історично сформовані наївні уявлення французького народу про навколишній світ.

Література

(ВТССУМ) Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад і голов. ред. В. Т. Бусел. Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.

Воробйова О. П. Концептологія в Україні: здобутки, проблеми, прорахунки. *Вісник КНЛУ*. Серія «Філологія». Київ: КНЛУ, 2011. Т. 14, № 2. С. 53–64.

Полюжин М. М. Поняття, концепт та його структура. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки*. Серія: Філологічні науки. Мовознавство. Луцьк, 2015. № 4. С. 212–222.

Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 331 с.

Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago; London : The University of Chicago Press, 1980. 242 p.

Le Petit Robert. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française. Paris, 1979. 2174p.

Le Robert. Dictionnaire historique de la langue française. Sous la direction de Alain Rey. Paris, 1992. T 2 .2384 p.

Proust M. *A l'ombre des jeunes filles en fleurs*. Paris, 1993. 480 p.

Proust M. *Le côté de Guermantes*. Paris : Booking International, 1994. 604 p.

Tournier M. *Les météores*. Paris : Gallimard, 1975. 628 p.

Troyat H. *Le geste d'Eve*. Paris : Flammarion, 1976. 128 p.

Werber B. *L'Ultime Secret*. Ed. Albin Michel S.A., 2001. 382 p.

Секція 2.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІНГВІСТИКИ ТЕКСТУ ТА ДИСКУРСОЛОГІЇ

АНПІЛОГОВА Є. Д.

(Запорізький національний університет)

АНГЛОМОВНИЙ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ДИСКУРС З ПОЗИЦІЙ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Науково-технічний дискурс виконує ряд властивих йому специфічних функцій: пізнавальну, інформаційну, аргументативну, комунікативну, пояснювальну, дидактичну [Шевченко, Морозова 2005]. Слід зазначити, що комплексний аналіз науково-технічного дискурсу проводиться з урахуванням лінгвостилістичних, лінгвокогнітивних, прагматичних та екстралінгвістичних аспектів.

Вивчення та аналіз когнітивних аспектів науково-технічного дискурсу є актуальною темою для лінгвістів у зв'язку з розвитком науки, технологій та діджиталізацією суспільства [Переломова 2008; Ступницька, Ленська 2019]. Дослідженню інтертекстуальності в науково-технічному дискурсі як одному з таких когнітивних аспектів присвячено дослідження [Анпілогова 2024].

Наявність інтертекстуальних зв'язків є відмінною рисою науково-технічних текстів [Батринчук 2016; Тацакович 2018]. Ми встановили прототипну одиницю інтертекстуальної комунікації в науково-технічному тексті, що утворена у вигляді тріади «цитата в лапках + ім'я та назва посилання + бібліографічне посилання».

Підкреслимо, що цитування є одним із засобів реалізації інтертекстуальних зв'язків у науково-технічному дискурсі. Наукове цитування розглядається як експліцитне включення; воно є маркером діалогічності та засобом інтегрування фрагментів першоджерела в інший текст.

У статті [Анпілогова 2024] проведено аналіз англомовного науково-

технічного дискурсу (наукові статті та монографії інженерного спрямування) за критеріями форми та об'єму цитування. Як результат, було виокремлено та встановлено три типи прямого цитування: повне, редуковане та сегментоване.

Повне цитування – це дослівне повторення вже існуючого тексту без скорочень, яке представляє собою сформульовану та висловлену думку. Отже, цитата у цьому випадку є видом інтертекстуального зв'язку, коли фрагмент з тексту-першоджерела інтегрується до тексту-носія.

До редукованого цитування відносимо скорочення тексту-першоджерела у відповідності з цілями цитування. Для нього є характерним використання прийому синтаксичного злиття цитати та авторського тексту без жодних спеціальних ввідних слів чи конструкцій. Перехід до цитування відбувається за допомогою лапок, курсиву, або лапок та курсиву водночас.

Сегментоване цитування має вигляд зв'язаних структурно та за сенсом цитатних вставок, які використовуються через маленькі інтервали. Маркери, що вказують на введення уривку (курсив, лапки, посилання на автора або назву його роботи та рік), є обов'язковими при використанні прямих цитат.

Одночасний зв'язок цитати з двома текстами формує умови для інтертекстуального діалогу.

Нами також виділено та проаналізовано інші типи експліцитних включень (непряма мова та авторський переказ). Ці типи характеризуються наявністю ввідних та вставлених конструкцій, лексичних, синтаксичних і лексико-синтаксичних маркерів, дієслів і прийменниково-дієслівних словосполучень.

Ми розглядаємо посилання як імпліцитний тип цитування та відзначаємо, що у випадку посилань функції міжтекстових зв'язків виконуються не фрагментами старого тексту, а елементами паратексту, які вказують на першоджерело.

Встановлено вплив феномену прецедентних знань на організацію тексту в науково-технічному дискурсі та на прикладі епонімів довели, що прецедентні знання вербалізуються у вигляді певних слів, словосполучень або термінів. Такий тип інтертекстуальних зв'язків не має спеціальних текстових

демаркаторів, оскільки епоніми апелюють до наявного аперцепційного рівня автора та читача науково-технічного тексту.

Всі положення статті проілюстровано великою кількістю автентичного англомовного матеріалу.

Проведений аналіз дозволяє відзначити, що інтертекстуальні зв'язки в англомовному науково-технічному дискурсі мають високий рівень значущості в усталеній системі виробництва, передачі і збереження науково-технічних текстів. Інтертекстуальні включення (як експліцитні, так і імпліцитні) дозволяють інтегрувати тим чи іншим чином фрагменти тексту-першоджерела до авторського тексту. Отже, наявність інтертекстуальних зв'язків є показником гетерогенності науково-технічного тексту, що є умовою його діалогічності.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у дослідженні інших лінгвокогнітивних параметрів англомовного науково-технічного дискурсу.

Література

- Анпілогова Є. Д. Інтертекстуальність як когнітивний аспект англомовного науково-технічного дискурсу. *Нова філологія*. 2024. №96.
- Батринчук З. Р. Поняття інтертекстуальності та підходи до його вивчення. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2016. Вип. 61. С. 15-17.
- Переломова О. С. Інтертекстуальність як системотвірна текстово-дискурсивна категорія. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2008. Вип. 34. С. 87-95.
- Ступницька Н. М., Ленська О. О. На шляху до інтертекстуальності. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 10. Т. 2. С. 23-27.
- Тацакович У. Т. Інтертекстуальність як аналогове мапування між фреймами. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2018. Т. 29 (68). № 4. С. 88-93.
- Шевченко І. С., Морозова О. І. Проблеми типології дискурсу. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен* : монографія (під заг. ред. Шевченко І. С.). Харків : Константа, 2005. С. 233-236.

СТРАТЕГІЯ АКСІОЛОГІЧНОЇ ПОЛЯРИЗАЦІЇ У ЕЛЕКТОРАЛЬНИХ ПРОМОВАХ ХАВ'ЄРА МІЛЕЯ

В історії Аргентини Хав'єр Мілея є яскравою і контроверсійною постаттю, адже ідеї, які він підтримує і пропагує, часто суперечать дійсним цінностям його попередників. Виборці, які підтримали цього кандидата на президентських виборах, зазначають, що він є "чимось новим" для країни, і що з його перемогою "настав час перегорнути на нову сторінку" в історії Аргентини [Reuters 2023]. Ці слова яскраво відображають один з основних аспектів аксіологічної поляризації: розрив між старими політичними порядками, асоційованими з минулими урядами, і новим політичним лідером, що несе "нові цінності", які ставляться в контексті "порятунку країни".

У нашій роботі ми досліджуємо застосування стратегії аксіологічної поляризації у дискурсі самого політика з метою проаналізувати механізми її функціонування та визначити її роль у формуванні електоральної думки.

Актуальність нашого дослідження пояснюється необхідністю окреслення механізмів відбору лексичних одиниць для вираження полярних категорій "добра" і "зла", "свого" і "чужого", "старого" і "нового" у політичному дискурсі з метою впливу на свідомість виборців і формування суспільних настроїв.

Виклад основного матеріалу. Стратегію аксіологічної поляризації можна розглядати як засіб формування ціннісних орієнтирів у реципієнта, що реалізується через використання у промові контрастних оцінних одиниць, які поділяються на такі, що виражають позитивну або негативну оцінку. Оцінку в межах аксіології визначаємо як судження чи думку про об'єкт, яка визначає його характеристику через призму цінності, що в свою чергу позначає властивість об'єкта, явища чи ідеї, що пробуджує інтерес, бажання або прагнення суб'єкта [Ільченко 2019, с. 43].

У політичних промовах ми знаходимо випадки застосування як імпліцитної (прихованої), так і експліцитної (вираженої) оцінки, яку політики надають різним явищам або особистостям [Ільченко 2019, с. 44]. Імпліцитна оцінка може базуватися на бінарних протиставленнях, або як їх інакше називаємо – аксіологічних моделях. Аксіологічна модель являє собою оцінний план висловлення і виражає бінарні опозиції, між елементами яких можуть виникати відношення протиставлення або зіставлення [Сальнікова 2010, с. 213].

Базовою вважається аксіологічна модель "добре – погано", однак вона не є єдиноіснуючою. Дослідники виділяють інші варіанти полярних оцінкових відношень, наприклад, "своє – чуже", "багато – мало", "старе – нове", "ближнє – далеке", "чесний – нечесний" тощо [Сальнікова 2010, с. 213].

Зазначені аксіологічні моделі часто зустрічаються в політичних дискурсах, зокрема в промовах Хав'єра Мілея, де ми знаходимо використання таких протиставлень як "добре – погано", "своє – чуже" і "нове – старе". Вказані оцінкові параметри виступають як "крайні точки оцінювання" [Сальнікова 2010, с. 213]: все "добре", "своє" і "нове" сприймається як позитивно-оцінне, а "погане", "чуже" і "старе" набуває пейоративного забарвлення, тому сприймається як негативно-оцінне [Ільченко 2019, с. 49]. Однак між цими крайніми точками можуть виникати проміжні оцінкові зони, для яких є характерною менша ступінь емоційно-експресивної оцінності, а отже унеможлиблюється їхня точна класифікація [Сальнікова 2010, с. 213].

Оцінка в політичному мовленні як позитивна, так і негативна, може вербалізуватися за допомогою різноманітних лексичних, синтаксичних або прагмалінгвістичних засобів. Варто зауважити, що деякі дослідники вказують, що категорія оцінки найчіткіше прослідковується саме через лексичні одиниці [Ільченко 2019, с. 43]. При вивченні лексичних одиниць з аксіологічним змістом, ми можемо сформувати функціонально-семантичне поле оцінки. Згідно з дослідженнями української мовознавиці Ірини Онищенко, побудова такого поля починається з виокремлення ядра поля оцінки – найбільш потужної

аксіологеми – і продовжується побудовою навколоядерного простору, який містить оцінні компоненти різної інтенсивності [Онищенко 2005, с. 7].

Вивчаючи дискурс президента Аргентини, ми простежили, що він вдається до застосування стратегії аксіологічної поляризації, яка виявляється у чіткому розмежуванні та протиставленні позитивних і негативних аксіологічних оцінок, спрямованих на створення опозицій між "своїми" та "чужими", "добрими" та "поганими", "новими" та "старими". У своїх промовах він активно проводить порівняння між цінностями, ідеалами та прагненнями своєї партії з одного боку й ідеями й рішеннями попередніх керівників держави та кандидатів-конкурентів з іншого боку.

Як зазначають науковці, для категорій "своє" та "нове" характерна певна двоїстість оцінки, однак здебільшого вони є позитивно маркованими, тобто, асоціюються з категорією добра. При цьому, у певних контекстах вони здатні набувати додаткового іронічного відтінку. Оцінка "чуже" завжди асоціюється з негативними аспектами. У протиставленні "старе/нове", "старе" асоціюється з негативними поняттями, наприклад, "застарілістю", а "нове" сприймається як прогресивне явище [Ільченко 2019, с. 49].

Аналізуючи дискурс Хав'єра Мілея, спостерігаємо, що в ньому домінує пейоративна оцінна лексика, яка виявляється в лайливих словах, образах, дисфемістичних конструкціях, метафорах тощо. До негативно-оцінних одиниць, які можна віднести до категорій "зле", "чуже" й "старе", наведемо такі приклади: *pequeño dato para **aqueellos esclavos mentales** que no pueden salir de estructuras **vetusta** que sólo sirven para los **políticos ladrones**, que son **cómplices de los políticos ladrones**; se pasaron toda **su** vida **parasitando** del Estado; a pesar de **su inmoralidad***. У цих висловлюваннях політик використовує метафору *esclavos mentales* для створення образу інтелектуальної меншовартості опонентів; за допомогою дисфемізму *estructuras vetusta* вказує на застарілі політичні системи, що не несуть користі суспільству; слова образи *políticos ladrones* і *parasitar* загострюють увагу реципієнта на шкоді, яку приносять країні його опоненти або попередники; слово з негативною конотацією *inmoralidad* прямо

вказує на їхню аморальність. Використання займенників *su* та *aquellos* підсилює аксіологічну поляризацію, бо допомагає чітко окреслити групову ідентичність і протиставити її "чужим". Така стратегія дозволяє політику згуртувати навколо себе однодумців і підсилити їхню нетерпимість до опонента.

Меліоративна оцінна лексика застосовується Хав'єром Мілеєм з меншою частотністю, однак вона забезпечує підтримку та зміцнення позитивного образу "своїх" або "нових" ідей, які він пропагує. Зразки цієї лексики простежуємо у таких фрагментах: *siempre **hacemos** el énfasis de determinar las bases de la nueva Argentina; para que como dice nuestra Constitución, aseguremos los **beneficios de la libertad** para nosotros, para nuestra posteridad; porque el único **cambio verdadero** somos nosotros, porque una Argentina distinta es imposible con los mismos de siempre*. У наведених фрагментах займенник *nosotros* є ключовим для консолідації групи навколо спільної ідентичності, а аксіологеми *nueva Argentina*, *Constitución*, *beneficios de la libertad* і *cambio verdadero* створюють позитивну перспективу, яка віддаляє прихильників змін від старих структур і об'єднує їх навколо постаті політика. В останньому прикладі ми спостерігаємо, що навіть у позитивному ключі Мілей акцентує увагу на протиставленні. У позитивно-оцінне твердження ("ми" і "нове"), він інтегрує згадку негативного аспекта ("вони" і "старе"), що посилює ефект аксіологічної поляризації.

Висновки. У своїх електоральних промовах Хав'єр Мілей ефективно застосовує стратегію аксіологічної поляризації, що базується на різкому контрасті між "своїм" і "чужим", "новим" і "старим". Для протиставлення він використовує негативну оцінну лексику для дискредитації опонентів в очах виборців і позитивну – для піднесення власних ідей і консолідації однодумців.

Література

Ільченко О. Аксіологічна маркованість сучасної масмедійної метафори. *Філологічний часопис*. 2019. Т. 1, № 13. С. 42–51.

Онищенко І. Категорія оцінки та засоби її вираження в публіцистичних та інформаційних тестах : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Дніпро, 2005. 20 с.

Сальнікова (Куценко) В. Закономірності градування аксіологічних значень сучасного українського політичного дискурсу. *Лінгвістичні студії*. 2010. № 21. С. 213–218.

Misculin N., Elliott L., Bianchi W. Argentine libertarian Milei pledges new political era after election win. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/world/americas/argentina-readies-vote-likely-presidential-election-thriller-2023-11-19/> (дата звернення: 21.11.2024).

KRAVCHENKO N. O., BAZELEVA T. S.

(Odesa I. Mechnikov National University)

LINGUAL FEATURES OF ENGLISH-LANGUAGE PROTESTANT SERMONS

The thesis is devoted to the study of religious discourse in its Sermon realization. It is a vast term, which includes communication inside Christian communities, prayer and interaction between preacher and congregation during the sermon. Due to the challenges Ukraine is experiencing right now, this topic becomes of great importance as it can shed some light on the pressing questions. Moreover, in the last few years the war brought about the reappraisal of values, people started being more careful with information they receive, which made the question of persuasiveness and influence even more critical.

In the present research six sermons delivered by Francis Chan (the founder of Cornerstone Community Church in Simi Valley, California in 1994, Eternity Bible College in 2004 and a current preacher), and Timothy Keller (the founder of Redeemer Presbyterian Church in New York City, New York in 1989, co-founder of Redeemer City to City and an author of 31 books) have been analyzed. The sermons under the analysis are “Falling Madly in Love with God”, “Prayer as a Way of Walking in Love” and “Living Eternally” by Francis Chan and “Uncovering meaning”, “Uncovering satisfaction”, “How to deal with dark times” by Timothy Keller. The following general scientific and special linguistic methods were used in

order to accomplish the tasks set in the work: descriptive method, method of observation, comparative method, inductive generalization, auditory analysis and interpretive analysis.

Sermon takes most of the service time in both Baptist and Presbyterian communities. Halley's Bible handbook states that "Sermon is the most important ministry in the Church. Preaching of the Word can never be displaced. It is the most effective force in sharing the Gospel." [Henry Halley 1984, p. 818]. Collins dictionary states that a sermon is a talk on a religious or moral subject that is given by a member of the clergy as part of a church service [Collins 2007]. This definition is fitting just for some communities as in Protestant churches not only clergy have the right to preach. The textbook "Homiletics" describes evangelical sermon as a sermon that, first of all, conveys the spirit and the heart of Christ's teaching and, secondarily, holds only to the evangelical ways of conducting a service [Homiletics 1993]. The last definition is more accurate as it brings us back to the best role model that was Jesus, the best preacher of all times.

The work provides the results of a study of the impact effect of preaching. For this purpose, a survey was conducted with the aim to determine the preferences of the sermon audience, namely what attracts listeners to a preacher, what kind of sermons they find valuable etc. For the means of reliability, one hundred people took part in the survey each of them being a current member of a Protestant church. The results of the poll revealed that listeners treat word in a very serious understanding its complexity. They do not consider it to be just a series of sounds, they believe that words have sacral power. So listeners analyze preacher's life to see if he lives out the principles he is preaching. The number one thing on the list was the presence of personal relationship with God. The second point was his personal example that, basically, indicates whether the preacher himself believes in what he says or not. As a result, most of the survey participants state that good structure is crucial, it helps them to remember the sermon and to see the logic of preacher's mind work. It can be reached by means of presenting or dividing the speech into semantic groups each containing one main point.

Along with the survey the auditory analysis has been carried out. For the sake of accuracy all of the participants have a good command of Phonetics. The chosen 18 excerpts belong to different parts of the sermons. The results of this analyses showed that Francis Chan's degree of emotions is rather high. The tone of his voice is rarely quieter than average. The fact that all influential prosodic means are present in his speech testifies to his outstanding speaker's aptitude. Though the most informative prosodic means is tempo, Francis Chan changes the speed of his speech in order to draw congregation's attention or it can as well just reveal his excitement and emotional involvement. Hence, the phonetic means convey not only his declamatory skills but unfolds his personal traits as well.

Francis Chan establishes the connection with the audience by the means of a number of jokes, questions and by mentioning people or events his listeners are familiar with. Talking about the filling of Francis' sermons, there is a great number of examples from his own life which makes his sermons more personal and trustworthy. He also quotes Bible a lot during preaching that shows his deep knowledge of the Scriptures.

In comparison to Francis Chan, Timothy Keller may be characterized as less emotional, his sermons cannot be described as the monotonous ones. The diversity of the melodic patterns of the utterance that conveys genuine surprise, delight or even sometimes indignation does not let listeners' attention go astray. For the sake of credibility, Timothy Keller's sermons abound with citing of classic literature and famous art pieces such as Horace, Ibsen, CS Lewis etc. He often makes a pause before quoting or gives his audience a "signal" by saying "quote" which helps his listeners' to stay focus without making any extra efforts. Timothy Keller's knowledge of the cultural context and some facts about his audience makes his listeners immediately like him as they experience this pleasant feeling of being known. An addition to that, his jokes are of intellectual type that testifies of his intelligence level.

The conducted survey concerning the influencing power of the sermon and auditory analysis of sermons allow us to state the following: for the success of the sermon, both extralingual factors (the personality of the preacher, his faith, his way of

life, his sense of humour, his all-round development etc.) and the lingual features of the sermon are requisite. It seems promising to further study the texts of Protestant sermons from the point of view of their phonetic implementation.

Literature

Halley H. Halley's Bible Handbook. Toronto : World Christians Ministries, 1984. 818 p.

Collins W. Collins Dictionary. URL : <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/sermon>

Homiletics. URL : <http://www.blagovestnik.org/books/00212.htm>

BYSTROV Y. V.

(Vasyl Stefanyk Precarpathian National University)

THE FUTURE OF HOLOCAUST NARRATIVE: BETWEEN MEMORY AND POSTMEMORY

When analyzing the consequences of World War II in general and the Holocaust in particular, a special attention is paid to the stories of those individuals who have survived, as their discourses of trauma evolve into discourses of endurance – both in physical and psychological terms. Only very recently the extermination of Ukrainian Jews, which has been studied as part of the Nazi genocide in Europe, has become subject of sustained historical analyses. In contemporary Ukraine, for example, it was only after Ukraine's independence, gained in 1991, that facilitated research into the Nazi crimes against Jews in Ukraine. And these analyses reveal the heterogeneity of the Holocaust experience across Ukrainian lands which found reflection in Holocaust literature.

We are reaching a point in history when the generation who experienced the Holocaust as the last survivors, witnesses or exiles will soon disappear. In this respect, the Holocaust moves from the realm of communicative memory, remembered within the lifetime of a generation, to that of cultural memory, where the

past is available to us only via material objects and historical sites of memory.

The paper aims to reveal the issue of the survivor's traumatic experience, self-identification of Holocaust survivors in their diversity and complexity, as well as to explore recent representations of the Holocaust through written narratives of the last living witnesses of the Holocaust. I will approach such representations from the perspective of child and young adult survivors, of those who were affected directly by the Holocaust, of those who had a personal connection to their traumatic past. It is the "first generation" of Holocaust survivors who reflects on the Holocaust for the twenty-first century and whose representations have become a bridge between communicative memory and cultural memory. And the limits of this inquiry are how Ukraine and Ukrainians are represented in the literary legacy of Holocaust survivors. One of the principal dilemmas Holocaust survivors have faced is how to voice the traumatic experience that haunt them. Alicia Appleman-Jurman was able to voice and represent her trauma in the form of memoir by analysing what happened to her and her people.

As Marianne Hirsch claims, "postmemory" describes the relationship that the "generation after" bears to the personal, collective, and cultural trauma of those who came before – to the experiences they "remember" only by means of the stories, images, and behaviors among which they grew up [Hirsch 2012, p. 5]. Appleman-Jurman's message on the future testifies to this type of relationships: "I believe that the book will teach young people what enormous reserves of strength they possess within themselves. I pray that all its readers, Jew or non-Jew alike, may unite in the resolve that evil forces will never again be permitted to set one people against another" [Appleman-Jurman 1988, p. 433].

Appleman-Jurman's "Alicia. My Story" is centered in the Holocaust in Ukraine between the summer of 1941 and the spring of 1944 where a half million Ukrainian Jews fell victim to the Holocaust. Her story is not about the role of collective resistance in survival, but rather the creation of her personal narrative and self-identification because she was the only witness to what happened to her family during the Holocaust in Ukraine.

Many of the episodes, which Appleman-Jurman recounts, resonate closely with classic texts by Anne Frank, Elie Wiesel, Primo Levi, Art Spiegelman and many others that have found broad audiences. But her first-person account provides insights into the Holocaust that only few books can. We can see the events through the perspective of a teenage girl who not only witnessed antisemitic violence during and after the Holocaust but also who was very much concerned with the fate of Jews in particular and who gave full credit to fate and circumstances, her "non-Jewish" looks, intuition, her strong constitution, vital friendships and the fellow-sufferers gave each other. Beyond these unique experiences, her story adds nuance to commonplace understandings of moral behavior in the Holocaust of its victims.

In the context of factual and fictional narrative, we can conclude that the survivors' testimonies are not subjective stories but a reliable source of information that will make the history of the Holocaust comprehensive and transnational. Appleman-Jurman belongs to those writers who was going to relive her traumatic experience and reopen all her old wounds. Writing a memoir as a process is supposed to have an embodied relationship between memory and the person remembering because "if memory speaks in the memoir, then memory lives outside of the individual skull case, and it lives in language. That is the difference between memory and memoir, the difference between what must die and what may live" [Geok-Lin Lim 2003, p. 444].

To conclude, focusing on the remembrance of the Holocaust and determining the relation of memory and postmemory, a prominent role is given to the memoir form for carrying memories. Through her literary contribution, Alicia Appleman-Jurman bears witness to the atrocities of the Holocaust and ensures that the story of those who suffered and survived should be preserved for future generations. Appleman-Jurman's memoir is deeply personal which provides a firsthand account of the horrors she witnessed and endured. Alicia Appleman-Jurman articulated her traumatic memories directly through the straightforward, evocative and daring narrative which contributes much to the broader understanding of the individual stories that make up the collective narrative of the Holocaust.

References

- Appleman-Jurman A. Alicia. My Story. Alicia: My Story. New York : Bantam Books, 1988. 433 p.
- Geok-Lin Lim S. Embodied Memory and Memoir. *Biography*. 2003. No. 26(3). P. 442-444.
- Hirsch M. The Generation of Postmemory. New York : Columbia University Press, 2012. 305 p.

БІСКУБ І. П.

(Волинський національний університет імені Лесі Українки)

ЕХО-КАМЕРИ У СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА: КРИТИЧНИЙ КОНТЕНТ-АНАЛІЗ

У сучасному світі стрімких проривів у сфері технологій, люди поза власним бажанням опиняються в оточенні надмірної кількості інформації. Доступність комунікативних технологій в усіх їхніх проявах призводить до ілюзій стосовно того, що односторонні у мережі, улюблені речі й об'єкти на сторінках особистих профілів можуть обмежувати користувачів, заганняючи їх в рамки постійного підкріплення власних переконань [Confirmation bias]. Під час перегляду соціальних мереж люди схильні вірити інформації без її перевірки, глибокого аналізу чи пошуку достовірних джерел. Це призводить до поширення дезінформації та маніпулювання суспільною думкою. У цифровому середовищі інформація надходить із різних джерел, містить різні точки зору [How algorithms and filter bubbles...; Cetina Presuel, Martínez Sierra 2019]. Позаяк, постійно споживаючи схожі думки, що не змінюються, і не піддаючи їх здоровій критиці, люди потрапляють у так звані «ехо-камери» (echo chambers) [What is an echo chamber?].

Ехо-камера — це середовище, у якому людина стикається виключно з інформацією або думками, що відображають і підкріплюють її власні переконання [What is an echo chamber?]. Попри зовнішню ілюзію психологічного комфорту, ехо-камери можуть сприяти поширенню дезінформації та спотворювати сприйняття, через що користувачу соціальних

мереж стає складно враховувати протилежні точки зору та обговорювати теми вищого рівня складності [Effective social media algorithms...]. Існування ехо-камер є проявом так званих когнітивних викривлень, відомим як упередження підтвердження [Confirmation bias], тобто схильністю надавати перевагу інформації, що підтверджує існуючі переконання.

Формування ехо-камери – часто свідомий вибір користувача мережі [Effective social media algorithms...]. Люди часто і свідомо обмежують свої соціальні взаємодії, підписуючись лише на однодумців і переглядаючи контент, який їм подобається. Таким чином досягається ілюзія доступу лише до якісного контенту та уникнення небажаних негативних емоцій і суперечок. Несвідомо люди ізолюють себе від різноманітних думок і ширшого спектра інформації.

Помітним трендом сьогодення стали поради медійних інфлюенсерів (блогерів, влогерів, ютуберів, тіктокерів), що пропагують глибокий саморозвиток, мотивують інших, оточувати себе людьми, які їх надихають, як у реальному житті, так і в соціальних мережах [Cetina Presuel, Martínez Sierra 2019]. У результаті їхня комунікативна компетентність звужується, калібрується груповими нормами, що автоматично призводить до віддалення від тих, хто не входить до сформованої групи однодумців. Натомість, користувачі таких інформаційних камер втрачають відкритість до думок, які можуть здаватися суперечливими, створюють собі інформаційні та психологічні бар'єри, втрачаючи здатність кидати виклик переконанням і обмеженням особистості [How algorithms and filter bubbles...].

Очевидно, що бенефіціарами такої комунікативної політики можуть стати певні недоброчесні компанії і індивіди (наприклад, політики), які хочуть, щоб громадськість сприймала певну ситуацію у вигідному для них світлі. Внаслідок створення ехо-камер, спеціальні частотні мовні моделі та патерни активно застосовують для формування й підтримки певних думок, ідеологій, впливаючи на групове мислення, загострюючи поляризацію та викривляючи соціальну ідентичність [Diakopoulos, Koliska 2017].

Ехо-камери вже стали звичним явищем для маніпулювання соціальними

трендами. Так, у запропонованому дослідженні ми проаналізували та візуально узагальнили публікації в соціальних мережах, пов'язані з криптовалютами, марковані хештегами, такими як #Crypto, #Cryptocurrency, #Altcoins, #Bitcoin, #CryptoScam, #Hamster, #HamsterCombat і #BLUM за допомогою інструментів обробки природної мови [Voyant Tools] та візуалізації частотності вжитку лексем-хештегів. Мета дослідження полягала у виявленні інформаційних бульбашок та тоцінних енденцій на платформах соціальних мереж, таких як X (колишній Twitter) і Reddit.

Результати маркування тональності показали, що публікації на платформі X переважно мають позитивний характер, тоді як негативні дописи майже відсутні [VADER sentiment analysis]. Аналіз свідчить, що причиною цього може бути поширена на багатьох соціальних платформах, таких як Instagram чи YouTube, практика "тіньового бану". Це означає видалення невігідної інформації, яка суперечить політиці чи інтересам платформи, що робить її "невидимою". Водночас окремі публікації з особистими думками все ж потрапляють крізь фільтри та стимулюють обговорення.

Найчастіше вживані терміни з платформи X наведено у рис. 1, тоді як основні теми відображено на рис.2. Співставлення ключових слів із темами дає уявлення про основні тенденції..

Рисунок 1. Частотність лексем у X

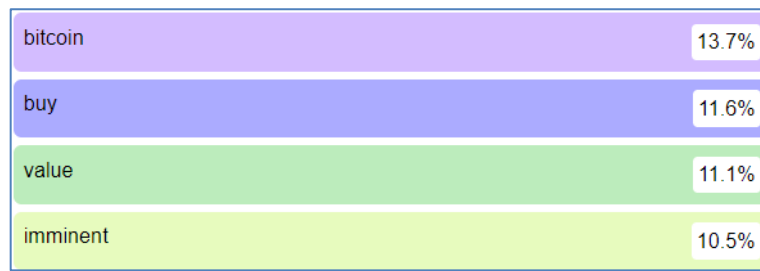

Рисунок 2. Основні теми у Х

Аналіз публікацій на платформі Reddit продемонстрував більш нейтральні результати. На відміну від X, на Reddit спостерігається більше дискусій та суперечок. Користувачі активно діляться своїми точками зору, додаючи офіційні джерела інформації, що дає змогу читачам досліджувати представлені дані або знаходити альтернативні. Це ускладнює визначення емоційного тону публікацій як позитивного, нейтрального чи негативного [VADER sentiment analysis]. Результати пошуку та їх візуалізація за тими самими хештегами призвели до виділення найуживаніших лексем, наведених на рис. 3. Ключові теми представлені на рис. 4.

Рисунок 3. Частотність лексем у Reddit

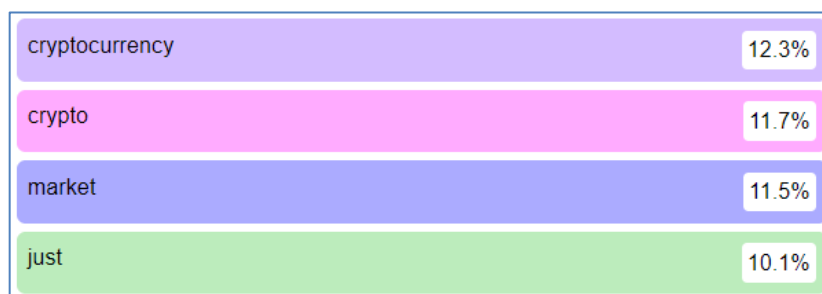

Рисунок 4. Основні теми у Reddit

Отримані результати чітко демонструють, що алгоритми соціальних мереж підсилюють ефект підтвердження, відфільтровуючи певні публікації шляхом

уживання визначеного переліку ключових слів. Це призводить до формування так званих "інформаційних бульбашок", у межах яких користувачі постійно стикаються з уже знайомими наративами. Такий підхід обмежує різноманітність точок зору та стримує розвиток критичного мислення. У такий спосіб відбувається підсилення соціальної ізоляції, ускладнюється взаємодія з носіями протилежних поглядів, що призводить до поляризації аудиторії. Для зменшення впливу ехо-камер необхідно розвивати у користувачів мереж медіаграмотність та критичне мислення, стимулювати їх активно висловлювати різні думки, ставити під сумнів усталені наративи та формувати більш збалансований комунікативний простір.

Література

What is an echo chamber? URL: <https://edu.gcfglobal.org/en/digital-media-literacy/what-is-an-echo-chamber/1/>

Confirmation bias. *Encyclopaedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/science/confirmation-bias>

Diakopoulos N., Koliska M. Algorithmic Transparency in the New Media. *Digital Journalism*. 2017. Vol. 5(7). P. 809-828.

How algorithms and filter bubbles decide what we see on social media. *BBC Bitesize*. URL: <https://www.bbc.co.uk/bitesize/articles/zd9tt39>

Effective social media algorithms and their role in curbing echo chambers. *OneNought*. URL: <https://www.onenought.one/post/effective-social-media-algorithms-and-their-role-in-curbing-echo-chambers#:~:text=There%20is%20a%20general,and%20divided%20into%20various>

Cetina Presuel R., Martínez Sierra J. M. Algorithms and the News: Social Media Platforms as News Publishers and Distributors. *Revista de Comunicación*. 2019. Vol. 18, N 2. P. 261-285.

VADER sentiment analysis. *Hex Technologies*. URL: <https://hex.tech/use-cases/sentiment-analysis/vader-sentiment-analysis/>

Voyant Tools : NLP tools for textual analysis. URL: <https://voyant-tools.org/>

FUNCTIONS OF INTERTEXTUALITY IN LITERARY DISCOURSE

The problem of intertextuality occupies one of the principal places in modern linguistics. In the context of intertextuality it should be noted that the unity of form and content is achieved by integral reproduction of the ideological content of the text in its characteristic stylistic originality on the language basis.

The concept of intertext and intertextuality appeared as early as the 60s of the 20th century thanks to the research works of J. Kristeva [Kristeva 1980, p. 319]). The phenomenon of "intertextuality" was perceived as new from the point of view of its terminological design and the process of theoretical understanding of the phenomenon of a literary work. In recent years, the terms intertext and intertextuality have become very widespread in works on text linguistics (for example, the works of J. Kristeva, R. Barthes, G. Allen and others).

Speaking about intertextuality, it seems quite reasonable to distinguish between its two sides - the reader's (research) and the author's. From the reader's point of view, intertextuality is an attitude towards (1) a more profound understanding of the text or (2) resolution of misunderstanding of the text (text anomalies) by establishing multidimensional connections with other texts, connected with the given referential, syntagmatic-combinatorial, sound and rhythmic-syntactic memory of the word. By analogy with intertextuality, we can talk about autotextuality, when misunderstanding is resolved by establishing multidimensional connections generated by a certain circulation of intertextual elements within the same text.

In a narrative text, the strategy of intertextuality becomes especially effective in places where the linear logic of the story is violated, when discursive anomalies can only be resolved by entering another text.

Intertextuality is a way of genesis of one's own text and postulation of one's own poetic "I" through a complex system of relations of oppositions, identifications and

disguises with the texts of other authors (i.e. other poetic "I"). Correspondingly, one can speak of autointertextuality, when, during the generation of a new text, this system of oppositions, identifications and disguises already acts in the structure of the idiolect of a certain author, creating the multidimensionality of his "I". Thus, in the process of creativity, the second "I" of the poet, with whom he enters into a dialogue (or more precisely, autocommunication "I-You", "I-He"), can be either the poet-predecessor or himself. In the process of meta-comprehension and meta-description, the dialogue character of literary texts is created. This dialogue character makes it obvious why duality and doubling become such organic means of intertextualization: the correlation of a text with other texts gives rise to doubles both at the level of the plot and at the level of "text-text" [Lachman 1990].

In postmodernist texts, every contrast with the pretext turns into a connection, as a result of which the intertextual connection takes on the character of a pun, hyperbole, or their overlap. In this way, high and low registers are connected, and the seemingly increased physical corporeality of the intertextual fragment compared to other components of the text often forces modern authors to find its rethinking in the sphere of physiology. It often becomes impossible not only to draw a line between high and low, but also to decide whether a given work is artistic or can rather be classified as literary-critical literature.

To some extent, this type of literary work is determined by foreign examples, among which the novel "At Your Discretion" (1976) by the American writer R. Federman is particularly indicative. The title of the novel determines the way it is read - the reader is free to read the text as he sees fit, since its pages are not numbered, and parts of the text are not categorized. At the same time, the text itself presents life in quotations from R. Barthes, J. Borges and from R. Federman's own novels, while graphically the text is often "articulated" according to the principle of a collage with a philosophical subtext.

An intertextual approach to the study of postmodern texts seems to be very timely, significant and extremely necessary. The named approach follows from the hermeneutic method of research, but somewhat expands its boundaries, which opens

up new possibilities in the interpretation of literary and journalistic texts.

So, intertextuality always disturbing the traditional belief in the originality of the text and of the uniqueness of the authorial consciousness and inventiveness has deflected the focus of literary criticism from the authorial issues to the textual ones. Author has not been seen as the original source of the work and its meaning, and in the intertextual practices the text has not been accepted as an autonomous entity deciding its own meaning; henceforth intertextuality is a promising theory opening new avenues of investigation in literary studies. The generalization of the very concept of "intertext" has led to a noticeable expansion of its boundaries and a blurring of its meaning. The boundaries of intertextuality are very unclear: if we consider that everything is intertext, then there is a risk of depriving this phenomenon of any specificity.

The study of the interaction of intertexts and the modern worldview can be carried out in the space of other intertext systems.

Literature

Kristeva J. Desire in Language : a Semiotic Approach to Literature and Art. New York : Columbia University Press, 1980. 305 p.

Lachmann R. Gedächtnis und Literatur : Intertextualität in der russischen Moderne. Frankfurt : Suhrkamp, 1990. 555 p.

ГАЛУЦЬКИХ І. А.

(Запорізький національний університет)

ОСОБЛИВОСТІ МІФОЛОГІЗМУ ПОЕТИКИ МАГІЧНОГО РЕАЛІЗМУ (НА ПРИКЛАДІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ С. РУШДІ “MIDNIGHT CHILDREN”)

Наприкінці ХХ століття в світі художньої літератури багатьох країн Європи, і Великої Британії, зокрема, особливу зацікавленість стала викликати

творчість вихідців із країн Сходу, які опинились активно залученими до західноєвропейських культурних процесів, уособлюючи результат змішення культур та ознаменуючи формування своєрідної окремої течії в рамках постмодерністського літературного напрямку. Так, творчий доробок новітньої літератури Великої Британії поповнили своїми самобутними роботами ціла низка авторів, серед яких одне із значущих місць серед англومовних письменників східного походження займає Салман Рушді, який став одним з небагатьох представників літературного процесу Англії ХХ століття, який практикує метод магічного реалізму, що висвітлений в літературі на сьогоднішній день не повно, визначаючи актуальність його досліджень, зважаючи на комплекс особливостей художнього стилю цього напрямку.

Зважаючи на появу останнім часом значної кількості знакових літературних творів, які стають представниками новітніх і найсучасніших літературних напрямів як магічний реалізм, сформований в руслі постмодернізму, увага дослідників фокусується на всебічному вивченні подібних творів, які зазвичай є складними завдяки глибині і поліфонії прихованих в них смислів.

Це робота присвяченої вивченню особливостей поетики магічного реалізму в романі С. Рушді “Опівнічні діти”, де у фокусі аналізу – специфіка міфологічної основи роману в аспекті поетики магічного реалізму, вивчення семантики якої здійснюється за допомогою залучення методології когнітивної поетики і семіотики.

Об’єктом дослідження є особливості роману С. Рушді “Опівнічні діти” (“Midnight’s Children”), опублікованого в 1981 році, текст якого є матеріалом аналізу. Мета роботи полягає у визначенні специфіки поетики магічного реалізму та її реалізації в романі С. Рушді “Опівнічні діти” [Rushdie] в аспекті його міфологічної основи на тлі загального літературного процесу ХХ століття.

Для реалізації поставленої мети застосований комплекс методів, що передбачає поєднання культурологічного аналізу, текстуального аналізу, поетологічних аспектів структури роману (особливостей хронотопу, системи

персонажів, характеру наративу), аналізу образності художнього тексту із залученням літературно-критичної оцінки за принципами постмодерної критики.

Результати дослідження окреслили специфіку твору Салмана Рушді “Опівнічні діти”, особливо в аспекті поєднання міфічного і реального в ракурсі творів магічного реалізму, що проявляється в наративному та образному планах художнього тексту, та відображує притаманні для магічного реалізму риси.

Узагальнюючи проаналізовані аспекти міфологізму в поезиці роману С. Рушді “Опівнічні діти”, окреслимо основні з них, серед яких багатовимірною структура часу і простору (історичний, персональний, міфологічний час/простір), в яких можуть поєднуватись одночасно мінуле й теперішнє як єдиний потік, а також різні просторові структури; міфологічний мотив ініціації героя (необхідність синтезу культурних відмінностей), повторюваність міфологічних образів-символів; залучення образів міфів та легенд, образів з різних міфологічних систем що також можуть набувати образного та символічного змісту; залучення до сюжету історичних подій, які набувають художньої інтерпретації та міфологічного переосмислення шляхом створення динамічних образів і сюжетів; залучення образів міфологічного (циклічного) часу; а на текстовому рівні має місце сюжетоутворюючі опозиції.

В цілому, міфологізм та зображення реальності в художньому творі С. Рушді, та тенденціях, що проявились на рівні наративної та образної репрезентації дійсності в художній картині світу роману відбиває особливості світобачення автора його мультикультурним підходом до сприйняття світу, який інтегрує елементи різних культур, міфологій та традицій, відтворюючи поліфонічне звучання культури Сходу, яку уособлює Індія. І здійснює це С. Рушді самобутно і своєрідно в специфіці застосованого ним методу магічного реалізму в постмодерністському тексті.

PERSUASIVE STRATEGIES IN ENGLISH ACADEMIC DISCOURSE

Over the past five decades, the notion of “discourse” has emerged as a pivotal concept in interdisciplinary discussions within the social sciences and humanities. Scholars studying discourse often examine how social realities are shaped and constructed through various communicative practices. This idea has gained significant attention within academic and linguistic fields. From a wider perspective, it now refers to understanding of how language is used in communication. Discourse, therefore, includes all forms of communication that contribute to the creation and sharing of meaning in specific contexts.

Because of its complexity and multi-dimensional nature, it is regarded as one of the most challenging and ambiguous terms in language studies. Linguists claim that the meaning of the term “discourse” can differ depending on the context in which it is applied. However, there are identifiable main trends in how it is defined across various approaches [Rodríguez-Vergara 2018, p. 297]. Thus, for example, discourse can be defined as a formal way of thinking that can be expressed through language. It also suggests a language unit which is generally longer than a separate sentence [Nordquist 2024]. Furthermore, discourse is analyzed as language shaped by the social conditions, such as who is using it and in what context [Henry and Tator 2002]. This emphasizes the notion that language not only reflects but also shapes social dynamics and relationships. Denysova and Tsapro highlight that from the perspective of linguistics, discourse deals with how language works in communication, including the structure of sentences (syntax), the meaning of words and phrases (semantics), and how language is used in context (pragmatics) [Денисова, Цапро 2024, p.82]. Foucault approaches discourse as a form of ideology, describing it as “practices which systematically form the objects of which they speak” [Foucault 1980, p. 133]. This definition emphasizes that discourse not only reflects but also actively constructs

and organizes knowledge, shaping the way concepts are understood within a particular framework of power and ideology.

As a result, the term “discourse” can be applied to specific contexts of language use, such as genres or text types. Viewing genre as a component of discourse emphasizes its role in reflecting the characteristics of social interaction [Baker and Ellece 2013]. This perspective supports the differentiation between institutional and non-institutional discourses. From a systemic functional perspective, genre is defined as “a staged, goal-oriented social process” [Martin and Rose 2007, p. 8], which involves collaboration and interaction with others; it serves specific purposes or aims, and achieving these goals typically requires a series of steps.

In the variety of discourse types, academic discourse stands out as one of the most illustrative examples of institutional discourse. It refers to the type of language utilized in academic settings. This perspective highlights how discourse adapts to particular social or professional environments. Hyland defines academic discourse as an essential framework that influences how we understand the world and our role in it, highlighting its wide-ranging impact [Hyland 2011b, p. 172]. Academic discourse represents the specific way of communication within the academic world, as outlined by Diamond [2019]. Historically, it encompasses all linguistic activities associated with academia. Hyland further defines academic discourse as the methods of thinking and using language that exist within the academy. Complex social activities, such as educating students, demonstrating learning, disseminating ideas, and constructing knowledge, all rely on language to be successfully carried out [Hyland 2011a, p. 171-184]. There is an increasing acknowledgment of academic discourse as a key element in discourse analysis within academic traditions [Гохман 2018, p. 38]. This highlights its significance in understanding communication in educational and research contexts.

Foucault argues that discourse is an intricate and multifaceted phenomenon, necessitating analysis from various levels and employing diverse methodologies to fully comprehend its complexity [Foucault 1978, p. 94]. Accordingly, this paper investigates the theoretical foundations for the analysis of the persuasive use of

language in English research papers as a special genre of academic discourse. A framework for the study is developed, utilizing the techniques to identify persuasive language. This research is qualitative, and the analysis is conducted by applying Johnstone's (1989) persuasive techniques as its methodological framework.

Persuasion is generally understood as a communicative activity aimed at changing the attitudes, beliefs, and behaviors of individuals or groups [Miller and Roloff 1980, p. 15]. This can be accomplished through a variety of persuasive techniques, which can influence the way people think and act in a given context [Al Abbad et al. 2019, p. 12]. Several definitions of persuasion describe it as a social event or act aimed at promoting change. The primary goals of persuasion are to reconstruct reality, establish ideology, and modify values, attitudes, and behaviors [Al Abbad et al. 2019, p.12-13]. Diamond and Cobb suggest that during persuasion, the persuaders (addressers) have the ability to shift and alter the attitudes and beliefs of their audience (addressees) [Diamond and Cobb 1999]. Additionally, Simons and Jones conclude that persuasive acts serve as communication tools designed to affect the actions and decisions of others [Simons and Jones 2011].

Aristotle identifies three rhetorical appeals that speakers use in their oral speeches to persuade their audience. The first is *ethos*, which relies on the personal character and credibility of the speaker. The second is *pathos*, which seeks to persuade by evoking emotions in the audience. The third is *logos*, which appeals to logic and reason, using evidence and reasoning to persuade [cited in Al Abbad et al. 2019, p.19]

Persuasion is a complex act, typically goal-oriented, and often seeks a response or reaction from the recipient. Depending on the definition of persuasion one follows, it can be understood in two forms: 1) a strong form that aims not only to convince but also to incite action, encouraging the persuaded individuals to actively participate in an act (i.e. "action inducement"); 2) the weak form that leads individuals to agree with a course of action but does not necessarily require them to change their beliefs. Accordingly, the persuasion might be aimed at gaining respect without prompting further action.

Johnstone (1989) proposed a taxonomy of persuasive styles, outlining various tactics that individuals might choose in specific situations. These tactics include: quasilogical argumentation that involves presenting arguments that resemble logical reasoning, often appealing to logos, or the logical aspect of persuasion; presentational persuasion that focuses on presenting the message in a way that enhances its persuasive effect, typically drawing on ethos, or the credibility and character of the speaker; and finally analogical persuasion, achieved through analogies, aligning with pathos, or emotional appeals, by making comparisons that resonate with the audience's emotions or values.

In conclusion, the notion of discourse, particularly in the context of academic and persuasive communication, plays a vital role in shaping how meaning is constructed and conveyed. By understanding various persuasive techniques, such as ethos, pathos, and logos, as well as Johnstone's taxonomy, scholars can further explore the power of language in shaping beliefs, attitudes, and behaviors in academic contexts.

References

- Al Abbad, A. N., Al Mansur, G. S., Ypsilandis.* Persuasive strategies in Saudi academic female application letter writing. In *Rhetoric and Communications Journal*, 2019. Iss. 40. P. 12-52.
- Baker, P., Ellece, S.* Key Terms in Discourse Analysis. 1st ed., Bloomsbury Academic, 2013.
- Diamond, G. A., Cobb, M. D.* The candidate as a catastrophe: Latitude theory and the problems of political persuasion. In *Political persuasion and attitude change* (pp. 225-247), 1999.
- Foucault, M.* Power/Knowledge. Brighton: Harvester, 1980.
- Foucault, M.* The History of Sexuality. Vol. 1. An Introduction. Vintage Books, New York, 1978.
- Frances, H., Tator, C.* Discourses of Domination: Racial Bias in the Canadian English-Language Press. University of Toronto, 2002.
- Halmari, H., Virtanen, T. (eds.).* Persuasion Across Genres: A Linguistic Approach. Amsterdam: John Benjamins, 2005.
- Henry, F., Tator, C.* Discourses of Domination: Racial Bias in the Canadian English Language Press. Toronto: University of Toronto Press, 2002.
- Hyland, K.* Academic discourse. In K. Hyland & B. Paltridge (Eds.), *Continuum companion to discourse analysis* (pp. 171–184). London: Continuum, 2011b.

- Hyland, K. *Disciplines and Discourses: Social Interactions in the Construction of Knowledge*. Sociology, 2011a. DOI:10.37514/per-b.2011.2379.2.10
- Johnstone, B. Linguistic Strategies and Cultural Styles for Persuasive Discourse. In Ting-Toomey, S. F. Korzeny. *Language, Communication, and Culture: Current Directions*. London: Sage, 1989.
- Martin, J. R., Rose, D. *Genre relations: Mapping culture*. London: Equinox, 2008.
- Roloff, M.E., Miller, G.R. (eds). *Persuasion: New directions in theory and research*. Beverly Hills, California: Sage Publications, 1980.
- Nordquist, R. Definition and Examples of Discourse. In *ThoughtCo*, Sep. 14, 2024. [thoughtco.com/discourse-language-term-1690464](https://www.thoughtco.com/discourse-language-term-1690464).
- Rodríguez-Vergara, D. The Importance of Discourse Studies in Linguistics, Language Teaching and Translation. In *US-China Foreign Language*, 2018. Vol. 16. No. 6. P. 297-310. doi:10.17265/1539-8080/2018.06.001
- Simons, H. W., Jones, J. *Persuasion in Society*. Taylor & Francis, 2011.
- Гохман, К. Є. Академічний дискурс у системі інституційних дискурсів. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: Лінгвістичні науки : зб. наук. праць*. Одеса : Астропринт, 2018. Вип. 26. С. 37–47.
- Денисова, Н. Б., Цапро, Г.Ю. Дискурс: від загальних понять до академічного дискурсу. *Закарпатські філологічні студії*. 2024. Вип. 35. С. 81-88.

ГОЛУБ Ю. І., ГАРТ М. С.

(Запорізький національний університет)

СЕМАНТИЧНІ ФОРМИ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИХ ВКЛЮЧЕНЬ У РОМАНІ ДОННИ ТАРТТ «ТАЄМНА ІСТОРІЯ»

Постмодерністській літературі притаманні нагромадження явних і прихованих цитат, ремінісценцій, інтертекстуальна гра та асоціативність художнього мислення, що об'єднуються у широкий термін інтертекстуальність. Вивченням цього явища займалися такі вчені, як Ю. Кристева, М. Бахтін, Ж. Женнет, Р. Барт та інші. На основі проведених досліджень виникли різні підходи до визначення та встановлення меж інтертексту.

Сучасна українська дослідниця М. Шаповал у межах вузької моделі інтертекстуальності пропонує таксономію інтертекстуальних елементів, в основу якої покладено розмежування однотекстової (відношення співприсутності) та системно-текстової (відношення деривації) референції [Шаповал 2013, с. 64-66]. Читач у процесі сприймання тексту виступає у ролі декодувальника, адже розпізнає міжтекстові покликання, що формують його смисловий простір. Текст постає генератором багатьох смислів, які можуть відкриватися при повторному читанні, виникненні численних асоціацій з іншими текстами. [Просалова 2019, с. 54].

Мета роботи полягає у виявленні та аналізі інтертекстуальних включень у романі відомої представниці постмодерністської літератури – сучасної американської письменниці Донни Тартт. Матеріалом дослідження є роман «Таємна історія» (*The Secret History*), вперше опублікований у США у 1992 році. В Україні книга вийшла у друк у 2017 році у перекладі Богдана Стасюка та була перевидана у 2023 році, що підтверджує інтерес читачів та дослідників до цього твору.

У дослідженні застосовувався контекстуально-інтерпретаційний та описово-аналітичний методи, було використано вузьку модель інтертекстуальності для аналізу та інтерпретації художнього тексту.

У межах однотекстової референції М. Шаповал розрізняє семантичні і стилістичні форми інтертекстуальних включень. До семантичних, у свою чергу, належать інтертекстуальні мотиви, традиційні сюжети, традиційні образи, референція і колаж [Шаповал 2013, с. 64-65].

Мотив трагічної помилки «*fatal flaw*» у романі Донни Тартт є червоною лінією, що проходить крізь усю історію, вбудовуючи в оповідь неосяжні роздуми про вчинки героїв. Оповідач, 27-річний Річард Пейпен, намагається ретроспективно осмислити події, що сталися з ним під час навчання у Вермонтському коледжі: «*Does such a thing as ‘the fatal flaw’, that showy dark crack running down the middle of life, exist outside literature? I used to think it didn’t. Now I think it does*» [Tartt 2022, с. 5]. Аристотель використав цей термін у

«Поетиці», щоб описати каталізатор, який врешті-решт призводить до зміни долі центрального героя.

Отже, з мотивом трагічної помилки невід'ємно пов'язаний мотив долі. Усе, здається, відбувалося випадково, але насправді вело Річарда до того, щоб він став героєм історії, яку він розповідає: «*I took Greek so I could sleep late on Mondays. It was entirely **random decision** which, as you will see, **turned out to be quite fateful***» [Tartt 2022, с. 7]. Не тільки вивчення грецької мови стало випадковим вибором, але й вибір коледжу: «*I lit on Hampden **by a trick of fate***» [Tartt 2022, с. 9].

Виділяємо серед інтертекстуальних мотивів й мотив передбачення. Оскільки головні герої є носіями давньогрецького магічного сприйняття світу, вони зустрічають безліч знаків-попереджень: «*one of them [**ravens**] hopped clumsily to the end of a branch, which squeaked and bobbed under its weight and sent it squawking into the air. The other two followed, with a battery of flaps. They sailed over the meadow in a triangle formation, three dark shadows on the grass*» [Tartt 2022, с. 69]. У грецькій міфології ворони пов'язані з Аполлоном, богом пророцтва. Крук вважався символом нещастя, поганих новин і був вісником богів у світі мертвих [Дарморіз 2010, с. 138]. Іншим прикладом є трактування подій незвичайним чином, запропоноване Генрі: «*On the way to Francis's, a pregnant dog ran across the road in front of us. That is a very **bad omen***» [Tartt 2022, с. 387]. Саме знамення є ремінісценцією до рядків з Оди Горация.

До інтертекстуальних образів відносимо образ античного бога Діоніса, на честь якого письменниця навіть хотіла назвати книгу – «Бог ілюзій» (*The God of Illusions*). Цей образ розкривається різнопланово. По-перше, він символізує ілюзії, змінні форми та обман бачення: «*You know what the Greeks called **Dionysus**. The Many-Formed One. Sometimes it was a man, sometimes a woman. And sometimes something else*» [Tartt 2022, с. 188]. Для того, щоб завести знайомства та увійти в обмежене елітне коло, Річард бреше про своє походження, родину і дохід. Він розбудовує та підтримує міф, наче фасад-ілюзію про своє життя, щоб наблизитися до примарних образів людей, яких

навіть не знає.

По-друге, образ Діоніса розкривається в контексті протиставлення Аполлону. Ці боги представляють два протилежні аспекти людської природи і мистецтва. Діонісійським ідеалом є спонтанна й імпульсивна творчість, яка виражає відчуття свободи та екстазу [Парандовський 1977, с. 81]. За цією концепцією краса є шокуючою, страшною, про що згадує Річард: «... *the first sentence that I ever learned in Greek. Χαλεπὰ τὰ καλὰ. **Beauty is harsh***» [Tartt 2022, с. 612]. Цей образ жахливої краси створений на основі «Поетики» Аристотеля.

Також образ Діоніса слугує провідником хаосу, неконтрольованих емоцій та вчинків [Парандовський 1977, с. 82]. Під цим впливом Генрі Вінтер скоює вбивство, захоплений екстатичними відчуттями: «*That surge of power and delight, of confidence, of control. That sudden sense of the richness of the world. It's infinite possibility*» [Tartt 2022, с. 557].

Отже, інтертекст – це новий текст, який виник у результаті використання автором міжтекстових елементів і зв'язків, що вводять в культурний простір нового тексту всю сукупність попередніх текстів, які відбилися в ньому. Інтертекст потрапляє в новий історико-культурний контекст та піддається деформації, стаючи джерелом смислової новизни. Таким чином, інтертекст є механізмом збереження культурної пам'яті і передачі культурної спадщини.

Роман «Таємна історія» включає в себе велику кількість інтертекстуальних елементів на різних рівнях референції. За семантичним критерієм серед інтертекстуальних включень у творі Донни Тартт виділяємо традиційні образи та інтертекстуальні мотиви. Серед традиційних мотивів знайдено античні мотиви «фатальної помилки», долі та передбачення. Ключем до розкриття глибини і складності персонажів є протиставлення образів Діоніса і Аполлона, через які прослідковується вічна тема боротьби між раціональністю і емоціями, свободою і контролем.

Роман «Таємна історія» стає яскравим прикладом того, як постмодерністська література відображає невизначеність та розмиття меж між реальністю та міфом, історією та художньою фантазією, а також постійний

пошук істини в світі, де ця істина може бути недосяжною.

Література

- Дарморіз О. В.* Міфологія : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 248 с.
- Парандовський Я.* Міфологія. Вірування та легенди стародавніх греків і римлян. Київ : Молодь, 1977. 232 с.
- Просалова В. А.* Інтертекстуальний аналіз : теорія і практика. Вінниця : ТВОРИ, 2019. 174 с.
- Шановал М. О.* Інтертекстуальність : історія, теорія, поетика. Навчальний посібник. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2013. 167 с.
- Tartt D.* The Secret History. London : Viking, 2022. 629 p.

ГРИГОРЯН Н. Р., СМІРНА О. С.

(Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова)

АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК ЗАСІБ СПІЛКУВАННЯ НОСІЇВ РІЗНИХ КУЛЬТУР

Активне поширення англійської мови як найважливішого інструменту міжкультурного спілкування, зростання відсотка не-носіїв мови серед її користувачів особливо гостро поставили проблему вироблення стандартів навчання іноземців англійської мови як міжнародної.

У роботах британських фонетистів неодноразово робилися спроби скласти рекомендації для викладачів англійської мови, які б допомогли оптимізувати навчання англійської фонетики за рахунок визначення фонетичних аспектів, що є найбільш значущими для забезпечення успішної комунікації англійською мовою [Gimson, 1992].

Виділення фонетичних стандартів для навчання англійської мови як міжнародної неможливо без чіткого уявлення про завдання, які ставлять перед мовою користувачі, які її вивчають. Залежно від таких завдань, А. Краттенден

виділяє два рівні мовної компетенції: мінімальний – мінімальної загальної розбірливості – і максимальне високого сприйняття [Cruttenden, 2001].

Виділяючи найбільш важливі аспекти англійської фонетики, Краттенден зазначає, що різні елементи англійської вимови представляють різний ступінь складності залежно від мовної підготовки користувача та його походження. Очевидно, що процес викладання має концентруватися на тих рисах англійської мови, яких немає в рідній мові. Менше з тим, існують певні базові риси вимови, досить специфічні для англійської мови, що є достатнім для визначення певних рис як пріоритетних при навчанні англійської (Cruttenden 2001, с. 300). До них відносяться:

1. Ритм та акцентуація.

Ритм англійської мови, окремого слова або потоку мовлення, пов'язаний з послабленням ненаголошених складів, і є основною відмітною рисою вимови: у потоці мовлення ненаголошені склади, більшість з яких містить редуковані голосні, значно переважають первинно або другорядно наголошені склади.

2. Сегментні одиниці.

Частотність. Необхідно враховувати той факт, що серед звуків англійського мовлення 60% є приголосними, і лише 40% – голосними. Тому не дивно, що фахівці одностайні в думці, що саме приголосним слід приділяти особливу увагу під час навчання англійської як засобу кроскультурного спілкування [Cruttenden 2001].

3. Інтонація.

Незважаючи на те, що практично всі не-тональні мови мають певні загальні інтонаційні характеристики, наприклад використання спадних тонів у стверджувальних і висхідних тонів у запитальних реченнях, англійська мова має низку специфічних особливостей, зокрема, відрізняється активним вживанням складних тонів. Крім цього, необхідно враховувати дуже важливу роль інтонації для забезпечення акцентуації в потоці мовлення – перепади основного тону служать виділенню ключових моментів висловлювання і приверненню уваги слухачів.

У цьому зв'язку доречно буде розглянути специфіку реалізації голосних фонем у мовленні учасників політичного форуму, який відбувся в Ліверпулі у травні 2023 року. Отримані під час дослідження результати показують чи є британський або американський стандарти англійської мови престижними і наскільки виражені в мовленні учасників форуму тенденції до скорочення голосних, типові для міжнародного скорочення англійської мови.

Для отримання об'єктивних даних у мовленні досліджуваних учасників форуму (двоє британців та один австралієць) було відібрано по два випадки вживання наголошених голосних [æ]. Проведений спектральний аналіз дозволив виділити характерні особливості голосних звуків в мовленні досліджуваних політиків.

Звертає на себе увагу значна відстань між контрольними пунктами, що свідчить про непослідовність реалізації фонем [æ].

Середньодикторське значення формант монофтонгу [æ]:

$F_1 = 603$ еталонне значення $F_1 = 759$

$F_2 = 1381, 3$ еталонне значення $F_2 = 1826$

Отже, відхилення середньодикторського значення формант монофтонгу [æ] від еталонного значення досить велике, що свідчить про те, що звук вимовляється з більшим підйомом і закритістю, а також є більш відсунутим назад за рядом порівняно з еталонним.

Отже особливо гостро постає завдання визначення фонетичних норм та моделей для англійської мови як засобу кроскультурного спілкування, які могли б задовольнити вимовні потреби користувачів цієї мови та забезпечити необхідний рівень розуміння висловлювання, що є обов'язковою умовою успішності комунікації англійською мовою у мультикультурному аспекті.

Література

Cruttenden A. Intonation Cambridge : CUP, 2001.

Gimson A. An Introduction to the Pronunciation of English. London, 1992. p.

СИМВОЛІЗМ ЯК ПОЕТОЛОГІЧНИЙ ПРИЙОМ ТВОРЕННЯ ПОСТІРОНІЇ У РОМАНІ ДОНАЛА РАЯНА «THE SPINNING HEART»

Постіронічно маркований сюжет роману сучасного ірландського письменника Донала Раяна «The Spinning Heart» реалізується завдяки різним поетологічним прийомам, зокрема символізму. Розглядаючи символізм як авторський інструмент творення постіронії, простежимо вплив цього прийому на читацьку перцепцію сюжету, персонажі та об'єкти текстового простору роману.

Автор термінологічного англomовного словника літературних термінів «A dictionary of literary terms and literary theory» J. A. B. Cuddon визначає символ як «an object, animate or inanimate, which represents or «stands for» something else», у свою чергу «a literary symbol combines an image with a concept» [Cuddon 2013, с.699]. Важливо зазначити, що саме на умовній подібності тієї чи іншої реалії текстового простору художнього тексту виникає символічна асоціація, умовний характер якої, як правило, ґрунтується на суб'єктивному досвіді автора та читача. Відповідно ідентифікація та роль символів у романі «The Spinning Heart» потребують читацької обізнаності у сфері культурно-історичних реалій роману екстралінгвістичного характеру, розвиненого образного мислення, уваги до предметних елементів оповіді, їх розпізнавання і створення асоціацій.

Загалом роль символів у художньому тексті дозволяє автору «кодувати складну абстрактну ідею» [Бондарук 2020, с. 37] та увиразнити авторський стиль, а оскільки роль символів у художньому тексті визначається контекстом оповіді, їх інтерпретація стає визначальним фактором у контексті розуміння авторського задуму, у нашому випадку – постіронії.

Досліджуючи символізм як поетологічний прийом творення постіронії у романі «The Spinning Heart», доцільно застосовувати такі методи як:

символогічний (образно-стильовий), міфокритичний (залучаючи такі поняття як «міф» та «архетип») та наратологічний [Бондарук 2020, с. 97]. Відповідно виокремимо у романі образно-стильові символи (предмети), міфологічні й архетипні образи (персонажі) та особливості авторської нарації, де форма оповіді та композиція мають символічний характер.

Предметно-символічна картина роману Донала Раяна простежується у його назві, об'єктивуючи «heart» на різних рівнях читацького досвіду: від матеріального об'єкта - старий скрипучий механізм червоного металевого серця на брамі біля входу до будинку – Френка до абстрактного – Боббі встановлює паралель із батьком як аналогічним за природою механізмом: «*There's a red metal heart in the centre of the low front gate, skewered on a rotating hinge. It's flaking now; the red is nearly gone...I can hear it creak, creak, creak as I walk away. A flaking, creaking, spinning heart*» та «*He laughs his crooked laugh...His heart is caked with muck and his lungs are shrivelled and black, but still he manages to draw in air and wheeze and cough and spit it back out*» [Ryan 2012, с. 7]. Свідоме порівняння серця батька зі старим металевим серцем підкреслює символічність назви твору, яка постіронічно із перших сторінок роману окреслює трагедію персонажів, наголошуючи: Боббі не заперечує можливості полагодити старе металеве серце, але не бажає як ремонтувати механізм, так і пробачати батькові: «*It needs to be scraped and sanded and painted and oiled. It still spins in the wind, though*» [Ryan 2012, с. 7].

Фокусуючись на персонажі Боббі як на філософському архетипі-прообразі, простежуємо явний авторський акцент на моральній значущості цього персонажа для переважної більшості героїв роману. Світоглядно образ Боббі можна розглядати як у площині міфологічній, так і релігійній та філософській, як відповідні алузії на героя кельтської міфології, Ісуса та гуманістичного реформатора. Фізично сильний, мужній, суворий, вірний коханій та принциповий в очах односельців, Боббі нагадує героя кельтської міфології: «*...really good-looking, tall and fair-haired and weather-beaten in a lovely way*» [Ryan 2012, с. 61]. Із іншого боку, закономірно, що члени громади, виховані на

християнських цінностях з усіма її релігійними заборонами та упередженнями, тяжіють до порівняння Боббі з Ісусом завдяки його чеснотам та відсутності іншого живого прикладу високих моральних якостей у складні часи: «*FATHER COTTER used to say to us in school that a Christian, when faced with a moral dilemma, should ask himself only one question: What would Jesus have done? I've always stuck by that, except when I was young I substituted my auld fella for Jesus and when I got older, Bobby Mahon got the spot. How would I know what Jesus would have done?*» [Ryan 2012, с. 154].

Окрім особистісних якостей Боббі, автор проводить сюжетні паралелі з життя Ісуса, які нагадують і життя Боббі: менторство, зрада близького друга та страждання за чужі гріхи. Зазначимо, що образ Боббі варто розглядати не лише як алюзію до Христа, а й як символічного героя, чия професія будівельника метафорична й символізує відродження, бажання відбудувати не лише споруди міста, а й надію на світле майбутнє громади. У всіх світоглядних проявах — від міфічного до релігійного та філософсько-гуманістичного — Боббі символізує совість змученого ірландського народу. Як зазначає Р. Somanі, такі алюзії є універсальними та дозволяють «*unearth old legends, and draw from a universe full with ideas*» [Somanі 2023, с. 355]. Постіронічна символіка Боббі полягає у відчайдушній героїзації персонажа, на фоні жорстоких реалій постмодерного світу, де усі позитивні риси класичного героя нівелюються гіркими реаліями повсякдення, спричиняючи зовнішні та внутрішні конфлікти Боббі з відповідною постіронічною рефлексією та саморефлексією.

Символізм простежується й у наративній структурі роману, обраній автором як прийом творення постіронії. За своєю композицією поліфонічний роман із монологіями двадцяти одного персонажу нагадує допит у суді, де кожен із персонажів дає розгорнуті покази, особливо зважаючи на детективні сюжетні лінії роману. Водночас щирість та емоційність монологів звучать наче відчайдушні зізнання персонажів самим собі чи як біблійна алюзія до символічного Страшного Суду, коли настає час востаннє очистити душу, зізнавшись у всіх гріхах. З іншого боку, відсутність прямих діалогів

унеможливиює прагнення персонажів взаємодіяти з опонентом, а щирість монологів залишається нереалізованою та не почутою. Таким чином, символізм поліфонічної структури роману як наративна стратегія автора увиразнює постіронічний сюжет «The Spinning Heart».

Символізм як поетологічний прийом творення постіронії у романі Д. Раяна «The Spinning Heart» дозволяє пропустити текстові елементи роману крізь призму асоціацій, увиразнюючи інтерпретацію постіронічного авторського стилю Д. Раяна. Окрім того, залучаючи фонові знання читача до декодування символів, автор встановлює когнітивний та емоційний зв'язок персонажів із читачем з метою актуалізації постіронічного сприйняття об'єктів, персонажів та структури роману.

Література

Бондарук Л. В. Роль символу в структурі символістського наративу (на матеріалі творів Марселя Пруста і Моріса Метерлінка) : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04. Київський університет імені Бориса Грінченка. 2020. 404 с.

Cuddon J. A. A dictionary of literary terms and literary theory. 5th ed. A John Wiley & Sons, Ltd., Publication, 2013. 801 p.

Somani P. The Role of Symbolism in Modernist Literature. *Iconic research and engineering journals*. Volume 7 Issue 4, 2023. P. 355-364.

Ryan D. The Spinning Heart. Transworld Ireland, 2012. 160 p.

ЕСИПЕНКО Н. Г., СОЛОВЙОВА О. В., ГНАТКОВСЬКА О. М.

(Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича)

STRATEGIES AND TACTICS IN PROFESSIONAL AND AMATEUR FILM REVIEWS

The film review genre has undergone considerable changes since its inception and continues to evolve. As one of the changes, the field has gradually broadened as a

new category of amateur reviews developed. Thus, the evolution of film criticism has largely been a story of moving from an elite realm of intellectual analysis by experts to a democratic phenomenon where borders between true expertise and random person's opinion are blurred. This shift has resulted in the loss of some traditional features and the acquisition of new ones [Kristensen 2021].

The communicative and pragmatic approach was chosen for this research to address the challenge of shifting readers' interest from professional to amateur reviews. When studying the texts of film reviews and the transformation of readers' interest from professional to amateur reviews, we cannot ignore the communicative and pragmatic aspect which plays a crucial role in the interaction between the author and reader.

For the study of pragmatic peculiarities of the film review genre, we analyzed the data collected from 20 equally-sized reviews of movies shot from 2017 to 2022. The reviews were heterogeneous with respect to their genres and scores from professional and amateur reviewers. As the source for our data, we have chosen *the Guardian* for professional and a popular platform *rottentomatoes.com* for amateur reviews.

Subsequently, language peculiarities of the reviews were then used to elicit further data. Thus, the next stage of the research consisted of an attempt to determine the communicative purpose of the authors and the planned impact on the readers, embodied in the strategic and tactical creation of the text by application of specific language means. The evaluation of the data presented in this work leads to contextual and interpretive analysis results.

The concept of "communicative strategy" is interpreted by T.A. van Dijk as a cognitive process, the ultimate goal of which is the correction of the addressee's world model" [Dijk 2006, p. 160]. But the basic notions of 'communicative strategies' and 'communicative tactics' used in the research are defined according to Ziomko as "Communicative strategy is a pattern of speech behavior chosen by the recipient within the specific context of a communicative event. This behavior is chosen after considering the communicative situation and is directed towards

achieving the ultimate goal of speech communication. Communicative tactics are correlated with local intention, which is implemented by a set of speech moves in accordance with the situational, social and cultural context. A speech move (step, turn, a communicative move) is a unit of a sequence of actions, with the help of which communication tactics are directly manifested and strategies – in general indirectly" [Ziomko 2019, p. 10].

The analysis of reviews at the communicative and pragmatic level made certain generalizations about communicative and pragmatic features of reviews and their implementation in texts.

First, among all strategies for both types of film reviews, the informative-communicative strategy is distinguished by the general frequency of usage. This strategy is straightforward and easy to implement in order to provide useful and relevant information about a film in a clear and concise manner. The difference between professional and amateur reviews for this strategy manifests itself in the usage of author's self-presentation tactics. In general, professional film reviewers tend to maintain a focus on the film itself, rather than on their opinions or experiences. While amateur film reviewers use self-presentation tactics to explain their background or personal connection to the film, or to provide a more engaging and interesting perspective on films. Amateur reviews often use elements of storytelling and personal anecdotes, making the review more engaging and relatable for the readers.

The first common feature lies in speech moves that are often used in film reviews to convey information and opinions about the film. For example, retelling the plot is a common speech move that provides a summary of the story and helps set the context for the review. Quoting is another popular speech move that allows the reviewer to directly cite parts of the film to support their evaluation or commentary. Citing primary sources, such as interviews with the filmmakers or articles about the production, can provide valuable background information and insights into the film. Approving and denying the shortcomings of the film are evaluative speech moves that allow the reviewer to provide their overall assessment of the film. Praising and

complimenting the film can be used to express a positive opinion, while pointing out the features of the film can provide a more objective view of its strengths and weaknesses. Finally, mockery and juxtaposition of objects can be used to provide a humorous or critical perspective on the film, allowing the reviewer to engage with the film on a more personal and creative level.

The second common characteristic of professional and amateur reviews is the implementation of the evaluative and influential strategy, which was more often represented by positive presentation tactics. We can observe reviews being biased towards positivity as a result of avoiding negative presentation tactics out of fear of damaging their reputation or relationships with the film industry, studios, or producers or believing that positive presentation tactics are more effective in capturing the attention of readers and promoting a film to a wider audience.

The use of vocabulary, grammar, and stylistic features impacts the way a message is communicated and perceived. In professional film reviews, the use of specialized vocabulary and language can help establish credibility and provide a more informed perspective on the film. The use of colloquial vocabulary and specific stylistic figures by amateur authors can help to engage the reader and create an emotional connection with the review and thus with the film. Additionally, the use of adjectives, adverbs, and other figures of speech can help to emphasize the reviewer's evaluation and opinion of the film. These linguistic features are important tools for the reviewer to effectively communicate their message and influence the reader's perception of the film.

Another important observation is that amateur reviewers tend to focus more on personal opinions and experiences, while professional reviewers tend to rely more on objective facts and analysis. This is reflected in the language used by each type of reviewer, with amateur reviewers using more personal pronouns and emotions, and professional reviewers relying on more formal language and technical terms.

Additionally, professional reviews often aim to provide an in-depth analysis of the film's technical aspects and its place within the larger context of the film industry, whereas amateur reviews tend to focus more on the personal enjoyment of the film

and the emotional response it elicits.

Overall, the differences in communicative and pragmatic features between professional and amateur reviews highlight the differing goals and perspectives of each type of reviewer. While professional reviews aim to provide a more comprehensive analysis, amateur reviews offer a more personal and relatable perspective. Thus, the main difference lies in the shift that the film industry itself previously experienced. Society moved to perceiving movies as entertainment. And the research shows that amateur reviews, due to their strategic and tactic features, fit into this new paradigm: constant change of tactics, appeal to positive emotions. Dry data about the cost of the film, sound engineers and cameramen provided by the strict rules of professional reviews cannot influence the desire to watch a certain film.

Література

- Зьомко У. В. Лінгвокультурні, текстотвірні та гендерні особливості рецензії у кінокритиці (на матеріалі англійської та німецької мов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2019. 20 с.
- Kristensen N. N. From U. Lifestyle Journalism: Blurring Boundaries. *Journalism Practice*. 2012. No 6 (1). P. 26–41.
- Van Dijk T. Discourse, context and cognition. *Discourse Studies*. 2006. 8(1). P. 159-177.

ІВАШКІВ-ВАЩУК О. В.

(Український католицький університет)

МАРКЕРИ ЕПІЧНОГО В ІДИЛІЯХ ТЕОКРИТА

Засновником епосу вважається Гомер, що є автором «Іліади» та «Одіссеї» – епічних поем, котрі певною мірою стали зразком для наслідування чи не всіх пізніших авторів. Теокрит як визначний представник епохи еллінізму та засновник жанру буколіки також зазнав впливу Гомерової творчості.

Найбільше це проявилось у спробах Теокріта писати так звані «епілії» – твори малої жанрової форми, що «представляють образ або серію образів на епічну тему» [Crump 2019, с. 50]. На поверхні знаходиться факт уваги представників еллінізму (крім Теокріта, також Аполлонія Родоського, Каллімаха та ін.) до типового епічного метричного розміру, а саме дактилічного гекзаметру. Тим не менш, це не єдиний маркер епічного, адже на думку Е. Моррісона, ці поети успадкували від своїх архаїчних попередників також образи, «топоси» та мотиви [Morrison 2007, с. 313].

Зазвичай, до епілій зараховуються такі ідилії з умовними назвами (назви ідилій подаються відповідно до англomовного перекладу А. S. F. Gow) XIII – «Гілас», XXII – «Діоскури» та XXIV – «Маленький Геракл». П. Саконі виділяє шість «міфічних ідилій», додаючи до вже згаданих також ідилії XI, XVIII та XXVI [Саконі 1995]. У цьому дослідженні увагу зосереджено на історіях про Гіласа та Діоскурів. Деякі аналогії проводяться також із буколічною ідилією XI «Кіклоп», в котрій, на думку Дж. Клустер, пасторальний сюжет тематично стикається з великими героїчними / епічними елементами оповіді [Klooster 2012, с. 99]. Окрім епічного віршового розміру, ці ідилії об'єднує присутність епічних персонажів, що мають міфічне походження, проте зазначається, що у Теокріта є тенденція гуманізувати чи «нормалізувати» міфічних героїв-протагоністів [Fantuzzi, Hunter 2005, с. 140]. Це можна побачити, розглянувши відповідні ідилії поодиночі і в порівнянні.

Епілія XIII розповідає історію кохання архетипного грецького героя Геракла до юнака Гіласа. Тут можна зауважити кілька паралелей із буколічною ідилією XI про молодого кіклопа закоханого у німфу, який попри це названий на початку твору *давнім Поліфемом* (тут і далі переклад власний – О.І.-В.) (*ὄρχαιος Πολύφαιος* – Ід. XI: 8) з наголосом на його епічному походженні. В обох ідиліях автор застосовує схожі наративні стратегії: вони починаються зі звернення зовнішнього наратора до адресата цих творів – Нікія, названого лікарем і, ймовірно, друга Теокріта. Третьою паралеллю між обома ідиліями може бути протиставлення епічно-героїчного в іронічному ключі з комплексом

альтернатив, включаючи реалізм, сільський та еротичний світи, а також пастораль [Mastronarde 1968, с. 274]. В ідилії XI можна побачити ще й протиставлення до поетичного світу, оскільки Поліфем показаний саме як поет, що намагається співом «вилікуватись» від нещасливого кохання.

Від самого початку ідилії XIII можна спостерігати переходи від епічно-героїчного до приземленого, реалістичного, наприклад, згадка про рід Геракла, вживання типового епітету з епосу та натяк на один з його героїчних подвигів: *ὁ Ἀμφιτρύωνος ὁ χαλκεϊκάρδιος υἱός ὃς τὸν λῆν ὑπέμεινε τὸν ἄγριον* (син Амфітріона із мідним серцем, що здолав дикого лева – Ід. XIII: 5) з одного боку та «олюднення» героя, знищеного стражданнями через втрату кохання, з іншого боку: *ὁ δ' ἄ πόδες ἄγον ἔχῳρει / μαϊνόμενος· χαλεπὸς γὰρ ἔσω θεὸς ἦπαρ ἄμυσσεν* (а він, куди ноги вели його, блукав у нестямі, бо жорстокий бог роздирав його серце – Ід. XIII: 70–71). Тут Теокріт ставить під сумнів чи навіть заперечує можливість того, що епічний персонаж може залишатися героїчним, коли він закоханий [Mastronarde 1968, с. 279]. Протиставлення епічно-героїчного та пасторального бачимо в описі locus amoenus, коли Гілас йде набирати воду, адже тут Теокріт використовує властивий для його буколічних ідилій опис природи: *τάχα δὲ κρίναν ἐνόησεν / ἡμένῳ ἐν χώρῳ· περὶ δὲ θρύα πολλὰ πεφύκει, / κυάνεόν τε χελιδόνιον χλωρόν τ' ἀδιάντον / καὶ θάλλοντα σέλινα καὶ εἰλιτενῆς ἄρῳστις* (швидко побачив він джерело у низині, а довкола різні трави росли: темний арум, зелене “венерине волосся”, і квітуча селера, і повзучий цинодон – Ід. XIII: 39–42).

Епілія XXII, що присвячена героїчним близнюкам Кастору та Полідевку, складається, як вважає Е. Гов, із чотирьох частин [Gow 1942]. Вступна частина прославляє братів як рятівників людей, кораблів і коней, нагадуючи цим 33-ій Гомерівський гімн, а в заключній частині – є натяк на їхнє божественне походження і вживається назва «боги» [Саконі 1995, с. 17]. У другій частині згадується прибуття корабля Арго з божественними близнюками на борту до країни бебриків і сцена кулачного бою Полідевка з місцевим воїном. Причиною бою було небажання ділитися водою з непроханими гостями, що нагадує

подібну сцену із «Одіссеї», коли Поліфем теж не проявив гостинності до еллінів і був за це покараний.

Найбільш ретельно дослідженою можна вважати третю частину цієї епілії, котра описує протистояння Діоскурів із братами-Афаретидами. Сам опис двобою Кастора із Лінкеєм і монолог Лінкея, що йому передує, скомпоновані у «відверто гомерівському стилі» [Sens 1992, с. 339]. Цей уривок має явні асоціації з описом бою Паріса та Менелая в третій пісні «Іліади», що в різних місцях також підтверджується вживанням у Теокріта т. зв. «епічної лексики», наприклад, прикметників *ἀκήλητος* (невблаганний – Ід. XXII: 169) чи *πολύμυθος* (багатослівний – Ід. XXII: 153) тощо. Цікаво, що у цій епілії Теокрит пропонує читачеві фактично альтернативну версію історії життя Діоскурів, зокрема натяк на те, що вони начебто брали участь у Троянській війні і їхні подвиги були прославлені «Хіоським співцем», тобто Гомером (Ід. XXII: 216–220). Крім того, бій Кастора і Лінкея не закінчився смертю першого, як подається у старіших версіях.

На основі аналізу XI, XIII та XXII ідилій можна зрозуміти, що основними маркерами епічного у Теокріта є, в першу чергу, використання дактилічного гексаметру, а також авторське опрацювання архетипних міфічних образів. Епічну стилізацію Теокрит намагається передати також через вживання відповідної лексики та художніх засобів. Безсумнівно, цікаві паралелі та нові маркери епічного можна знайти і в ідиліях, що залишились поза увагою цієї розвідки, в чому можна вбачати перспективу подальших досліджень.

Література

- Саконі П. М. Структурні та семантичні особливості «Ідилій» Теокріта (на матеріалі «Ідилій» XI, XIII, XVIII, XXII, XXV, XXVI): автореф. дис. ... наук. ступ. канд. філол. наук.: спец. 10. 02. 14 – класична філологія. Київ, 1995. 27 с.
- Crump M. M. The Epyllion: From Theocritus to Ovid. Routledge, 2019. 292 p.
- Fantuzzi M., Hunter R. Tradition and Innovation in Hellenistic Poetry. Cambridge University Press, 2005. 511 p.
- Gow A. S. F. Theocritus. Vol. 1: Introduction, Text and Translation. Vol. 2 : Commentary,

Appendix, Indexes and Plates. Cambridge, 1950. lxxxiv, 257 + 638 p.

Gow A. S. F. The Twenty-Second Idyll of Theocritus. *The Classical Review*, Vol. 56, No. 1. Cambridge University Press, 1942. Pp. 11–18.

Klooster J. J. H. Theocritus. In I. J. F. de Jong (Ed.) *Space in Ancient Greek Literature: Studies in Ancient Greek Narrative*. Vol. 3, 2012. Pp. 99–117.

Mastronarde D. J. Theocritus' Idyll 13: Love and the Hero. *Transactions and Proceedings of the American Philological Association*. Vol. 99. The Johns Hopkins University Press, 1968. Pp. 273–290.

Morrison A. D. *The Narrator in Archaic Greek and Hellenistic Poetry*. Cambridge University Press, 2007. 358 p.

Sens A. Theocritus, Homer, and the Dioscuri: Idyll 22.137–223. *Transactions of the American Philological Association*, Vol. 122. The Johns Hopkins University Press, 1992. Pp. 335–350.

ZALUZHNA M. V.

(Zaporizhzhia National University)

METAPHORIC REPRESENTATION OF CRISIS IN THE BRITISH POSTMODERNISTS' FICTION DISCOURSE

The postmodernist era in the British literature, emerging in the mid-20th century, is marked by its profound skepticism towards meta-narratives and established truths. This skepticism is often manifested through complex narrative techniques and the prolific use of metaphors. Metaphors become a crucial tool for British postmodernist authors to explore and represent crises – personal, societal, and existential. This research delves into investigating how metaphors are employed in postmodernist fiction to articulate various forms of crises, with a focus on notable works by A. Carter, J. G. Ballard, I. McEwan, and S. Rushdie.

Crisis is defined by “Cambridge Dictionary” as: 1) a time of great disagreement, confusion, or suffering; 2) an extremely difficult or dangerous point in a situation; 3) a moment during a serious illness when there is the possibility of suddenly getting

either better or worse [Cambridge] – a concept that is quite ambiguous and challenging to express in everyday life, as well as in fiction. Metaphor as a stylistic device possesses a profound capability to verbalize various manifestations of crises in literature. By transcending literal descriptions, metaphors allow writers to convey the abstract and often tumultuous nature of crises in a more evocative and relatable manner. They provide a bridge between the tangible and the intangible, enabling readers to grasp complex emotions and situations through familiar imagery.

In postmodernist fiction, metaphors are particularly potent in representing crises, as they align with the genre's tendency to blur boundaries and challenge conventional perceptions. Metaphors like fragmented mirrors, shifting sands, or shadowy figures are used to symbolize the instability, ambiguity, and existential dread that characterize many postmodern crises. Through these metaphors, authors can explore the complex interplay between reality and perception, truth and illusion, stability and chaos.

In postmodernist texts, metaphor serves as a lens through which the complicated nature of crisis can be examined, as a powerful tool to convey the diverse manifestations of different types of crises. As uncertainty, entropy, turbulence are the key features of postmodernist worldview, metaphors allow authors to illustrate the intangible and often chaotic aspects of crises, providing readers with a deeper understanding of their implications. These metaphors provide a rich, layered understanding of crises that transcends the literal and enters the realm of the symbolic and interpretive. The crisis of identity, for instance, is a recurrent theme in British postmodernist literature, depicted through metaphors that question the stability of being and coherence of the self.

A vivid example is A. Carter's "Nights at the Circus", where the protagonist, Fevvers, embodies the *crisis of identity* through her physical transformation and ambiguous nature. Fevvers' wings symbolize the fluidity and fragmentation of identity, her physical transformation serves as a metaphor for the ever-changing, unstable nature of selfhood, challenging readers to reconsider the boundaries between reality and fantasy. This metaphor of transformation and ambiguity mirrors the

postmodernist distrust of fixed identities and singular truths.

The British postmodernist fiction also addresses *societal crises*, using metaphors to critique and deconstruct social and political systems. J. G. Ballard in his “High-Rise” offers a striking metaphor for social stratification and the breakdown of societal order. The high-rise building, with its ascending levels of luxury and increasing isolation, becomes a microcosm of a society teetering on the brink of chaos. The physical structure of the building mirrors the escalating tension and violence among its residents, serving as a powerful metaphor for the disintegration of social cohesion and the dehumanizing effects of modernity.

Similarly, S. Rushdie’s “The Satanic Verses” uses metaphor to address the *crisis of cultural identity*. The transformation of characters into mythical beings reflects the complex and often painful process of cultural assimilation and the clash of identities. S. Rushdie’s use of magical realism blurs the lines between reality and metaphor, enhancing the reader’s perception of the cultural and existential crises faced by the characters. The metaphoric representation of metamorphosis and hybridity in Rushdie’s work underscores the postmodernist theme of cultural fragmentation and the search for identity in a pluralistic world.

Another focal point in postmodernist fiction is *personal crisis*, particularly the one related to mental health and existential angst. Julian Barnes’ “Flaubert’s Parrot” employs metaphor to delve into the protagonist’s obsession and grief. The parrot, as a symbol of the elusive nature of truth, reflects the protagonist’s struggle to find meaning in a chaotic world. This metaphor highlights the inner turmoil and fragmented reality experienced by the character, resonating with the postmodernist theme of subjective reality and the search for meaning amidst uncertainty.

The novels of another British postmodernist, I. McEwan, frequently explore personal crises through metaphor. In “Atonement”, the metaphor of atonement itself is central and plot-building to the narrative. The attempts of the protagonist, Briony Tallis, to atone for her dreadful mistake, to reconcile with her past actions and their irreversible consequences that had ruined her sister’s life, serve as a metaphor for the broader human condition of seeking redemption and dealing with the burden of guilt.

I. McEwan's nuanced use of metaphor not only deepens the psychological complexity of his characters, but also invites readers to engage with the moral ambiguities and existential questions posed by the narrative.

The use of metaphor in British postmodernist fiction is not merely a stylistic choice of a writer, but a fundamental aspect of the postmodern condition. Metaphors allow authors to navigate the complexity of contemporary crises, offering readers the ways to interpret and engage with the fractured and often paradoxical nature of postmodern reality. The crises depicted in these works—whether they are personal, societal, or existential – are rendered through metaphors that challenge readers to question their perceptions and embrace the multiplicity of meanings inherent in postmodern discourse.

The metaphoric representation of crisis in British postmodernist fiction discourse serves as a vehicle for exploring and a tool for revealing the complex and often paradoxical nature of crises. By employing innovative metaphors, authors like A. Carter, J. G. Ballard, I. McEwan and S. Rushdie provide their readers with a deeper and more elaborate understanding of the crises depicted in their works, they also disrupt traditional storytelling techniques, creating narratives that are fragmented, non-linear, and open to multiple interpretations. Their metaphors challenge conventional perceptions, inviting readers to engage in a dynamic interpretive process, reflecting the postmodernist ethos of ambiguity, multiplicity, and resistance to fixed meanings, with the multidimensional and often disorienting realities of the turbulent postmodern world. Through their innovative use of metaphoric language, British postmodernists create a rich and thought-provoking discourse that continues to resonate with contemporary audiences.

So, the metaphoric representation of crisis in the British postmodernist fiction demonstrates the genre's ability to capture the complexity and nuance of contemporary crises. The enduring relevance of these works lies in their capacity to illuminate the crises of their time and resonate with the ongoing search for meaning in an increasingly fragmented world.

References

Ballard J. G. High-Rise. Liveright, 2012. 208 p.

Cambridge Dictionary Online. URL : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/crisis> (accessed 17.11.2024)

Carter A. Nights at the Circus. London : Vintage Publishing, 1998. 368 p.

McEwan I. Atonement. London : Vintage Books, 2007. 375 p.

Rushdie S. The Satanic Verses. Random House Publishing Group, 2008. 576 p.

ЗАПОЛЬСЬКИХ С. П., НЕЧЕТ К. Ю.

(Запорізький національний університет)

ЕВОЛЮЦІЯ РИТОРИЧНОЇ ТРАДИЦІЇ ВІД АНТИЧНОСТІ ДО СУЧАСНОСТІ В НАУКОВИХ РОЗВІДКАХ

Еволюція риторичної традиції від античності до сучасності є одним із ключових напрямів наукових розвідок, що охоплює багатовікову трансформацію комунікативних практик та теоретичних основ. Риторика як мистецтво переконання, що встановлює істину там, де не має однозначної правди, виникло в Давні часи, проте сучасної форми набуло завдяки античним філософам, які зробили її основним інструментом політичного й суспільного життя.

Сьогодні риторика інтегрується в глобальні комунікативні процеси, адаптуючись до новітніх викликів, зокрема цифрових технологій і медіа, культурної варіативності та етичних дилем. Мета нашого дослідження – науковий аналіз цієї еволюції, що дозволяє виявити не лише стійкі засади риторики, але й розкрити її адаптивні механізми, які забезпечують її актуальність у сучасному світі.

Риторика виникла в античній Греції як частина демократичного суспільства. Софісти першими розробляли техніки переконання, навчаючи граматики й логіки. Сократ і Платон розвинули ці ідеї, додаючи етичний аспект. Арістотель у

праці «Риторика» систематизував знання про ораторське мистецтво, визначивши принципи переконання, логіки й емоційного впливу. Аристотель виділив три види публічної промови: епідектичну (урочисту), дорадчу (політичну) та судову, кожен з яких мав свої окремі цілі, аудиторію і риторичні підходи, а їх уособлення було зумовлено їх панівним становищем в афінському суспільному житті [Bizzellet al., 2020].

Класична структура античної промови включала вступ (ексординум), виклад справи (нарація), доведення (аргументація) та підсумок (перорація). У риториці також існували три стилі: високий, середній і низький, які використовувалися в залежності від мети та аудиторії [Абрамович, Чікарькова 2001]. Ці підходи і лягли в основу класичного ораторського мистецтва, яке продовжило розвиватися в Римі, зокрема у роботах Цицерона, що поєднував логіку з емоційністю. Римська риторика акцентувала на практичності, передусім в судових і політичних промовах, слугуючи важливим інструментом впливу на громадську думку.

У середні віки риторика поступово відійшла від світських сфер, трансформуючись у гомілетику – мистецтво проповіді. Проповідники раннього християнства, такі як Тертулліан, Аврелій Августин, Єронім, Григорій Богослов, адаптували античні риторичні підходи для християнської проповіді, поєднуючи логічну побудову та біблійну етику. Основна структура проповіді наслідувала античну і включала епіграф (цитата з Писання), вступ (зацікавлення аудиторії), основну частину (виклад і повчання) та підсумок із закликом до дії. [Абрамович, Чікарькова 2013].

Маючи на початку виключно релігійний характер, проповідь згодом набуває політичних функцій, стаючи засобом легітимації влади, мобілізації на хрестові походи та зміцнення суспільної єдності.

З VI–VII ст. риторика починає викладатись у тривіумі разом із граматикою та діалектикою, а з XIII століття – в університетах. Це робить гомілетику більш структурованою, а підручники, як "Summa de arte prædicandi" Фоми Сольсберійського, систематизують підходи до проповідництва, формуючи базу

для подальшого розвитку риторики [Абрамович, Чікарькова 2013]. Епоха Відродження (XIV–XVI століття) докорінно змінила культуру та суспільство Європи. Гуманізм як центральний рух поставив людину в центр світогляду, замінивши церковну перспективу. Риторика стала його основою: гуманісти вважали, що красномовство можливе лише за поєднання мудрості й майстерності слова. Зростаючий інтерес до античності втілювався в численних публікаціях античних праць, їх перекладах та коментарях. Більшість цих творів, написаних педагогами-гуманістами, призначені для студентів, які вивчають античні тексти, дебатують і відточують аргументацію [MacDonald 2017].

Випускники університетів, володіючи мистецтвом публічної промови, ставали впливовими політичними діячами, дипломатами, юристами та вченими: як такі, вони не просто володіли словом — вони використовували його як засіб для змін, спрямовуючи громадську думку та закладаючи фундамент для нових ідей і реформ. Набуває розвитку судове красномовство: з'являються адвокати, формується суд присяжних. У суспільстві дедалі більшу роль починає відігравати політика: так, у XV–XVII столітті серед вчених еліт домінує розуміння, що знання риторики є необхідною умовою для успішної політичної кар'єри [MacDonald 2017]. Політичне красномовство зазнає підйому, ускладнюючись та поділяючись на види: дипломатичне, урочисте, військове.

Епоха Модерну трансформує риторику, роблячи розум і раціональність її основою. Ритори надають перевагу логічним аргументам, уникаючи зайвої емоційності та декоративності. Вчені структурують ідеї більш чітко, роблячи їх доступними для освіченої громадськості. Британський філософ та літературний критик того часу Г'ю Блер у своїй книзі «Лекції з риторики та художньої літератури» підкреслює перевагу простого та природного стилю над декоративним, порівнюючи мову з ідеально відточеною оптичною лінзою, що передає досвід з усіма його чіткими деталями [Blair 1826].

Політична риторика стає потужним засобом впливу: Французька революція наочно показала, як публічні промови лідерів здатні здобути народну підтримку для радикальних змін. Розвиток капіталізму та промислової революції робить

риторику важливим елементом бізнесу, закладаючи основи сучасного маркетингу через рекламні стратегії компаній. В судочинстві риторика також переживає підйом: адвокати з прокурорами відточують майстерність переконання, а юристи-оратори, такі як Патрік Генрі, Даніель Вебстер, Едмунд Берк, Томас Ерскін, надихають суспільство на переосмислення ідеалів справедливості та свободи, стимулюючи поступові зміни.

Від політики до науки, від освіти до соціальних рухів, в епоху Модерну риторика адаптувалася до тогочасних запитів та розвивається разом з суспільством. Ці зміни заклали основу для сучасних підходів до комунікації. Риторика пройшла шлях від античності до сучасності, змінюючись під впливом історії та культури. Від політики і судочинства в Греції та Римі, через середньовічну гомілетуку, світське відродження у Ренесансі та раціоналізацію епохи Просвітництва, у XX столітті риторика стала потужним інструментом маркетингу й політики завдяки мас-медіа. Сьогодні вона адаптується до цифрової ери, впливаючи на соціальні мережі та глобальне формування громадської думки.

Риторична думка постійно розвивається, виходячи за межі переконання й аргументації, охоплюючи питання про зв'язок логічних тверджень із реальністю, роль мови у формуванні свідомості та обмеженні сприйняття. Як мова формує історію, знання та ідентичність? Ці питання, не нові для риторики, нині досліджуються у філософії, лінгвістиці, психології, літературній критиці, політичній теорії та комунікації [Bizzell et al., 2020].

Риторика безперервно розвивається, зберігаючи засадничі принципи, закладені ще Арістотелем і Цицероном, але водночас адаптується до умов нової епохи, включаючи цифрові платформи. Вона стала більш різноманітною, відображаючи культурні особливості в глобальному контексті та стикаючись із викликами маніпуляцій і дезінформації, що вимагає критичного переосмислення. Сучасне дослідження риторики ґрунтується на міждисциплінарному підході, який поєднує лінгвістику, психологію та медіазнавство. Риторика продовжує не лише пристосовуватись до суспільних змін, але й формувати їх. Її вплив поширюється від політичних арен античності до цифрових просторів сучасності,

впливаючи на світогляд, цінності та взаємодію людей.

Перспективи дослідження еволюції риторичної традиції охоплюють аналіз впливу цифрових технологій, зокрема соціальних мереж та штучного інтелекту, на сучасні риторичні практики. Подальше використання міждисциплінарного підходу, інтегруючи когнітивну науку, соціологію та медіазнавство, сприятиме глибшому розумінню механізмів впливу на аудиторію та розвитку практичних рекомендацій.

Література

Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика. Львів : Видавництво «Світ», 2001. 240 с.

Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Мовленнєва комунікація. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 464 с.

Bizzell, P., Herzberg, B., & Reames, R. The Rhetorical Tradition : Readings from Classical Times to the Present. Boston. Bedford/St. Martin's, 2020. 1728 p.

Blair, H. Lectures on rhetoric and belles lettres. New-York : J. and J. Harper, Collins and Hannay [etc.], 1826 p.

MacDonald, M. J. The Oxford Handbook of Rhetorical Studies. Oxford : Oxford University Press, 2017. 848p.

КОЗЛОВА Т. О., БОГДАНОВА М. І.

(Запорізький національний університет)

МЕТАФОРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ОБРАЗУ ПЕРСОНАЖА ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ

Метафорика художнього твору – традиційний об'єкт філологічних студій. Ґрунтовно досліджено важливу роль метафор в сюжетній чи композиційній організації літературного твору, образному втіленні сенсів, маніфестації оцінно-емоційного, естетичного, сугестивного аспектів тексту. Очевидно, що

метафорика уможлиблює вербалізацію тих явищ, які не піддаються прямій номінації [Сухова 2018]. Це відбувається внаслідок того, що творча особистість перетинає межі повсякденного упорядкування, простої класифікації речей, і створює свій власний світ, свою власну образну систему, художню (поетичну) картину світу.

Переорієнтація гуманітаристики на когнітивізм, фокус на пізнавальних процесах (сприйняття, креативність, пам'ять, концептуалізація, [Cruse 1990; Jackendoff 1992]), їх участі у мовленнєвій поведінці і форматуванні знань [Clausner 1999], сприяли активізації семантико-когнітивних досліджень в галузі текстології та комунікативістики [Андрусь 2015; Скаб 2008]. Увагу науковців зосереджено на співвідношенні концептосфери і семантичного простору мови [Венжинович 2006], вивченні ключових концептів художньої картини світу [Кагановська 2002].

Постає потреба у вивчення метафорики художнього тексту в новій перспективі з урахуванням моделювання метафоричної концептосфери індивідуальної картини світу письменника, картини світу художнього твору. Отже, семантико-когнітивний підхід до інтерпретації тексту пересуває акцент у тлумаченні метафори з риторичної фігури на інструмент пізнання, спосіб сприйняття і репрезентації людського досвіду [Lakoff, Johnson 1980]. Метафора – не просто спосіб створення образності тексту, а ментальна операція, механізм творення смислу. Значення метафоричного моделювання художнього тексту, образу персонажа зокрема, можна узагальнити таким чином.

- метафорична репрезентація пов'язана з асоціативним мисленням і здатна реалізувати репрезентацію складників однієї пізнавальної сфери в термінах іншого когнітивного домена, що надає можливість розкрити особливості авторського світобачення, сприйняття світу персонажами твору;

- метафорична репрезентація концепту набуває символічного значення, відтак маркує композиційні складові і сюжетні лінії: кульмінації, важливі етапи у життєдіяльності і змінах стану героїв твору;

- когнітивна метафора, маніфестована низкою метафоричних виразів, забезпечує комплексність розгортання образу персонажа, відтворює настрій, емоційний стан, взаємовідносини героїв твору, маніфестує домінуючі цінності, увиразнює портретну характеристику героїв, гармонізує її з цілісною картиною художнього світу;

- когнітивна метафора відкриває доступ до специфіки пізнавальної (рефлексивної) діяльності представників певної історичної епохи, особливостей одиниць культурного коду та оперування ними.

Отже, значення дослідження метафоричного моделювання образу персонажа полягає не тільки в декодуванні фігуративних значень мовленнєвих виразів, а й у виявленні особливостей конструювання художнього світу, метафоричної редескрипції досвіду, репрезентації конкретних аспектів життя через концепти. На нашу думку, дослідження художньої образності має виходити з ключового положення про примарність метафори по відношенню до моделі і створеного образу. Метафоричне моделювання образу апелює до складних, глибинних смислів, які не мають власних матеріальних засобів маніфестації у вербальній тканині тексту.

Література

- Андрусь А. Семантико-когнітивний підхід у сучасних лінгвокогнітивних пошуках. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. № 4. С. 12-16.
- Венжинович Н. Ф. Концепт і його лінгвокультурологічна природа. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Сер. : Філологія. 2006. №. 14. С. 89–94.
- Кагановська О. М. Текстові концепти художньої прози (на матеріалі французької романістики середини ХХ сторіччя) : монографія. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2002. 292 с.
- Скаб М. В. Закономірності концептуалізації та мовної категоризації сакральної сфери. Чернівці : Рута, 2008. 560 с.
- Сухова А. В. Метафора як основа естетичної цінності художнього тексту (на матеріалі англomовної новели). *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2018. (87). С. 129-135.
- Clausner C. T. Domains and image schemas. *Cognitive Linguistics*. 1999. Vol. 10 (1). P. 1–31.

Cruse D. A. Prototype theory of lexical semantics. *Meaning and Prototypes Studies in Linguistic Categorization*. London : Pandora, 1990. P. 382–402.

Jackendoff R. *Foundations of Language. Brain, Meaning, Grammar, Evolution*. Oxford : Oxford University Press, 2002. 477 p.

Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago : University of. Chicago Press, 1980. 242 p.

КОЗЛОВА Т. О., ГЕРГЕЦ К. В.

(Запорізький національний університет)

ЕКОМЕТАФОРА В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Останнім часом зростає актуальність досліджень метафори як інструменту і результату пізнання світу. Виявлено властивості, різновиди та функції когнітивних метафор, їх важливість у формуванні колективних та індивідуальних картин світу. Об'єктом наукових розвідок все частіше обираються статусно- та особистісно-орієнтовані сфери комунікації, в яких когнітивні метафори відіграють дискурсотвірну роль. Особливу сферу спілкування становить художній, зокрема поетичний дискурс, де метафоризація виявляється найефективнішим способом актуалізації ключових культурних концептів, невичерпним джерелом образності, а також інтенсифікатором емоційно-експресивного забарвлення. Сучасна художня комунікація наповнюється новим екологічним змістом, а «зелена» поезія втілює екоконцепти і мотиви за допомогою екометафори.

Головні ознаки екопоезії – біо- та антропоцентризм, оскільки будь-який природній об'єкт розглядається як невід'ємна складова життєвого світу людини, яка має взяти на себе відповідальність за збереження природи [Berdinesen 2018, р. 88]. Поетичні екометафори не тільки втілюють організмичну концепцію

природи і відтворюють занепокоєння станом довкілля, але також слугують влучним інструментом акцентуації на глобальних проблемах [Zuriyati 2020, p. 546].

Онтологічна когнітивна метафора – поширений різновид екометафори – забезпечує взаємозамінність вихідної і цільової сфер пізнання (людина ↔ □ природа): природу персоніфіковано, а людина постає в образі природного об'єкту: “*I thought the **earth** / **remembered** me, **she** / **took me back** so tenderly, arranging / **her dark skirts, her pockets** / full of lichens and seeds. I slept / as never before, **a stone** / on the riverbed...*” [Oliver 1979]. Отже, в екопоетичному дискурсі ключові онтологічні метафори сконструйовані як віддзеркалення одне одного (ПРИРОДА – це ЛЮДИНА, а ЛЮДИНА – це ПРИРОДА). Такий метафоричний реверс унаочнює неподільність природного і культурного світів. За допомогою онтологічної метафори ПРИРОДА – це КУЛЬТУРА (природний об'єкт – це артефакт) конструюється світ буття людини: “...*at the very instant when **a dragonfly, like a blue-green iridescent bobby pin**, hovered over it, then lit, and rested...*” [Hoagland 1998].

Орієнтаційні екометафори маніфестують інтеграцію людини в природу. Локусом існування людини є стихії: вода, світовий океан – “*I rose and fell, as if in water, grappling / with a luminous doom...*” [Oliver 1979], “...*Once, in the cool blue middle of a lake, / up to my neck in that most precious element of all...*” [Hoagland 1998]; повітря, небо і вогонь – “...*nothing between me and the white fire of the stars but my thoughts...*” [Oliver 1979]. Природа постає в образі укриття, домівки буття людини: (“*Branches screen buildings, subway tracks ...*”, “*Sun branches down. Leaves overwhelm...*”, “*We shelter under leaf-hoard ...*” [Paschen 2016]), в образі вічного захисника (“*The tree will stay... Root deep through pavement, Elm*”, “*Chatter-song drowns out cars below*” [Paschen 2016]).

Отже, лейтмотивом екопоезії стає єдність, злиття людини з довкіллям. Поглинена природним світом, людина досягає трансцендентної єдності з нею. Екопоетичні метафори створюють контрасти між природою та рукотворним світом людини, акцентують на важливій ролі природи, яка живить, захищає і

власне створює людину. Природа символізує порядок, локус, енергію світу. Екопоезія ефективно застосовує метафори задля привертання уваги комунікантів до проблем довкілля, підвищує рівень екологічної свідомості мовців.

Література

Berdinesen H. On Ecopoetry and Ecocriticism. *Philosophia* 2018. № 20. P. 88 – 99.

Hoagland T. Field Guide. URL : <https://www.saltproject.org/progressive-christian-blog/field-guide-by-tony-hoagland> (дата звернення : 23.10.2024).

Oliver M. Sleeping in the Forest. URL : <https://allpoetry.com/contest/2699625-Sleeping-in-the-Forest--Mary-Oliver-poem-> (дата звернення : 21.10.2024).

Paschen E. The Tree Agreement. URL : <https://www.poetryfoundation.org/poetrymagazine/poems/58635/the-tree-agreement> (дата звернення : 24.10.2024).

Zuriyati. Metaphors in Mutanabbi's Poetry as a Description of the Ecological Community of the Arabic (A Literary Ecology Study). *International conference on education, language and society*, 2020. P. 545 – 550.

КРИСАНОВА Т. А.

(Волинський національний університет ім. Лесі Українки)

МУЛЬТИМОДАЛЬНА АРХІТЕКТОНІКА ЕКОЛОГІЧНИХ ВІДЕО ГРІНПІС: ІНТЕГРАЦІЯ МОВИ, ОБРАЗУ ТА КІНО

В умовах зростаючих екологічних викликів ефективна комунікація відіграє ключову роль у приверненні уваги глобальної аудиторії до захисту довкілля. Природоохоронна недержавна організація Грінпіс активно використовує мультимодальні стратегії у своїх відео, де мова, візуальні образи та кінематографічні прийоми поєднані для створення переконливих екологічних наративів. Метою цієї доповіді є дослідження архітекtonіки таких відео, аналізуючи інтеграцію вербальних, невербальних та кінематографічних засобів у формуванні цілісних наративів, що спонукають до змін екологічної

свідомості. Розглядаючи механізми мультимодального смислотворення, дослідження прагне виявити складні інтеграційні процеси, які забезпечують прагматичний ефект екологічних відео Грінпіс. Основними завданнями дослідження є: формулювання принципів мультимодального смислотворення екологічних відео, визначення вербальних, невербальних та кінематографічних елементів смислотворення, виявлення семантичних аспектів їх мультимодальної взаємодії.

Матеріалом дослідження слугують 112 коротких екологічних відео Грінпіс, спрямованих на боротьбу з глобальними проблемами довкілля, такими як зміна клімату та збереження біорізноманіття. Тривалістю до трьох хвилин, ці відео інтегрують вербальні, невербальні та кінематографічні елементи, кожен з яких володіє смислотвірним потенціалом, що може бути пояснений лише в динаміці. Теоретичні основи дослідження ґрунтуються на системній функціональній лінгвістиці [Halliday 1978] та соціальній семіотиці [Kress & van Leeuwen 2001], які розглядають смислотворення як соціально організований процес із залученням різноманітних семіотичних ресурсів.

Застосовуючи методи мультимодального аналізу дискурсу [Kress 2010; Bateman, Wildfeuer & Hiippala 2017] та існуючі підходи до аналізу взаємодії зображення та тексту (Martinec & Salway 2005), дослідження акцентує увагу на семантичних відносинах вербального компоненту, зображення та кінематографічних технік. Для виявлення особливостей смислотворення залучені анутовання та кодування відеороликів відповідно до підходу обґрунтованої теорії (Grounded Theory [Strauss & Corbin 1998]). Цей підхід передбачає безпосередній збір даних у процесі дослідження, що дозволяє формулювати теоретичні концепції на основі реальних спостережень та взаємодій. Така індуктивна стратегія систематично кодує та категоризує дані, що дає змогу виявляти закономірності та ключові теми, котрі виникають у ході дослідження.

Смислотворення в екологічних відео ґрунтується на принципах інтерактивності, динамічності, утілення та мультисеміотичності [Krysanova

2022, с. 40-42]. Інтегруючи візуальні та аудіальні модуси, котрі уміщують вербальні, невербальні та кінематографічні семіотичні ресурси, ці відео формують зрозумілі та лаконічні наративи, які заохочують глядачів до участі у збереженні довкілля та підтримки природоохоронних кампаній організації.

Вербальний семіотичний ресурс уключає усне мовлення (як на екрані, так і поза ним) в аудіальному модусі та текстові повідомлення у візуальному модусі (плакати, титри), які через лексичні та прагматичні засоби акцентують смисл кліматичних змін. Аналіз вербального семіотичного ресурсу дозволив виділити такі коди: Загроза: *damage, danger, dangerous*; Причини екологічної загрози: *pollution, climate change, water contamination*; Агенти змін: *ecoactivists, Greenpeace, government, businesses, corporations*; Екологічні рішення: *conservation, power, renewable energy, waste reduction*; Кількісна/фактична аргументація: *40,000 lives lost, 10% of emitters*; Сенсорний досвід: *see, hear, smell*; Екологічно вразливі групи і сфери: *humans, people, animals, plants, ecosystem, health, soil, politics, economy, home*; Афективний вплив: *sad, depressive, worry, alarmed, fear, happy*; Терміновість дій: *fight, combat, defend, kill, destroy, survive*; Заклик до дій, котрий охоплює імперативні висловлення, лозунги, слогани, а також риторичні запитання.

Невербальний ресурс уключає динамічні образи людей, тварин, рослин, стихійних лих і промислових об'єктів, що дозволяє виокремити такі коди: Уразливі екосистеми (зображення людей, тварин і рослин в небезпеці); Агенти змін (науковці, представники влади тощо, котрі здатні приймати екологічні рішення); Емоційні реакції (зображення емоцій людей); Терміновість дій (виступи екоактивістів); Екологічні рішення (зображення людей у гармонії з природою після вирішення екологічних проблем); Стихійні лиха; Катастрофи; Промислові об'єкти.

Кінематографічний семіотичний ресурс залучає технічні прийоми – плани, ракурси, звуки та освітлення, які створюють емоційний і сенсорний зв'язок із глядачами, впливаючи на процес смислотворення. У результаті дослідження виділено коди: Емоційний вплив (крупний план, високий ракурс, голландський

кут, музику та світлові ефекти, які спонукають до емоційного відгуку); Сенсорне залучення (суб'єктивна камера, голос за кадром); Динаміка дії (середній план); Зв'язок з довкіллям (загальний план і вид з висоти пташиного польоту).

Наступним кроком є дослідження того, як мультимодальні компоненти взаємодіють, структуруючи процес конструювання кліматичної загрози в екологічних відео. Вони перебувають у складних семантичних відносинах, а саме інтенсифікації, компенсації, протиставлення, ілюстрації, узгодження та заміни. Смысл у мультимодальному тексті має мультиплікативну, а не адитивну природу, що дає змогу створювати складні мультимодальні семантичні комбінації.

Отже, аналіз мультимодальної архітекτονіки екологічних відео Грінпіс дає змогу пояснити як інтеграція вербальних, невербальних і кінематографічних елементів утворює наративи, що формують смысл кліматичної загрози. Смыслотворення в екологічних відео Грінпіс здійснюється через складні семантичні відносини мультимодальних компонентів, які не тільки формують змістовий компонент, але й конструюють емоційне забарвлення, підвищуючи прагматичний ефект відео.

Література

- Bateman J., Wildfeuer J., & Hiippala T. Multimodality : Foundations, Research and Analysis – A Problem-Oriented Introduction. Berlin : Walter de Gruyter GmbH & Co KG. 2017.
- Halliday M. A. K. Language as social semiotic : The social interpretation of language and meaning. London : Edward Arnold. 1978.
- Kress G. Multimodality : A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication. London: Routledge. 2010.
- Kress G., & van Leeuwen T. Multimodal discourse The modes and media of contemporary communication. London : Arnold Publishers. 2001.
- Krysanova T. Emergent meaning-making in multimodal discourse : a case for sadness in The Horse Whisperer. *Cognition, communication, discourse*. 2022. № 24. P. 37-52. <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2022-24-03>
- Martinec R., & Salway A. A system for image–text relations in new (and old) media. *Visual*

КУЛІШ В. С.

(Сумський державний університет)

ТРАНСМЕДІЙНІСТЬ СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ МЕДІАНАРАТИВІВ

Розвиток сучасних технологій унеможлиблює існування інформації лише в одній формі. Медіанаративи, що існують в медіадискурсі потребують постійного вдосконалення та поширення різними каналами комунікації. Таким чином, медіанаратив, що репрезентувався в візуальному просторі, знаходить своє продовження в аудіо-візуальному та книжковому. Процес переходу та розвитку медіанаративів в інші площини носить назву трансмедіації.

Трансмедіація означає переклад контенту з однієї знакової системи в іншу. Кожна знакова система або режим (тобто використання різних форм подання інформації – тексту, ілюстрацій, аудіо, відео та їх поєднань) має унікальні організаційні принципи, охоплює певні елементи. Зрозуміло, що явище, яке охоплює різні модуси сприйняття інформації не може бути об'єктом дослідження однієї галузі науки, тому вважаємо за доречне досліджувати трансмедіацію як міждисциплінарний об'єкт дослідження соціолінгвістики та медіакомунікації.

Медіакомунікація, як інноваційна галузь знань, що досліджує функції, природу, характеристики та лінгвістичний потенціал масової комунікації. Соціолінгвістика (від лат. *societas* – спільність і лінгвістика), соціальна лінгвістика – галузь мовознавства, що вивчає соціальні аспекти розвитку мови,

її суспільні функції у синхронії і діяхронії, механізми взаємодії мови і суспільства. Соціолінгвістика розвивається на стику мовознавства, соціології, соціальної психології, етносоціології. Її поняттєвий апарат містить, з одного боку, лінгвістичні поняття, з іншого – соціологічні, між якими встановлюються певні кореляції [Українська мова 2004], а саме: соціолінгвістика розглядається як сфера взаємного проникнення соціології і лінгвістики, що охоплює все розмаїття впливу соціальних чинників на мову та суспільство.

Таким чином, трансмедіація з одного боку пов'язана з лінгвістичним потенціалом масової комунікації, а з іншого корелює з соціальним впливом на мову та суспільство.

Розширення горизонтів філологічних пошуків у цифровому столітті зумовлене активізацією інформаційних технологій, які сприяли трансформації традиційних комунікативних тенденцій і генеруванню інноваційних, що реалізуються завдяки симбіозу вербальних та невербальних засобів в сучасному англomовному медіапросторі. Валоративним залишається досліджувати медіанаративи з точки зору аналізу супровідних характеристик комунікації: темпу, тембру, дотиків, поглядів, запахів, жестів, міміки обличчя тощо, розглядаючи їх у межах просодики, паралінгвістики, кінесики, окулесики, аускультатії, гаптики, гастики, ольфакції, проксемики, хронеміки і системології., та описувати усну інтеракцію, через реалізацію писемними вербальними ресурсами.

Концепція трансмедіації може бути однією із найвпливовіших інтелектуальних інструментів для вивчення, обговорення та сприйняття медіанаративів у різних галузях знань. Перші згадки про трансмедіацію як окремий термін датується 1970 роком. Трансмедіація - це слово, яке означає переклад і реструктуризацію сценічної п'єси в екранну драму [Fensch 1970]. З того часу значення терміну постійно розширюється та вдосконалюється, що наближає його до сучасного визначення в галузі медіа. На початку 1990-х років відродилося оригінальне розуміння трансмедіа, запропоноване Феншем [Fensch 1970], яке було переглянуте, поглиблене і продовжує обговорюватися донині як

трансмедіа. Хоча можна стверджувати, що термін «трансмедіа» відгалужується від трансмедіації (об'єкта цього аналізу), його вплив, безумовно, виправдовує його включення в цей огляд. Концепція трансмедіа як крос-медіального явища співтворчості часто приписується Дженкінсу [Jenkins 2003]. Згодом Сігел [Siegel, 2006] чітко пов'язуватиме трансмедіацію з іншими новими концепціями, покликаними прийняти і репрезентувати семіотичний поворот в освіті грамотності, такими як концепції мультилітературності та мультимодальності [The New London Group 1996]. Також потрібно брати до уваги і інше визначення трансмедіації, як діяльність, що включає адитивні та ітеративні (additive and iterative forms) форми споживання та інтеграції різних форм медіа, коли аудиторія або фанати взаємодіють з медіа та один з одним для створення нових текстів на різних медіа-платформах.

Таким чином досліджуючи трансмедіацію, вважаємо за доречне розглядати її як діяльність, що направлена на створення трансмедійного наративу, який репрезентується за рахунок вербальних та невербальних екстеріоризаторів через різні канали медіа комунікації та має соціальний вплив на мову та суспільство.

Література

- Українська мова : Енциклопедія. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 631 с.
- Jenkins H. Transmedia storytelling 101 : Confessions of Aca-Fan URL: http://henryjenkins.org/2007/03/transmedia_storytelling_101.html. (дата звернення: 05.11.2024).
- Siegel M. G. Transmediation in socio-psycholinguistic perspective : Presentation given at the retirement conference of Carolyn L. Burke and Jerome C. Harste. Bloomington, IN : Indiana University, 2007.
- Fensch T. Films on the Campus. Barnes & Company, Incorporated, A. S., 1970. 534 с.
- Cheong P. H., Lundry, C. Prosumption, transmediation, and resistance: terrorism and man-hunting in Southeast Asia. *American Behavioral Scientist*. 2012. Т. 56, № 4. С. 488–510.
- The New London Group. A pedagogy of multiliteracies : designing social futures. *The New London Group. Harvard Educational Review*. 1996. Т. 66, № 1. С. 60–93.

ТЕМАТИЧНІ ГРУПИ ЕВФЕМІЗМІВ У БРИТАНСЬКИХ ТА АМЕРИКАНСЬКИХ СТЕНДАП ШОУ

Для ефективної комунікації важливим є ввічливе спілкування, за якого обидві сторони в розмові почуваються комфортно, тому, щоб уникнути непорозумінь або та не скривдити слухача, мовець може використовувати евфемізми. Вживання евфемізмів вважають потужною лінгвістичною стратегією, яка допомагає уникнути образи адресата. Він є як соціальним, так і емоційним інструментом, що дозволяє обговорювати делікатні чи табуйовані питання, не завдаючи нікому шкоди.

Термін «евфемізм» походить від грецьких слів *εὐφημισμός* (euphemismós) і *εὐφήμος* (euphēmos), що означають «добра мова» або «приємне висловлювання». Грецьке слово *εὐ-* означає «добрий» або «хороший». Тож евфемізм, по суті, є способом висловлення, який допомагає уникати негативних чи образливих конотацій.

Згідно з визначенням у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови», евфемізм — це слово або вислів, що вживається замість іншого, більш різкого, грубого або неприємного за змістом. Евфемізми використовуються для уникнення образливих або табуйованих тем, зберігаючи при цьому етикет та ввічливість у спілкуванні [Бусел 2005, с. 336]. Евфемізм є мовним явищем, яке привертає увагу багатьох лінгвістів. За визначенням О. О. Селіванової, евфемізм — це «слово або вираз, троп, що вживається для непрямого, прихованого, зокрема пом'якшеного, ввічливого позначення певних предметів, явищ, дій замість прямої їх номінації» [Селіванова 2008, с. 145].

Саме на основній функції евфемізму наголошує С. Олімат, розглядаючи його як «навмисну заміну образливих, неприємних або стилістично недоречних виразів більш прийнятними або нейтральними формулюваннями для вираження

соціально чутливої ідеї» [Olimat 2018, с. 103]. Г. Вілліс та І. Кламмер визначають евфемізм як «м'яке або завуальоване слово чи вислів, що використовується замість більш прямого слова чи виразу, щоб зробити мову ввічливою та ненав'язливою навіть для дуже вразливої людини» [Wills and Klammer 1981, с. 193]. На сутності процесу евфемізації акцентує Р. Гадсон, розуміючи її як «розширення значень звичайних слів і фраз для вираження неприємних або незручних ідей» [Hudson 2000, с. 261].

Евфемізми є досить різноманітними за своєю тематикою та способами творення. Вони мають широкий діапазон сфер ужитку, від дипломатичного дискурсу до гумористичного. Ми звернули увагу на доволі численні випадки використання цього специфічного типу лексичних одиниць в останньому, зокрема, у стендап комедії. Стендап комедія — це сольний комедійний виступ, де коміки виступають з монологом. Виконавця шоу називають стендап коміком. Цей гумористичний жанр має на меті розважити людей, роблячи комічні посилання на повсякденне життя. З XVIII століття стендап комедія є частиною популярної культури в Європі та США.

Класифікація евфемізмів за тематичними групами дозволяє виділити основні сфери, для зображення яких гумористи найбільш активно застосовують евфемізми. Тематичні групи евфемізмів у стендап комедії англійської мови відображають основні теми та табу, які порушують коміки у своїх виступах. Нами було проаналізовано більше ніж 50 стендап виступів британських і американських коміків, серед яких британські шоу (“Live at the Apollo”, “Mock the Week”, “Taskmaster”, “Russell Howard's Good News”, “The John Bishop Show”, “The Jonathan Ross Show”, “QI (Quite Interesting)”, “Michael McIntyre's Comedy Roadshow”) та американські (“The Late Show with Stephen Colbert”, “The Laugh Factory”, “The Comedy Lineup”, “Comedy Central Stand-Up”, “The Tonight Show Starring Jimmy Fallon”, “Stand-Up on the Spot”, “Dry Bar Comedy”, “Flappers Comedy Club”, “Gotham Comedy Club”).

Проведений аналіз дозволив виокремити у виступах стендап коміків близько 300 евфемізмів різних тематичних спрямувань. Виявилося, що

найбільш чисельними групами евфемізмів у англійськомовній стендап комедії є евфемізми, пов'язані з *інтимними стосунками та сексуальністю* (87 евфемізмів, або 28% від загальної кількості), *фізіологічними процесами та частинами тіла* (69 евфемізмів, 22%), *віком та старінням* (43 евфемізмів, 14%). Також досить часто вживаними є групи евфемізмів пов'язані з *психічними розладами та інтелектуальними здібностями* (37 евфемізмів, 12%), *соціальними та політичними явищами* (31 евфемізм, 10%), *національністю та расовою приналежністю* (25 евфемізмів, 8%). Також 6% займають евфемізми інших менш вживаних тематичних сфер, таких як *негативні емоції та риси характеру, смерть, особисті проблеми і недоліки*.

У тематичній групі на позначення інтимних стосунків і сексуальності коміки часто вживають такі евфемізми як *intimacy, making love, physical relationship* тощо, замість прямих назв статевих актів або інтимних частин тіла. Також замість слова *sexu* можуть використовуватися такі евфемізми, як *stunning* і *eye candy*. Коли коміки жартують про фізіологічні процеси та частини тіла, вони зазвичай добирають евфемізми на позначення інтимних частин та процесів, як-от замість *urination* можуть вживатися евфемізми *going to the bathroom* або *taking a leak, answering nature's call* [Підгірна 2021, с. 92]. У жартах на тему віку та старіння коміки часто вдаються до використання таких евфемізмів як *elder, senior citizen, mature adult, seasoned* [Тхор 2020, с. 147].

У тематичному контексті, пов'язаному з описом людей з психічними розладами та інтелектуальними здібностями, прикладами евфемізмів є фрази *off one's rocker, not quite right in the head* або *a few fries short of a Happy Meal* замість слова *psycho*. При висвітленні гострих політичних тем та соціальних явищ, евфемізми теж є поширеними. Наприклад, замість слова *hobo* можуть вживатися евфемізми *public space enthusiast* або *urban camper*. При обговоренні тем, що стосуються національності та расової приналежності, в гумористичному дискурсі широко застосовуються такі евфемістичні вирази як *African American* або *person of African descent* замість фрази *black person*.

Отже, евфемізми це потужна лінгвістична стратегія, яка допомагає

уникнути образи адресата. Тематичні групи евфемізмів у стендап комедії англійської мови відображають основні теми та табу, які порушують коміки у своїх виступах. Попри часто гостро сатиричні виступи коміків, саме використання евфемізмів допомагає їм не перетворити виступ на серію зневажливих та принизливих жартів, оскільки евфемізми дозволяють пом'якшити висловлювання, зробити жарти більш витонченими та уникнути образливих або дискримінаційних висловів. Кількісний аналіз вибірки евфемізмів з британських та американських стендап шоу виявив, що найбільш поширеними тематичними групами евфемізмів у стендап комедії є евфемізми, пов'язані з інтимними стосунками, фізіологічними процесами та віком, що відображає специфіку та тематичні пріоритети цього жанру гумористичного дискурсу.

Література

- Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
- Підгірна Л. В. Евфемізми в стендап комедії: структурно-семантичний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Філологія. 2021. № 48. С. 91-94.
- Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
- Тхор О. В. Евфемізми на позначення віку та старіння в англomовному гумористичному дискурсі. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія : Філологія. Журналістика. 2020. Том 31 (70). № 4. Частина 2. С. 145-149.
- Hudson R. Sociolinguistics. Cambridge : Cambridge University Press, 2000, p. 261.
- Olimat S. Developing a model for translating euphemism in the Qur'an: an intratextual and contextual-based approach. *Advances in Language and Literary Studies (ALLS)*. Vol 9, No 6, 2018, pp.101-111.
- Willis H., Klammer E. A brief handbook of English. New York : Rinehart and Winston, 1981, p. 193.

КОГНІТИВНІ ОЗНАКИ ПЕРСУАЗИВНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ВІДЕОДИСКУРСІ

Уявлення персуазивності в свідомості людини можливе через усвідомлення її когнітивних ознак. Когнітивна лінгвістика розглядає світ через призму концептів, які є ментальними репрезентаціями об'єктів, подій, ідей або властивостей, що класифікують значення і формують розуміння світу [Zhabotynska]. Концепт відображає істотні ознаки оригіналу, відкидаючи несуттєві характеристики. Розгляд когнітивних ознак персуазивності дозволить глибше зрозуміти механізми її функціонування в англomовному навчальному відеодискурсі.

Метою дослідження є виділення основних когнітивних ознак персуазивності в англomовному навчальному відеодискурсі, яка передбачає виконання таких **завдань**: виділити ознаки концепту ПЕРСУАЗИВНІСТЬ; визначити поняттєві складники та структуру концепту ПЕРСУАЗИВНІСТЬ. В основі дослідження лежить концептуальний аналіз, компонентний та семантичний аналіз [Крисанова 2020; Zhabotynska 2010], що дозволяють простежити спосіб пізнання змісту концепту ПЕРСУАЗИВНІСТЬ. Матеріали дослідження включають відео уроків англійської мови з мережі YouTube та скрипти до них.

Концепт ПЕРСУАЗИВНІСТЬ вербалізований в англійській мові іменником *persuasion*, дієсловом *persuade*, прикметниками *persuasive* та *persuadable*, прислівником *persuasively*. Семантичний аналіз цих лексем показав, що іменнику *persuasion* належить найбільша повнота значень і його можна справедливо вважати іменем концепту ПЕРСУАЗИВНІСТЬ/PERSUASION [Cambridge Dictionary; Collins English Dictionary; Longman Dictionary; Merriam-Webster; Oxford Learner's Dictionary].

Якісний аналіз дефініцій лексеми *persuasion* дав змогу визначити, що

основне значення мають семи, які представляють ПЕРСУАЗИВНІСТЬ/ PERSUASION як дію та процес впливу на когось, що становить родову ознаку лексеми: *the act and process of persuading somebody to do something or to believe something* [Cambridge Dictionary; Merriam-Webster; Oxford Learner's Dictionary].

Проте інші семи надають можливість виділити видові ознаки персуазивності:

- ідентифікаційна ознака – «суб'єкти дії» (*author; someone, that person, listener, reader*) та «предмет дії» (*beliefs, lines of action*) – в здійсненні персуазивної дії воля однієї людини спрямована на зміну думок та дій іншої;

- інтерактивна ознака – «взаємодія суб'єктів» (*by talking to that person*);

- інтенційна ознака – «мета дії» (*to do something or to believe something; to make the listener or reader believe*) – дія спрямована на зміну думок та дій суб'єкта;

- інструментальна ознака – «засіб дії» (*that uses argument or emotion; with inducing or urging; asking many times*).

- каузативна ознака – «причина дії» (*a good reason to do it; sufficient motives; reasons why they should do it*) – здійснення дії має свої мотиви, наміри;

- вольова ознака – «примус, заохочення» (*to make the listener or reader believe; concerned with inducing or urging; to make someone decide; making you want*) – пацієнс має волю у прийнятті думок або здійсненні дій, чи їх відмови;

- аксіологічна ознака – «позитивна оцінка» (*a good reason; successfully; feel sure; true*) – мотиви, цілі та засоби дії мають позитивний характер;

- темпоральна ознака – «тривалість результату дії» – довгостроковий результат – зміна думок, світогляду; короткостроковий – реактивної дії;

- результативна ознака – «результат дії» (*win approval or support for; prevail upon successfully; the adoption of certain beliefs, theories, or lines of action by others*) – наявність бажаного успішного результату дії переконання.

Отже, концепт ПЕРСУАЗИВНІСТЬ/PERSUASION відображає дію, основним змістом якої є вплив однієї людини на думки та дії іншої. Такий вплив характеризується інтерактивністю, інтенційністю, інструментальністю,

темпоральністю результату, позитивною оцінкою пацієнсом та наявністю волі у прийнятті думок чи дій.

Спираючись на дослідження С. А. Жаботинської, визначаємо, що структуру концепту складають семантичні слоти (складники), які заповнюються конкретними значеннями залежно від ситуації [Zhabotynska 2010]. Структуру концепту ПЕРСУАЗИВНІСТЬ/PERSUASION формують такі основні складники:

АГЕНС (*persuader*) – особа, яка ініціює процес впливу, спрямованого на досягнення комунікативної мети. В англомовному навчальному відеодискурсі переконуючим виступає учитель.

ПАЦІЄНС (*persuadee*) – особа, на яку спрямований вплив. У навчальній комунікації переконуваним є учні.

ПРЕДМЕТ (*belief, action*) – усі дії агенса спрямовані на думки та дії пацієнса. Учитель залучає учнів до роздумів та виконання різних дій для активної взаємодії.

ДІЯ (*to make, to cause, to induce, to urge, to influence, to incline, to gain over, to prevail*) описує динамічний компонент концепту, тобто сам процес впливу.

МЕТА (*to do or to believe something*) – спонукати пацієнса до виконання певних дій чи прийняття думок. У навчальному відеодискурсі учитель має на меті формувати знання та навички учнів, а також спонукати їх активного використання.

ЗАСІБ (*reasoning, talking, asking many times, argument, emotion, entreaty, advice, expostulation*) - інструменти реалізації персуазивності включають різні комунікативні засоби. Учитель використовує на уроці як вербальні (запитання, накази, звертання, роз'яснення, надпис на дошці), так і не вербальні (жести, переміщення тіла, міміка, зображення) засоби.

РЕЗУЛЬТАТ (*the adoption of certain beliefs, theories, or lines of action*) – бажаним результатом є прийняття пацієнсом думок та дій, пропонованих агенсом. Результат персуазивної дії в навчальному відеодискурсі експліцитно прослідковується у реактивній діяльності учнів.

Отже, уявлення персуазивності в свідомості будь-якої людини можливе через усвідомлення її основних когнітивних ознак та складників. Персуазивність пронизує весь процес англomовного навчального відеодискурсу та структурує діяльність учасників навчальної комунікації. Персуазивність у навчальному відеодискурсі становить вплив учителя на думки та дії учнів з метою формування їх знань та навичок. Персуазивність характеризується як інтерактивна та інтенційно спрямована дія, яка має вербальні та невербальні інструменти реалізації. Результат цієї дії можливий лише за рахунок позитивного ставлення учнів та їх волевиявлення.

Література

- Крисанова Т. А. Актуалізація негативних емоцій в англomовному кінодискурсі : когнітивно-комунікативний і семіотичний аспекти : дис. ... докт. філол. наук: 10.02.04. Харків, 2020. 514 с.
- Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english>
- Collins English Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english> .
- Longman Dictionary. URL: <https://www.ldoceonline.com/dictionary>
- Merriam-Webster. URL: <https://www.merriam-webster.com>
- Oxford Learner's Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english>
- Zhabotynska S. A. Principles of building conceptual models for thesaurus dictionaries. *Cognition, communication, discourse*. 2010, P. 75-92.

MASLOVA M. V.

(Zaporizhzhia National University)

ALLUSIVE INTERMODALITY AS A MEANS OF ADDRESSING A CERTAIN REPRESENTATIONAL SYSTEM (CASE STUDY: ENGLISH PUBLICISTIC DISCOURSE)

As we have already mentioned in our previous papers, in a broad sense we understand *allusive intermodality* as relations between the two texts constructed by

the modes of different modalities when one of these texts indirectly refers its recipients to the other [Maslova 2024, p. 52]; at the same time we focus on ***allusive intermodality*** as relations that arise between a verbal text and non-verbal texts that the former refers its recipients to by means of allusions, i. e. by mentioning non-verbal texts or their elements indirectly, thus making a recipient recognize the non-verbal text, evoke its features and only then perceive the image the author wanted to create [Maslova 2020, p. 59].

We define a ***representational system*** as one of five most central senses of a human being via which we absorb information (by seeing, hearing, feeling, smelling and tasting); this information makes up our experience [Bodenhamer, Hall 1999, p. 3]. In communication it is vital to identify the dominant representational system of your audience (or interlocutor) to create a *rapport* (a process of establishing and maintaining a relationship of mutual trust and understanding between two or more people [Alder 2002, p. 296]). Once a rapport is established, you are able to generate responses from another person (to persuade the audience, to encourage them doing or saying certain things), thus realizing your pragmatic goal of the communicative act.

Nowadays many researchers in different fields acknowledge the importance of identifying a person's preferred representational system; we may even encounter studies aimed at teaching a machine to define a preferred representational system of a person [Amirhosseini, Wall 2022]. We also perceive this parameter of communication as essential. As our case study is written publicistic text, we assume that authors cannot limit the scope of addressing representational systems to only one of them as there undoubtedly be readers with each of five existing senses serving as dominant. Thus, in order to execute the voluntative function of communication (which is the core function of the publicistic style) each written text should contain the means aimed at all five sensorial channels of recipients. As a verbal text per se can appeal only to our visual representational system (and in doing so it provides our visual channel of perception only with 2D letters and special characters, not with 2D or 3D images), it is the phenomenon of allusive intermodality that allows the words convey information designed to appeal to all five representational systems of

potential audience.

We may observe an instance of a verbal text appealing to the auditory representative system in the following title of an article: ‘Gangsters’ Paradise’ (The Economist, November 24th, 2024). The subtitle is ‘The world is losing the fight against international gangs’. The title alludes to the song by Coolio ‘Gangsta’s Paradise’. Taking into account the topic of the article which is clearly stated in the subtitle, we may conclude that the functions of this intermodal allusion here are the following:

1) to attract the attention of the people whose preferred representational system is auditory system; no doubt that it is possible that recipients with other dominant representational systems will pay attention to this title as well, but, surely, the targeted audience is the one with prioritized auditory representational system;

2) to establish a rapport with the audience due to positive emotions caused by success in finding the source of the allusion;

3) to be easily memorized due to the fact that once remembered, the tune of the famous song mentioned above can easily become an earworm.

While conducting our research we noticed that allusive intermodality is widely used in English publicistic discourse to appeal to different representational systems of readers in order to establish the rapport with them and, consequently, to influence their actions and thoughts.

References

- Alder H. Handbook of NLP : A Manual for Professional Communicators, Taylor & Francis Group, 2002. 320 p.
- Amirhosseini M. H., Wall J. A Machine Learning Approach to Identify the Preferred Representational System of a Person. *Multimodal Technol. Interact.* 2022, 6, 112. <https://doi.org/10.3390/mti6120112>.
- Bodenhamer B. G., Hall L. M. The User’s Manual For The Brain : The Complete Manual For Neuro-Linguistic Programming. Practitioner Certification. Crown House Publishing Limited, 1999. 408 p.
- Maslova M. Allusive intermodality in modern paradigm of linguistics. *Multimodality and Transmediality: Interdisciplinary Studies*. The Second International Conference. Book of abstracts.

Kharkiv, Ukraine, April 19-20, 2024. P. 52-53.

Maslova M. Allusive intermodality as a means of creating structural anticipation. *Тези доповідей XII Міжнародної наукової конференції “Іноземна філологія у XXI столітті”*: Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. С. 57-59.

НАДТОЧІЙ Н. О.

(Запорізький національний університет)

ФАТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Фатичне мовлення або фатична комунікація вважається різновидом мовлення, який використовується для створення, підтримки та зміцнення соціальних зв'язків між людьми [Грабовська 2018, с. 37]. Приклади включають привітання, запитання про справи, подяку, висловлення співчуття, тощо. Хоча фатична комунікація не приносить суттєвої нової інформації, вона відіграє важливу роль у створенні позитивного соціального клімату та зміцненні стосунків між людьми. Фатичне спілкування відбувається в різних контекстах, включаючи такі як повсякденна розмова та спілкування між вчителями та учнями, і сприяє вихованню ввічливості, етики спілкування та взаємної довіри.

Використовуючи фатичне мовлення, вчителі можуть створити сприятливу та доброзичливу атмосферу в класі, сприяючи почуттю взаєморозуміння та зв'язку зі своїми учнями [Curtis 2019, с. 74]. Такий міжособистісний зв'язок сприяє створенню навчального середовища, де учні почуваються комфортно, відчують легкість, ентузіазм; вони зацікавлені та мотивовані брати активну участь у аудиторній діяльності.

Взаємодія учень – вчитель у класі має важливе значення в контексті викладання та навчання англійської як іноземної мови (EFL) [Sah 2020, с. 744]. Розуміння значення фатичного мовлення та її застосування в освітніх умовах має вирішальне значення з кількох причин. Фатичні вирази служать

інструментами спілкування для побудови соціальних зв'язків у класі. Учні та вчителі, які використовують фатичне мовлення, відповідне ситуації, демонструють свої навички міжособистісного спілкування та культурну компетентність, сприяючи інклюзивності та розумінню між різними групами учнів. Фатичне мовлення діє як міст, полегшуючи взаємодію та сприяючи почуттю спільності серед учнів, тим самим покращуючи їхній загальний досвід навчання. Отримання уявлень про різні типи, функції та частоту фатичного мовлення, яку використовують вчителі, може призвести створення навчальних підходів, які цілеспрямовано інтегрують ці лінгвістичні елементи. Наведені вище ідеї створюють основу для розуміння необхідності дослідження конкретних контекстів, функцій та наслідків використання фатичного мовлення вчителями EFL.

Мета даного дослідження – виявити різні форми фатичного спілкування, застосованого в діалогах, і дослідити їх вплив на співрозмовників в рамках педагогічного дискурсу.

Аналіз мовлення вчителів під час занять EFL дозволив виокремити 6 типів фатичної інтеракції, які залежать від етапу уроку та психоемоційного стану учасників комунікації:

1. **Порушення тиші та початок розмови.** До цієї групи відносимо привітання, звернення, або прощання як у офіційних, так і в неофіційних ситуаціях, коментарі, запитання про певні теми або дій, спрямовані на створення взаємодії та зменшення соціальної напруги, яка може виникнути через тривале мовчання. Прикладами можуть бути наступні фрази: *“What do you think about this?”*; *“Can anyone share their opinion?”*; *“Who would like to go first?”*; *“Does anyone have a different idea?”*; *“Hello, class! How are you today?”*; *“Hi there! Ready to start?”*; *“Good to see so many smiling faces!”*; *“Let’s have a great lesson today!”*; *“Thank you for your hard work today!”*; *“Thanks for participating today. Bye!”*; *“Let’s get started. How’s everyone doing?”*; *“Are you ready for this?”*; *“Hope you are fine”*.

2. **Стимуляція активності.** Фрази, які вчитель може використовувати для

залучення учнів до самостійної діяльності: *“Why do you think this is important?”*; *“How does this relate to your own experience?”*; *“What would you do in this situation?”*; *“Can anyone give me an example?”*; *“What happens if we do it differently?”* та групової роботи: *“Let’s hear one idea from each group”*; *“Which team has a different perspective?”*; *“Can you agree on an answer as a group?”*; *“Who will present your group’s idea?”*.

3. Стимуляція подальшої розмови. Мета застосування фатичних фраз в даному випадку полягає в тому, щоб запобігти раптовому завершенню розмови та забезпечити безперебійне спілкування: *“That’s a great try! Keep it up!”*; *“You’re on the right track!”*; *“Good job! You’re improving every day”*; *“That’s an interesting idea!”*; *“You’re doing better than you think”*; *“Great effort! Let’s keep practicing”*; *“I can see you’ve been working hard”*.

4. Підтримка під час подолання труднощів. Фатичні фрази цієї групи використовуються для зняття напруги та підбадьорення учнів, зниження їх страху зробити помилку: *“It’s okay to ask for help – we’re here to learn”*; *“Take your time, there’s no rush”*; *“Don’t give up, you’re almost there!”*; *“Let’s work through this together”*; *“Can I help you with this part?”*; *“Let’s break it down into smaller steps”*; *“You’re not alone – everyone finds this tricky at first”*; *“Would you like to try again?”*; *“It’s okay not to get it the first time”*.

5. Створення довіри. Для створення комфортного середовища, де учні почуваються почутими, підтриманими та впевненими у своїх силах, вчитель використовує наступні фрази: *“Thank you for sharing how you feel – it’s important to talk about it”*; *“I’m here to help if you need me.”*; *“Let’s figure this out together”*; *“I know this is important to you, and I want to help”*, *“You can always talk to me if something’s bothering you”*; *“That sounds really tough. I’m sorry you’re feeling this way”*; *“I can see how much this means to you”*, *“It’s okay to feel upset. It shows you care”*; *“You’re not the only one who feels this way – it’s completely normal”*; *“I appreciate your honesty about how you’re feeling”*.

6. Підведення підсумків уроку. Фатичні фрази даної групи надають можливість логічно структурувати завершення уроку, підтримати усвідомлення

учнями його змісту: “*You all did a fantastic job today!*”; “*I’m really impressed with your effort*”; “*Well done, everyone! You’ve made great progress*”; “*Thank you for your active participation!*”; “*I can see you’re getting more confident with this topic*”. Іноді така комунікація може носити жартівливий характер: “*So, what’s the one thing you’ll definitely remember from today?*”; “*Raise your hand if you think today’s topic was fun!*”; “*Congratulations, you survived another lesson!*”; “*Now you’re officially experts in [topic]!*”; “*Great job, team! See you next time!*”.

Використання фатичних виразів вчителями та учнями під час взаємодії в класі EFL відіграє дуже важливу роль у побудові ефективної комунікації, створенні добрих стосунків і створенні позитивного та інклюзивного навчального середовища. За результатами цього дослідження можна зробити висновок, що важливо включити фатичну комунікацію в педагогічну практику вчителів і учнів EFL, оскільки це може покращити якість взаємодії в класі та, зрештою, мотивувати вивчення іноземної мови учнями, а також покращити освітній досвід в цілому. Розуміння його впливу дає можливість вчителям ефективно залучати учнів до аудиторних навчальних активностей, будувати позитивні стосунки та створювати середовище, сприятливе для успішного вивчення мови та загального академічного зростання.

Література

- Грабовська І. В. Теоретичні засади дослідження фатичного дискурсу. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2018. Том 29 (68). № 4. С. 37-40. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/4_2018/9.pdf
- Curtis B. L. Motivating Students to Learn: What Works? Intrinsic or Extrinsic Motivation? *Reflective Practice in Teaching*. Singapore : Springer Singapore, 2019. P. 73–77. https://doi.org/10.1007/978-981-13-9475-1_11.
- Sah P. K. English medium instruction in South Asia’s multilingual schools: unpacking the dynamics of ideological orientations, policy/practices, and democratic questions. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*. 2022. #25(2). P. 742–755. <https://doi.org/10.1080/13670050.2020.1718591>.

**REALIZATION OF EVALUATIVE UTTERANCE
IN DIVERSE TYPES OF CONTEXT**

Evaluation is a kind of cognitive activity, as in epistemological terms, any cognitive act expresses the attitude of the speaker to the object described, that is, contains an act of evaluation. The evaluative moment is nothing but a person's mental operation held on the subject of utterance (perception, understanding, synthesis, conclusion, etc.), which is an evaluation in its broadest sense. All objects of reality perceived by man have a certain value in our minds, that is, they may be evaluated. Evaluation is an essential component of cognition, which is based on a value approach to the phenomena of nature and society. So, person's activity and life as of a human being having different needs, interests and objectives is impossible without evaluation.

The study of the evaluative potential requires analysis of such important aspect as the influence of the context on the formation of the evaluation in the utterance. The fact that any utterance can be adequately interpreted only in a holistic context is of no doubt.

The notion "context" has today several interpretations and classifications of its varieties. Three main types of context can be distinguished: 1. Verbal context (linguistic means preceding the focal word and following it). 2. Situational context (set of cultural and psychological data common for the interlocutors). 3. Cognitive context (mental base, formed at the moment of assimilation of the meanings of the particular text).

Our conception of the context is based on its pragmatic interpretation, because the idea of pragmatic context is a theoretical and cognitive abstraction of a multiplicity of physical, biological, and other situations. The pragmatic context provides information on the conditions under which not only the utterance is

perceived, but also gives rise to expectations regarding the probable objectives of the participants, and therefore, relatively possible speech acts that can be carried out in this situation.

In other words, the pragmatic context, which serves to express the meaning of the utterance in the speech, is formed by a set of subordinate contexts: linguistic, stylistic, paralinguistic, situational, cultural, and psychological. It is within the framework of the pragmatic context the transition in the usage and perception of the utterance from the level of meaning to the level of sense, in particular pragmatic, takes place. This approach to understanding the context is appropriate, as for the study of the realization of the evaluative potential, knowledge of all conditions under which it occurs is required.

Within the verbal, or linguistic context scientists usually distinguish three types according to its size: microcontext, macrocontext and thematic, or megacontext. In our opinion, it would be better to speak not about megacontext, but about macrocontexts of various sizes: minimum, average and maximum, since, first, the words *macro* (gr. μακρος) and *mega* (gr. μεγας) are equal in meaning, but differ only in use, for example, the latter is used with respect to objects of the real world: (cf. *μεγας* – megalopolis), and secondly, the macrocontext can be of different amount: from a few sentences to the whole text.

It must be noted that for the analysis of the evaluative potential and its realization, it is very important to take into account the stylistic context, since very often various expressive means and stylistic devices take part in the formation of an evaluative utterance. They can express an evaluation that can be recognized only within the frames of a stylistic context. Stylistic context can be divided into microcontext and macrocontext.

In addition, signals-indicators are always required to identify an evaluation. Being elements of the context, they can be both linguistic in nature (a single word, a chain of words, a phrase, a sentence, a number of sentences), and extralinguistic, that is, they can be those extra-linguistic factors that help to reveal the meaning of the utterance. As for their position, signals-indicators can be situated before or directly

behind the language unit that realizes evaluation, or they can be located distantly.

To sum up, having focused the research on the area of the actualization of the evaluation in different types of context, we have submitted results of interconnection of context and evaluative utterance in the field of Pragmatics, Evaluation theory, theory of Text, and theory of linguistic and stylistic Context.

The concept "evaluation" has become an integral part of the conceptual apparatus of modern linguistics, which clearly demonstrates the fact that it is impossible to examine a language without resorting to its primary purpose, its "creator", carrier, user, specific linguistic personality, a person. The contextual dependence of the potential of evaluation indicates that it can be updated in the micro- or macrocontext. The actualization of evaluation in micro and macrocontexts of different size (minimum, average and maximum) is carried out both explicitly and implicitly.

An important role in the realization of the evaluative utterance within the different types of context belongs to the signals-indicators which can be a single word, a chain of words, a part of the sentence. It should be noted that in many cases extralinguistic context is of great significance as signals-indicators mostly are of paralinguistic character. It is apparent that evaluation is created, realized and can be interpreted only within the context. The important role in this process belongs to various expressive means and stylistic devices.

In conclusion, this study points out that the evaluation, therefore, should be studied comprehensively and deeply as a category of high level abstraction as one of the categories given by the social, physical and mental nature of a person, which determines his relation to other individuals and phenomena of the surrounding reality.

CLIMATE LITERATURE'S EMERGENCY NARRATIVES

Introduction. Climate literature increasingly employs emergency narratives to convey the urgency of the climate crisis. These narratives frame climate change as an immediate, existential threat requiring rapid action. Key elements often include apocalyptic imagery and scenarios, emphasis on tipping points and irreversible damage, calls for radical societal transformation, and emotional appeals using fear, grief, and moral imperative. This framing aims to motivate action but is debated. Critics argue it can be paralysing or alienating [Pokorna 2023].

Relevance of the problem:

1. Climate change is a pressing global issue requiring widespread action.
2. Literature plays a key role in shaping public perception and response.
3. Emergency narratives are increasingly prevalent but controversial.
4. Understanding these narratives' effects is crucial for effective climate communication.

The aim of the research is to analyse the use and impact of emergency narratives in climate literature, evaluating their effectiveness in motivating action and their potential drawbacks.

The tasks of the research are to identify and categorise standard emergency narrative techniques in climate literature to analyse the psychological and emotional impacts of these narratives on readers; to assess the effectiveness of emergency framing in motivating climate action, to compare emergency narratives with alternative framing approaches; to evaluate potential negative consequences, such as eco-anxiety or fatalism; to develop recommendations for balanced and effective climate communication.

Results and Discussions. As the world grapples with the escalating climate crisis, researchers have turned their attention to the power of words. In climate

literature, a striking trend has emerged: the rise of emergency narratives. Our team set out to unravel the impact of these urgent, often apocalyptic stories on readers and their potential to drive climate action [Johns-Putra 2016].

Our first task was to map the terrain of these narratives. We dove into various climate fiction, non-fiction, and poetry, identifying recurring themes and techniques. We found a tapestry of vivid imagery: submerged cities, raging wildfires, and barren landscapes. Authors wielded metaphors of ticking clocks and closing windows, creating a palpable sense of time running out [Bracke 2018; Hughes & Wheeler 2013].

Interestingly, we noticed a shift from distant future scenarios to near-future or even present-day settings. This immediacy seemed designed to shatter the notion of climate change as a far-off problem.

The Psychological Impact.

We conducted surveys and in-depth interviews to understand how these narratives affected readers. The results were striking:

1. Emotional Responses: Many readers reported intense fear, grief, and anger after engaging with emergency narratives. For some, this translated into a powerful motivation to act. For others, it led to a sense of hopelessness.

2. Cognitive Shifts: We observed significant changes in how readers perceived the urgency of climate change. Many reported a heightened sense of personal responsibility and a greater understanding of the interconnectedness of environmental issues.

3. Behavioral Intentions: Most participants intended to make lifestyle changes or engage in climate activism after exposure to these narratives. However, follow-up studies showed a gap between intentions and long-term behaviour changes.

Our research revealed a complex picture of the effectiveness of emergency narratives:

- Short-term Impact: These narratives were highly compelling, grabbed attention, and created immediate concern.
- Long-term Engagement: The results were mixed. While some readers

maintained their motivation, others experienced "apocalypse fatigue," becoming desensitised or overwhelmed over time.

- **Demographic Differences:** Younger readers tended to respond more positively to emergency framing, while older generations sometimes found it alienating.

We compared emergency narratives with other framing approaches, such as "opportunity" narratives focusing on climate action's benefits. Our findings suggested that a balanced approach, combining urgent framing with hopeful visions of the future, was most effective in sustaining engagement.

Our research also uncovered potential drawbacks of emergency narratives:

1. **Eco-anxiety:** A significant portion of readers, especially young adults, reported increased anxiety and stress about the future.

2. **Fatalism:** Some individuals responded to the overwhelming nature of the crisis by adopting a fatalistic attitude, believing it was too late to make a difference.

3. **Polarization:** In some cases, the stark messaging widened the gap between those already concerned about climate change and sceptics.

Conclusions and Recommendations. Our journey through the landscape of climate emergency narratives revealed their power to shake readers out of complacency. However, it also highlighted the need for careful consideration of their use. As we face the monumental challenge of climate change, the stories we tell matter more than ever. By crafting narratives that inform, motivate, and empower, climate literature can be crucial in shaping our collective response to this global emergency.

Our research revealed a tapestry of responses to these narratives. We discovered that readers are often shocked and concerned when encountering vivid depictions of climate catastrophes. These stories have a remarkable ability to grab attention and create a sense of urgency. We saw readers' perceptions shift, with many reporting a newfound understanding of the immediacy of the climate crisis.

However, as we dug deeper, we uncovered a more nuanced picture. The long-term effects of these narratives were not always what we expected. While some readers maintained their motivation to act, others experienced what we came to call

"apocalypse fatigue." The constant bombardment of dire scenarios left some feeling overwhelmed and, paradoxically, less likely to engage in climate action. Perhaps one of our most significant findings was the realisation that emergency narratives are a double-edged sword. On one hand, they can be powerful motivators, spurring readers to make lifestyle changes or engage in activism. On the other hand, they risk inducing eco-anxiety and a sense of fatalism, particularly among younger readers.

This duality presented us with a challenging question: How can we harness the motivational power of these narratives while mitigating their potential negative psychological impacts?

A clear pattern emerged as we compared emergency narratives with other framing approaches. The most effective approach seemed to be a careful balance – combining the urgency of emergency framing with hopeful visions of potential solutions and positive futures. This balanced approach appeared to sustain engagement without tipping readers into despair.

Our research journey has opened up numerous paths for future exploration. We see a need for long-term studies to track the sustained impact of these narratives over time. There is also exciting potential in exploring how emergency framing works across different cultures and in digital storytelling formats.

We are particularly intrigued by the possibility of developing strategies to mitigate eco-anxiety while maintaining the motivational aspects of emergency narratives. We also see great value in fostering collaborations between literary scholars, psychologists, climate scientists, and communication experts to develop more nuanced and compelling climate narratives.

Our findings call for a thoughtful, nuanced approach to climate communication. We must craft narratives that inform and motivate but also empower and support. As researchers, writers, and communicators, we are responsible for wisely wielding the power of emergency narratives, balancing urgency with hope and concern with agency.

The climate crisis is the story of our time, and how we tell it matters. As we move forward, we carry with us the knowledge that the right words, carefully chosen

and thoughtfully presented, can shape the next chapter of our planet's history.

References

Bracke A. Climate Crisis and the 21st Century British Novel, Bloomsbury Academic, 2018.

Hughes R., Wheeler P. Eco-dystopias : Nature and the Dystopian Imagination. *Critical Survey*, 25(2), 2013. Pp. 1–6. <https://doi.org/10.3167/cs.2013.250201>

Johns-Putra A. Climate change in literature and literary studies: From cli-fi, climate change theatre and ecopoetry to ecocriticism and climate change criticism. *Wiley Periodicals, Inc. Volume 7*, March/April, 2016. Pp. 262-282.

Pokorna A. The Power of Literature in the Times of Climate Crisis, 2023. Available at: <https://ddrn.dk/12534/>

СЄДАКОВА М. В.

(Запорізький національний університет)

МУЛЬТИМОДАЛЬНІСТЬ ТАНЦЮВАЛЬНО-СПОРТИВНОГО ДИСКУРСУ

У сучасному суспільстві комунікація в багатьох сферах нашого життя має мультимодальний характер. Мультимодальність будь-якого типу дискурсу створюється паралельним застосуванням засобів, співвідносних з різними каналами передачі інформації, забезпечуючи поєднання вербальної та невербальної комунікації [Макарук 2018]. Питання мультимодальності продовжує набувати особливої уваги у дослідженнях як вітчизняних науковців (Л. Макарук, І. Мірошніченко, І. Сєрякова) так і зарубіжних (A.Gibbons, B. Granström, I. Karlsson). Зауважимо, що мультимодальність – це не лише факт використання різних семіотичних ресурсів, а й визнання відмінностей між ними, оскільки кожен невербальний знак «як сенсомоторний факт тілесної активності людини становить когнітивно зумовлений і функційно та прагматично навантажений комунікативний код» [Сєрякова 2017, с. 193].

Сфера танцювально-спортивної комунікації не є винятком, оскільки інформація, яку представляють учасники танцювально-спортивного дискурсу закодowana одразу декількома модусами. Вербальні висловлювання в танцювально-спортивному дискурсі є усвідомленими і контрольованими. Перш за все це тексти про техніку бальних танців, інтерв'ю з успішними тренерами й відомими спортсменами, коментарі до виступів танцівників у друкованих виданнях, інтернет-ресурсах. Вербальна комунікація в танцювально-спортивному дискурсі є інформативною й точною, проте невербальне спілкування відіграє більшу роль, ніж вербальне, забезпечуючи повноцінне сприйняття повідомлення.

Невербальна комунікація в танцювально-спортивному дискурсі допомагає створити конкретну історію, зміст якої танцівники намагаються донести до глядачів (*“Dancers do not just **listen** to the music; they **tell** a story with their **movements**”* [Thomas 2011, с.7]). Крім того, у процесі невербального спілкування танцівники мають змогу представити свою ідентичність, яка виражається в манері передавати зміст танцю та свою роль в ньому (*“We **put our hearts into our dancing** and onto the dance floor – we **keep dedicating, committing and investing** ourselves **into dancing** and the journey towards greatness...”* [Bager 2023]).

Існують різні види засобів невербального спілкування та їх численні класифікації, створені комплексом критеріїв [Мацюк 2010, с.138]. Для дослідження танцювально-спортивного дискурсу слухними є кінесичні (міміка, жести, візуальний контакт, експресивно-виразні рухи), такесичні (поцілунок), проксемічні (орієнтація, дистанція) засоби.

Кінесичні засоби є ключовими в спілкуванні танцівників (*“**body language** that serves **as communication channel** for the couple”* [Miller 2014, с.71]), оскільки здатні передати необхідну інформацію під час виконання танцю глядачеві й один одному, а також створити неповторну атмосферу на танцювальному майданчику відповідно до різновиду танцю (*“...**dancing is more than just movement** – it's a scent that fills the air, a feeling that ignites our bodies,*

and an adrenaline rush...” [Agikyan 2024]).

Серед такесичних засобів невербального спілкування найвідомішим для танцювально-спортивного дискурсу є поцілунок. Він є іконічно-індексальною репрезентацією палких почуттів та емоцій під час завершення виконання танцю румба. Головна тема цього танцю – романтичні стосунки між чоловіком і жінкою, які підкреслюються не лише за допомогою мови тіла (“...rumba tells a story of love ...*between the dancers through swaying motions and sharp eye contact*” [Edrich 2015, с.103]), а й відповідного ліричного музичного супроводу та мінімалістичними костюмами, що упередметнюють енергію, інтимність, сексуальність (“*Lady is wearing minimal sexy **silken outfits** often **with slits**...*” [Nelson 2009, с. 228]).

Проксемічні засоби комунікації є частиною технічних особливостей виконання бальних танців. Правильна орієнтація виконавців в просторі танцювального майданчику сприяє успішному виконанню того чи того танцю, забезпечуючи точне представлення відповідних рухів на розсуд глядачів та суддів змагань.

Отже, танцювально-спортивна комунікація забезпечує мультимодальну інтеграцію семіотичних ресурсів. Єдність невербальних (зорових, слухових, кінестетичних) та вербальних засобів сприяє успішності комунікації й досягненню кінестетичної емпатії між комунікантами.

Література

Макарук Л.Л. Мультимодальність та полікодовість у сучасних лінгвістичних студіях: школи, постаті, підходи. *Актуальні питання іноземної філології*. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2018. № 9. С. 133 – 142.

Мацюк З. Українська мова професійного спілкування. К. : Каравела, 2010. 352 с.

Серякова І.І. Семіотичний простір тілесності англomовного художнього дискурсу. *Науковий часопис НПУ імені Н.П. Драгоманова*. Випуск 15.2017. С.190 – 196.

Agikyan V. URL: https://www.instagram.com/p/DB82e28ypwX/?igsh=MWwzcWdtdHJvcHRiOA%3D%3D&img_index=1(access date: 11.11.2024)

Bager T. URL: https://www.instagram.com/p/CsLo_wVuq_5/?igsh=cG1ydWQ4MWtiZWN

z&img_index=1(access date: 12.11.2024)

Edrich C. The Joy of Dance: For Those Who Have Rhythm in Their Feet. Summersdale Publishers LTD – ROW, 2015. 160p.

Miller, G. Marilyn. Tango Lessons: Movement, Sound, Image, and Text in Contemporary Practice. Durham: Duke University Press, 2014. 296p.

Nelson T. L. Rumba Dance Encyclopedia and Related Dances. Bloomington: AuthorHouse, 2009. 332p.

Thomas I. Latin Dance. Minneapolis: Lerner Publication, 2011. 32p.

ТАРАСЮК І. В.

(Запорізький національний університет)

ДИСКУРСИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЛЮРІЛІНГВАЛЬНИХ ТЕКСТІВ

Плюрлінгвальні студії, які з початком нового століття / тисячоліття набрали обертів, свідчать про актуальність пошуку засад ефективної комунікації в умовах мовного та культурного розмаїття. На думку M. de Carlo, потрібно перестати вважати маргінальними різноманітність, нестабільність і мінливість – невід’ємні складові багатомовної компетенції, оскільки на когнітивному рівні вони, навпаки, є природними механізмами доступу до засвоєння кількох мовних систем [Carlo 2009, с. 68]. Тому у Франції так багато уваги приділяється міжкультурній освіті дітей, одним з проявів якої є створення плюрлінгвальних дитячих книжок. Так, Ельза Валантен, авторка плюрлінгвальної версії казки «Червоний Капелюшок» / «Chaprouchka», залучила близько тридцяти мов, серед яких: англійська, італійська, японська, окситанська, кабувердійська (креольська), кечуа, волоф тощо. У відборі іншомовних слів перевага віддавалась «прозорим» словам, які легко зрозуміти з контексту, які легко читати і вимовляти [Six questions à Elsa Valentin]. Таким чином, початковий франкомовний текст було перетворено на

пльорілінгвальний. Нас зацікавило питання: які дискурсивні особливості мають подібні тексти ?

Отже, об'єктом нашого дослідження є пльорілінгвальний (або багатомовний) текст, як знакове утворення, для якого характерна, на думку C.Van den Avenne «співприсутність кількох мов» («co-présence de plusieurs langues sur un même support» [Van den Avenne 2021, с. 120]). Посилаючись на J.N.Adams, дослідниця відносить до пльорілінгвальних текстів: 1) *білінгвальні тексти* (textes bilingues), написані двома мовами і які мають спільний зміст (наприклад, Розетський камінь або у двомовних країнах інституційні або побутові тексти); 2) *транслітеровані тексти* (textes translittérés), написані алфавітом іншої мови; 3) *змішані тексти* (textes mixtes), для яких характерне перемикавання мовних кодів або їх змішування; 4) *тексти, що імпліцитно відтворюють двомовну ситуацію* (textes reflétant implicitement une situation bilingue), написані переважно однією мовою, але мають приклади орфографічної, морфологічної інтерференції, дослівний переклад певних висловів або мовних кліше з іншої мови.

Метою нашого дослідження є розглянути дискурсивні особливості пльорілінгвальних текстів з огляду на комунікативні завдання, які ставить та вирішує адресант у таких текстах, а також механізми розуміння цих текстів адресатом. Так, будь-який пльорілінгвальний текст, побудований на чергуванні / співіснуванні декількох мовних кодів, є результатом особливого способу «пізнання, осмислення і презентації світу» (у термінах Ф. Бацевича [Бацевич 2004, с. 138]) з боку адресанта. У пльорілінгвальному тексті мовець залучає свій багатомовний / пльорілінгвальний репертуар (le répertoire plurilingue [Ambrósio, Araújo, Simões 2015]) – сукупність кількох мов, 1) які використовуються ним у соціальній комунікації, 2) які різняться рівнем володіння і 3) які можуть мінятися протягом його життя. Таким чином, йдеться про внутрішнє / «біографічне» позиціонування кожної мови відносно різних комунікативних ситуацій, з якими стикається мовець при спілкуванні в родині, у професійній сфері, у навчанні, під час ділових або особистих подорожей тощо.

Від адресата читання плюрілінгвальних текстів потребує також певних мовленнєво-мисленнєвих дій, як-то: 1) ідентифікувати використані у тексті мови, щоб зрозуміти комунікативний намір адресанта (цитовання, гра слів, використання розмовного вислову, вживання терміну тощо); 2) декодувати багатозначність сенсу, породжену перемиканням мовних кодів; 3) зрозуміти стилістичний задум мовця, якщо мовне переключення пов'язане зі змінами у стилі, у мовному реєстрі тощо; 4) зчитати і інтерпретувати культурний та історичний контекст, який унаочнюється через зміну мовних кодів тощо.

Отже, плюрілінгвальні тексти є складними багат шаровими знаковими утвореннями, які мають специфічні мовні і культурні особливості і також передбачають специфічні механізми декодування та інтерпретації, пов'язані як з особистісними історіями мовців, так і з більш широким соціальним контекстом. Подальші розвідки можуть бути спрямовані на аналіз лінгвокультурних особливостей багатомовних текстів, створених студентами-філологами під час ательє плюрілінгвального письма.

Література

Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академія, 2004. 342 с.

Ambrósio S., Araújo M.H., Simões A.R. Répertoire plurilingue et contextes de mobilité : relations et dynamiques. *Cahiers internationaux de sociolinguistique*. 2015/1. №7. P. 9-37.

Carlo de M. Plurilinguisme et interculturalité pour la construction de la citoyenneté européenne. *Études de linguistique appliquée*. 2009/1. №153. P. 67-76.

Six questions à Elsa Valentin. URL : <https://www.syros.fr/actualites/6-questions-a-elsa-valentin.html> (дата звернення 29.11.2024).

Van den Avenne C. Écrit plurilingue. URL: https://www.researchgate.net/publication/354722930_Ecrit_plurilingue (дата звернення 23.11.2024).

**THEMATIC DOMINANTS OF THE CONTEMPORARY ENGLISH
FICTIONAL CRIMINAL NARRATIVE AS A MEDIUM FOR ACTUALISING
THE CONCEPT OF CRIME: THE PROBLEM OF CRIME
AND PUNISHMENT**

Modern contemporary American fiction explores the themes of crime and punishment through various lenses, reflecting societal anxieties, moral complexities, and the human condition. These narratives often engage with the implications of crime within the context of contemporary issues such as globalization, technology, identity, and social justice. Below are key thematic approaches found in this genre.

In contemporary English fictional criminal narratives, the thematic exploration of crime and punishment acts as a reflective medium that probes underlying societal norms and individuals' moral compasses. These narratives intricately blend elements of suspense and moral ambiguity, challenging readers to ponder the delicate balance between justice and retribution. As we delve into these stories, it becomes evident that they not only depict sensational crime plots but also serve to actualize the concept of crime beyond its simplistic definition, offering profound insights into human nature and societal structures.

Contemporary fiction frequently delves into the psychological motivations behind criminal behavior, portraying characters with complex moral dilemmas. For example, in "Gone Girl" by Gillian Flynn, the narrative explores themes of deceit and manipulation within a marriage that culminates in crime. The protagonist's actions challenge readers to question traditional notions of morality and justice, illustrating how personal grievances can lead to extreme measures. This psychological depth often blurs the lines between victim and perpetrator, prompting a reevaluation of guilt and innocence.

Contemporary criminal narratives often focus on the psychological depths of

both the perpetrator and those seeking justice. Authors like Gillian Flynn and Tana French paint their characters in shades of gray, eschewing traditional black-and-white portrayals of good versus evil. This narrative choice forces readers to grapple with the uncomfortable notion that crime is inherently a part of the human condition, sometimes driven by desperation, loss, or an innate flaw in character. By creating fully fleshed-out, morally complex characters, these writers illuminate the multifaceted nature of crime, suggesting that it might spring from systemic societal failures rather than mere individual malevolence.

Furthermore, the genre frequently examines the efficacy of the justice system, scrutinizing its ability to differentiate between lawful justice and moral justice. In narratives where vengeance and justice blur, such as those depicted in Dennis Lehane's works, the critical lens is pointed squarely at institutions designed to deter crime. This deconstruction compels readers to question the infallibility of these systems. Is justice truly served when punishment is meted out, or does the cycle of retribution perpetuate further societal harm? The exploration of these questions is crucial in a narrative framework that posits crime as an enduring societal issue, requiring nuanced understanding and empathy rather than reductive judgment.

Many modern narratives address systemic issues that contribute to crime, such as poverty, racism, and social inequality. In "The Hate U Give" by Angie Thomas, the story revolves around Starr Carter, a young girl who witnesses the police shooting of her friend. The novel critiques systemic racism and police brutality while highlighting the struggles faced by marginalized communities. This approach emphasizes that crime is often a product of broader societal failures rather than individual moral failings.

The exploration of justice systems is a prevalent theme in contemporary fiction, often revealing their inadequacies and biases. In "Just Mercy" by Bryan Stevenson, which blends memoir with legal advocacy, Stevenson recounts his experiences defending those wrongfully convicted or harshly sentenced in a flawed criminal justice system. This narrative not only sheds light on specific cases but also critiques the larger societal structures that perpetuate injustice, calling for reform and greater

empathy.

The impact of technology on crime is another significant theme in modern fiction. Works like “The Circle” by Dave Eggers explore how surveillance and digital culture can facilitate criminal behavior while also raising ethical questions about privacy and control. The narrative illustrates how technology can blur boundaries between public and private life, leading to new forms of crime that challenge traditional concepts of punishment.

Themes of redemption are also prominent in contemporary narratives about crime. In “A Little Life” by Hanya Yanagihara, characters grapple with their traumatic pasts while seeking forgiveness and healing from their actions. The novel emphasizes that while characters may have committed crimes or caused harm to others, their journeys toward understanding and redemption reflect a deeper exploration of human resilience.

Contemporary fiction often portrays crime as a means of escapism or as a response to feelings of alienation in modern society. In works like “The Amazing Adventures of Kavalier & Clay” by Michael Chabon, characters create comic book heroes as a way to escape their harsh realities during World War II. This theme reflects a broader cultural commentary on how individuals cope with trauma and societal pressures through fantasy or criminal acts.

Modern contemporary American fiction presents diverse depictions of crime and punishment that engage with psychological complexities, social critiques, justice system failures, technological impacts, themes of redemption, and escapism. These narratives not only reflect current societal anxieties but also provoke critical discussions about morality, justice, and the human experience in an increasingly complex world. By exploring these themes, contemporary literature invites readers to reflect on their own values and the implications of crime within society.

In addition, the role of setting in these narratives plays a pivotal role in illustrating the societal context of crime. From the gritty, rain-soaked streets of London to the labyrinthine alleyways of New York, the city becomes a character in its own right, reflective of the societal milieu that nurtures crime. The urban

landscape often acts as a microcosm of broader cultural and socio-economic issues, emphasizing the narrative that crime doesn't happen in isolation. This situational grounding provides a backdrop against which the tension between individual agency and structural confines is played out, illustrated vividly in works by crime novelists like Ian Rankin.

The thematic exploration of crime within these narratives is not simply about the act itself but rather provides a platform for a broader discourse on punishment and redemption. Crime stories evoke questions about the human capacity for change and forgiveness. Can a person who transgresses social mores be reclaimed, or are they forever defined by their wrongdoing? Through storytelling, authors bridge the gap between fiction and socio-ethical dilemmas, inviting readers to engage with the complexities of forgiveness and rehabilitation in situations where the law might fall short.

In conclusion, contemporary English fictional criminal narratives serve far more than mere entertainment; they are critical reflective tools that invite readers to confront the persistent issues of crime and punishment. By blurring the lines between morality and immorality, justice and revenge, they provide a unique lens through which to question, evaluate, and better understand the intricate tapestry of human society. Through this genre, authors enable a dialogue that transcends the written word, invoking introspection and challenging the reader's perceptions of justice, culpability, and the very nature of crime itself.

References

- Cristensen S. P. Social Media Use and its Impact on Relationships. URL: <https://scholarsarchive.byu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=7927&context=etd>
- Pire, B., Regnauld, A., & Patoine, P.-L. (Eds.). *Contemporary American fiction in the embrace of the digital age*. Liverpool University Press, 2021

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ПИТАЛЬНОСТІ В ПОЛЬСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Комунікативна функція мови насамперед реалізується через опозицію «питання – відповідь», оскільки саме через питання ми підтримуємо контакт зі співрозмовником, спонукаємо його до певної реакції, розуміємо інтенцію мовця, стимулюємо до відповіді, яка певною мірою допомагає зрозуміти внутрішній стан людини.

Проблема питальності не нова в сучасній лінгвістиці, проте вона постійно залишає простір для певних досліджень і висновків. Із-поміж мовознавців-україністів можна виокремити праці таких, як Л. Андрусь, О. Гурко, О. Зелінська, І. Домрачева, С. Педченко, А. Романченко, С. Шабат-Савка та ін. У польському синтаксисі питальні речення досліджували К. Айдукевич (K. Ajdukiewicz), А. Богуславський (A. Bogusławski), М. Данилевичова (M. Danielewiczowa), Дж. Кочержинська (J. Kościerzyńska) та ін.

Питальним реченням притаманна складна семантико-синтаксична структура, яка може виражати різні типи модальності, що дозволяє зрозуміти світогляд людини і її світобачення, мовну і культурну картину світу, яку вона пропагує. Дослідники відзначають особливу рису питальних конструкцій – їхню здатність транслювати волонтактивну модальність. Це означає, що такі висловлення спонукають співрозмовника надати інформацію, якої потребує мовець [Педченко 2015, с. 58]. Ключову роль у вираженні модальності відіграють питальні частки. Проте для повного розуміння їхніх функційно-семантичних особливостей необхідно враховувати семантико-синтаксичні характеристики питальних висловлень загалом.

Предметом для аналізу нами обрано питальні речення в польському художньому дискурсі, зокрема в романі Я. Вишневського «Samotność W Sieci».

Найбільш продуктивними у досліджуваному тексті виявилися питальні речення, утворені з допомогою питальної частки **czy**. Специфіка цих конструкцій полягає в тому, що вони здебільшого чітко спрямовують мислення співрозмовника відповідно до наміру мовця, який хоче почути у відповідь «так» «чи». Таким чином, використовуючи подібні питання, мовець створює ситуацію, де відповідь співрозмовника обмежується двома можливими варіантами: погодитися або не погодитися із запропонованим твердженням. Наприклад, 1. «– *Czy zrobiłem coś złego? – To Jean wyrwał ją z zamyślenia*». 2. «– *Czy ktoś całuje Twoje nadgarstki?*». І в першому, і в другому випадках логічною є саме ствердна або заперечна відповідь.

Абсолютно іншу семантику простежуємо у питальних реченнях із модальними словами, які виражають не дію, а ставлення мовця до повідомлюваного, його намір, припущення чи навіть упевненість у чомусь: 1. «*To przecież UNIX, **prawda?***». 2. «*Wiesz, że ten błękit w laboratorium może być tak samo piękny jak błękit morza?*». 3. «*A **może** to, co jest teraz, tak naprawdę nazywa się eWolucja?*». У цих випадках семантика питальності є, проте переважає припущення автора, намагання його переконати мовця у правильності свого мислення. Аналіз виокремлених речень дозволяє зробити висновок, що в романі Я. Вишневського переважають конструкції із вставним словом **prawda** («*Ty jesteś J.L., **prawda**????!!*») і **może** («*A **może** ona chce wreszcie opowiedzieć komuś o sobie i wiedzieć, że ten ktoś ma czas i chce jej wysłuchać*»). Причому якщо перша група речень вживається для підтвердження переконаності мовця і здебільшого в діалогічному мовленні, де адресат очікує відповіді-підтвердження, то друга група речень частіше використовується як елемент внутрішнього мовлення, передаючи семантику припущення.

У слов'янських мовах, зокрема й у польській, для вираження запитань про особу, предмет, ознаку чи кількість предметів використовують питальні займенники *kto?*, *co?*, *jaki?*, *który?*, які в речення виконують функцію підмета або додатка, рідше – означення: «***Kto** w ogóle pamięta, że on ma dzisiaj urodziny? Dla **kogo** ma to znaczenie? **Kto** to zauważy?*».

Із метою з'ясувати місце, час, причину, мету й спосіб дії, міру її вияву чи інтенсивності мовець використовує прислівникові займенники *jak?*, *kiedy?*, *gdzie?*, *dokąd?*, *dlaczego?* та ін.: 1. «***Dlaczego chcesz to wszystko wiedzieć?***». 2. «***Jak to teraz nazywają? Emigrant gospodarczy?***».

У розмовному мовленні провідну роль виконує інтонація, яка є одним із найважливіших елементів творення питання. Як зауважував А. Загнітко, «вона може змінюватися залежно від змісту питання. Така інтонація буває трьох видів: 1) висхідна, 2) спадна, 3) висхідно-спадна» [Загнітко 2001, с. 110]. Незважаючи на близькість української та польської мов, інтонація в питальних реченнях у них відрізняється. Так, в українській мові за наявності питального слова логічний наголос падає саме на нього, а якщо ж воно відсутнє, то підвищення тону буде на тому слові, яке несе ключове смислове навантаження. Здебільшого в цій ролі виступають дієслівні форми. Проте в польському мовленні, як зазначає І. Кононенко, «польське питальне речення має підвищення тону на питальному слові, а при його відсутності – наприкінці питального речення» [Кононенко 2012, с. 174]. Порівняємо польськомовний текст і його український переклад О. Кравець: 1. «***ON: Opowiesz coś o **sobie?*****» / «***ВІН: Розповіси щось про себе?***». 2. «***I dodał: – Myślisz, że to jest uwarunkowane **genetycznie?*****» / «***І додав: – Думаєш, що це генетично обумовлено?***». Виходячи з контексту, переконуємося у правильності висновків науковців щодо визначення ключових слів у питальних реченнях.

Художній дискурс вирізняється із-поміж інших стилів мовлення наявністю низки художніх засобів. В ідіостилі Я. Вишневського речення питальної модальності найчастіше ілюструють анафору, епіфору або кільце. До прикладу, в мікротексті «***Czy mógłbym wiedzieć więcej? Czy Twoje oczy są duże? Czy masz wysokie czoło? Małe stopy? Czy zasy piasz na boku? Czy Twoje włosy są puszyste? Czy masz opaloną skórę? Czy mówisz po angielsku? Czy lubisz chodzić po deszczu? Czy lubisz opery? Czy zwilżasz wargi językiem? Czy wierzysz w Boga? Czy lubisz jagody? Czy...***» засобом створення анафори стала частка ***czy***, повторення якої на початку кожного речення увиразнює думку або мовлення адресанта, передає

певне збудження або психологічну напруженість внутрішнього стану, додає певної інтенсивності переживань. Останнє *Czy...* вказує, що цей ряд питань можна було б продовжувати і що їх автору цікаво отримати більше інформації.

Як свідчать результати дослідження, природності художньому мовленню письменника надає використання одночасно різних питальних засобів: 1. «*Ale jak dyrektorka mogła się z nią zgodzić? Czyż ktoś tak ujmująco przystojny, mówiący po angielsku z tak czarującym francuskim akcentem mógł się mylić?*». 2. «– *Jak to... Póltorej godziny? Jakiego pociągu? To znaczy o której?*».

Як зазначала І. Домрачева, питальні речення допомагають створити напружену атмосферу в бесіді, оскільки різко звужують «простір для маневру» в співрозмовника. Питання спрямовують думки в тому напрямку, який цікавить співрозмовника, часто «скеровані безпосередньо на ухвалення рішення, на відповідь – так чи ні» [Домрачева 2018, с. 73].

Отже, питальна модальність у межах питальних речень може проявлятися завдяки використанню різних засобів: інтонації, питальних займенників, займенникових питальних прислівників, питальних часток тощо. Питальні речення – це провідний елемент спілкування, який використовують в усіх без винятку стилях мови, проте найбільш образними вони є в художньому стилі.

Література

Домрачева І. Реалізація питальних речень у мовленнєвому просторі Василя Стуса. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Філологія. 2018. Вип. 27. С. 69–76.

Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис: монографія. Донецьк: ДонНУ, 2001. 662 с.

Кононенко І. Українська та польська мови: контрастивне дослідження / *Język ukraiński i polski: studium kontrastywne*. Warszawa : Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2012. 809 s.

Педченко С. Модально-прагматичні параметри питальної партикули ЧИ. *Філологічні науки*. 2015. № 19. С. 58–63.

Wiśniewski Janusz L. S@motność w sieci. URL : <https://avidreaders.ru/read-book/s-motnosc-w-sieci.html> (дата звернення: 11.10.2024 р.).

МУЛЬТИМОДАЛЬНИЙ ПРОСТІР АНГЛІЙСЬКИХ ПОСТМОДЕРНІСТСЬКИХ НАРАТИВІВ ДЛЯ ДІТЕЙ

Постмодернізм ознаменувався стрімким розвитком публікації ілюстрованих книг. Ілюстрованими (picturebooks) вважаємо книги, у яких вербальний та візуальний компоненти є важливими для повноцінної комунікації. Їх необхідно відрізнити від книг з ілюстраціями (illustrated books), у яких вербальний аспект основним є для передачі смислів, а малюнки – допоміжними або декоративними [Nikolajeva & Scott 2000, с. 226]. Про актуальність досліджень мультимодальних художніх текстів, зокрема спрямованих на читача-дитину, свідчать наукові розробки вітчизняних [Цапів 2019; Tsapiv 2022; Yefymenko 2024] та закордонних вчених [Anstey & Bull 2004; Nikolajeva & Scott 2000].

Для постмодерністських художніх текстів характерною є багатозначність на вербальному та візуальному рівні. Значення, сконструйовані у таких текстах, можуть суперечити або доповнювати одне одного, а багатозначність створюється за допомогою низки метафікційних елементів: різних позицій і точок зору оповідача, невизначеності, інтертекстуальності тощо. Це доповнює сюжет, тему, характеристики персонажів. Завдяки цьому ілюстровані книги постмодернізму розширюють свою аудиторію з дитячої до дитячої та дорослої [Anstey & Bull 2004, с. 335]. Особливими рисами постмодерністських ілюстрованих книг постають варіації в дизайні, верстці, граматиці автора та ілюстратора, невизначеність, конкурентні дискурси, інтертекстуальність, множинність значень та аудиторій [Anstey & Bull 2004, с. 336-338].

Розвиток ілюстрацій до дитячих текстів пов'язують із вдосконаленням технології кольорового та офсетного друку з використанням чотириколірного процесу на початку ХХ сторіччя. Початок друку «істинних» ілюстрованих

дитячих книжок ознаменували усесвітньо відомі художні тексти Б. Поттер, найперший з яких *“The Tale of Peter Rabbit”* [Potter] був опублікований у 1902 році [Anstey & Bull 2004, с. 329]. Ці анімалістичні казки й досі є надзвичайно популярними. Про це свідчить зокрема вихід комедійної екранізаційної діалогії за їхніми мотивами *“Peter Rabbit”* (2018) та *“Peter Rabbit 2: The Runaway”* (2021), а також анімаційного серіалу *“Peter Rabbit”* (2012-2016).

У 1960-х та 1970-х роках у Великій Британії відбувалися експерименти у видавництві ілюстрованих книг: кольоровий друк, фотолітографія тощо. До цього періоду належать ілюстрації Б. Вайлдсмита, Ч. Кіпінга та Дж. Бернінгема [Anstey & Bull 2004, с. 332]. Одним із найвідоміших англійських ілюстраторів ХХ сторіччя є К. Блейк, який здобув найбільшу популярність як ілюстратор книг для дітей: Дж. Айкен, Р. Гобана, М. Розена, а особливо Р. Дала. Стиль К. Блейка полягає у використанні недбалої, на перший погляд, лінійної техніки та карикатур з гумористичним перебільшенням внутрішніх думок і виразів обличчя персонажів [Russell 2005, с. 86-87].

Першим художнім текстом Р. Дала, ілюстрованим К. Блейком у 1978 році стала казка *“The Enormous Crocodile”* [Dahl 2016]. Це стало початком успішного співробітництва та дружби. К. Блейк не лише ілюстрував подальші тексти письменника, але й ті, що вийшли раніше. Стиль ілюстратора зазвичай пом'якшував жорстокість сюжетів автора [Hunt 2001, с. 193]. Така співпраця автора й ілюстратора є важливою для успішного створення ілюстрованої книги та взаємодії її вербального та візуального компонентів. Відомий британський автор та шоумен Д. О'Лірі також працював над казками серії *“Toto the Ninja Cat”* [O'Leary 2017; 2018; 2020; 2021; 2022] із самого початку їхнього створення разом з ілюстратором Н. Істом.

Ілюстрації у постмодерністських наративах для дітей виконують важливу смислотворчу функцію, оскільки в ілюстрованих книгах створюється безпечний простір, завдяки якому читач-дитина може досліджувати важливі життєві питання: емоційні стосунки, любов, знуцання, насильство, розлучення, смерть, екологічні проблеми тощо. Саме тому ілюстровані книги не лише приносять

дітям радість від прочитаного, а й роблять великий внесок у їхній когнітивний, емоційний, естетичний та інтелектуальний розвиток [Salisbury & Styles 2012 с. 86]. Наприклад, головним персонажем серії казок Д. О'Лірі "*Toto the Ninja Cat*" [O'Leary 2017; 2018; 2020; 2021; 2022] є кішка-ніндзя *Toto*, яка має проблеми із зором та бачить предмети, які знаходяться дуже близько до неї, одна на віддалі вона бачить лише обриси фігур. При цьому, на вербальному рівні казки подається інформація про фізичну особливість *Toto*, однак це зовсім не відображається на візуальному рівні. Завдяки синергії смислів, поданих вербально та візуально, реалізується «тіньовий» наратив [Цапів 2019], спрямований на розвиток у читача-дитини неупередженості та інклюзії.

Висновки. Ілюстровані книги – це художні тексти, у яких вербальний та візуальний компоненти є однаково важливими, та можуть суперечити або доповнювати одне одного. Розвиток видання ілюстрованих художніх текстів, спрямованих на читача-дитину, припадає на початок ХХ сторіччя. Першими з таких книг стали всесвітньовідомі анімалістичні казки Б. Поттер, які й зараз залишаються надзвичайно популярними.

Взаємодія автора й ілюстратора під час створення ілюстрованої книги є надзвичайно важливою. Саме тому відомі британські автори Р. Дал та Д. О'Лірі активно співпрацювали з видатними ілюстраторами К. Блейком та Н. Істом (відповідно) під час роботи над своїми казками та іншими художніми текстами для дітей.

Ілюстровані художні тексти епохи постмодернізму не лише розважають читача-дитину, а й створюють безпечний простір для дослідження серйозних життєвих питань, одним із яких є неупередженість та інклюзія. Зокрема, ці теми можуть імплементуватися через «тіньові» наративи на візуальному рівні постмодерністських художніх текстів для дітей.

Література

Цапів А.О. Стратегії нарації в художніх текстах для дітей. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. 2019. № 37. С. 58-63. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2019-2-13>

- Anstey M., Bull G. The Picture Book. Modern and Postmodern. *International Companion Encyclopedia of Children's Literature* / ed. by P. Hunt. 2nd ed. Milton Park & New York : Routledge, 2004. Vol. 1. P. 328-339.
- Dahl R. The Enormous Crocodile (colour edition). London : Puffin Books, 2016. 36 p.
- Hunt P. Roald, Dahl. *The Cambridge Guide to Children's Books in English* / ed. by V. Watson. New York : Cambridge University Press, 2001. P. 192-193.
- Nikolajeva M., Scott C. The Dynamics of Picturebook Communication. *Children's Literature in Education*. 2000. № 31(4), P. 225-239.
- O'Leary D. Toto The Ninja Cat and Incredible Cheese Heist. London : Hodder Children's Books, 2018. 192 p.
- O'Leary D. Toto the Ninja Cat and the Great Snake Escape. London : Hodder Children's Books, 2017. 192 p.
- O'Leary D. Toto the Ninja Cat and the Legend of the Wildcat. London : Hodder Children's Books, 2022. 224 p.
- O'Leary D. Toto the Ninja Cat and the Mystery Jewel Thief. London : Hodder Children's Books, 2021. 256 p.
- O'Leary D. Toto the Ninja Cat and the Superstar Catastrophe. London : Hodder Children's Books, 2020. 224 p.
- Potter B. The Tale of Peter Rabbit. *Project Gutenberg*. URL: <https://www.gutenberg.org/cache/epub/14838/pg14838-images.html> (date of access: 28.10.2024)
- Russell D. L. Blake, Quentin (Saxby). *Continuum Encyclopedia of Children's Literature* / ed. by B. E. Cullinan, D. G. Person. New York & London : Continuum, 2005. P. 86-87.
- Salisbury M., Styles M. Children's Picturebooks: The Art of Visual Storytelling. London : Laurence King Publishing Ltd, 2012. 192 p.
- Tsapiv A. O. Multimodal Imagery in Picture Books for Children. *Cognition, Communication, Discourse*. 2022. № 25. P. 80-88. DOI: <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2022-25-06>
- Yefymenko V. A. Multimodal Text-Image Synergy in Representing Interpersonal Relations in Picture Books. *Cognition, Communication, Discourse*. 2024. № 28. P. 102-109. DOI: <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2024-28-07>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИТЯЧОГО НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОГО ДИСКУРСУ

Дитяча науково-популярна література як репрезентант наукового знання у доступній формі є вагомим чинником формування світогляду й індивідуальних та соціально важливих компетентностей у дитячої аудиторії. Сукупність жанрового та тематичного розмаїття дитячої науково-популярної літератури зумовлює її складну й багатопланову реалізацію в дитячому науково-популярному дискурсі.

Дискурс як поліаспектне явище є об'єктом дослідження в когнітивній та прагматичній лінгвістичних парадигмах і визначається аспектами мовного вжитку, передаванням та конструюванням ідей і переконань, а також взаємодією комунікантів у певних соціально-культурних контекстах. Реалізуючись за когнітивними, комунікативними та метадискурсивними категоріями, дискурс набуває ознак інтенціональності, інформативності, когезії (каузальної, референційної й часової), адресованості й ситуативності. Також у фокус дискурсивних досліджень потрапляють засоби оформлення дискурсу як процесу з урахуванням стратегій і тактик, засоби організації перебігу спілкування, фатична комунікація та жанрово-стилістичні особливості дискурсу. Метакатегорією дискурсу вважають інтердискурсивність, яка проявляється в поєднанні різних типів дискурсів.

У руслі дискурсивних досліджень дитяча науково-популярна література виступає як інтердискурсивне явище, якому притаманні ознаки науково-популярного та дитячого літературного дискурсів. Саме синергія дискурсотвірних концептів цих двох дискурсів, їхньої контекстної поліадресованості водночас і на молодших, і на старших реципієнтів, когнітивно-прагматичної поліфонії інтенцій та смислів та жанрово-

стилістичних перехрещень із накладанням різних форматів двох дискурсів, а також особливої стратегічної організації й специфіки дискурсивних подій забезпечують функціонування дитячого науково-популярного дискурсу [Шевченко 2013, с. 125–126]. Науково-популярні видання, репрезентуючи навколишню дійсність, транслиують наукову, тобто достовірну, об'єктивну й перевірену інформацію в доступній формі для широкої аудиторії за допомогою релевантних засобів та способів передачі наукової інформації, які визначаються віковою, гендерною, культурною та соціальною специфікою реципієнтів.

Науково-популярний дискурс є багатофункціональною єдністю, яка концентрує інформацію про наукові факти, а також події та чинники, пов'язані з науковими реаліями, які потребують доступного для нефахівців у певній галузі викладу. На відміну від наукового, науково-популярний дискурс передає лише сутність наукового поняття чи здійснює загальний опис наукового об'єкта, а форма його репрезентації максимально спрощена й неперенасичена термінологією та складним синтаксисом. Завдання науково-популярного дискурсу полягають у донесенні знання до широкої аудиторії, переконанні її в достовірності поданої інформації, установленні зв'язку з адресатами й реалізації впливу на аудиторію з урахуванням її соціально-світоглядних особливостей та здатності інтерпретувати інформацію [Іліаді 2023].

Поняття «дитяча література» актуалізується на перетині трьох уявлень – про дитячий твір (як результат цілеспрямованої діяльності письменника), дитяче читання (як взаємодію дитини з текстом твору) та дитячу книгу (як канонізовану форму, фізичний спосіб існування твору) [Папуша 2004, с. 172].

Мові дитячого літературного дискурсу притаманна функціонально-комунікативна зорієнтованість та виразна прагматизація. Основними завданнями дитячого літературного дискурсу є інформування, вплив на формування світосприйняття й наукового світогляду, доступний виклад основ спеціальних знань, рекламування, навчання, створення певного емоційно-чуттєвого настрою, задоволення естетичних смаків, породження асоціації тощо.

Ефективність дитячих літературних текстів визначається скороченням

дистанції між комунікантами, що проявляється на рівнях часу, простору, віку, життєвого досвіду, психології, світосприйняття, здатності мислити, словникового запасу, а також загальної та спеціальної ерудиції, адже інформація, адресована дитині, виражається дорослою людиною. Двовимірне бачення світу автором з позиції дорослого та дитини забезпечує комунікативну ефективність дитячого тексту [Огар 2006, с. 10–11; Цапів 2019, с. 106].

Дитячий науково-популярний дискурс як результат інтердискурсивного злиття науково-популярного та дитячого літературного дискурсів є поліаспектним явищем, в літературі представленим виданнями, покликаними репрезентувати навколишню дійсність і транслювати наукову інформацію в доступній формі для широкої дитячої аудиторії різних вікових, гендерних, культурних та соціальних категорій. Основними ознаками дитячого науково-популярного дискурсу є простота викладу інформації, детермінологізація наукових понять, референція до звичних для дитини концептів, пряма адресація й активна комунікація з дитиною-реципієнтом, а також застосування мультимодальних засобів творення текстів із залученням широкого спектру видів відчуття.

Література

- Іліаді О. І. Проблеми текстології та дискурсології: навч. посібник. Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського». Одеса, 2023.
- Огар Е. І. Мова дитячого літературного дискурсу : функціонально-комунікативні аспекти дослідження. *Вісник СумДУ*. № 3 (87). 2006. С. 1–17.
- Папуша О. Теоретичний дискурс дитячої літератури: у пошуках об'єкта. *Вісник Львівського національного університету ім. Івана Франка. Серія «Філологічна»*. 2004. Вип.33. Ч.2. С. 172–183.
- Цапів А. О. Поетика простоти у художніх текстах для дітей. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Т. 30 (69). № 1. Ч. 1. 2019. С. 106–110.
- Шевченко І. С. Мовленнєвий акт і дискурс в когнітивно-прагматичному та історичному ракурсі. *Переклад у наукових дослідженнях представників Харківської школи* : кол. монографія. Вінниця : Нова книга, 2013. С. 117–134.

КОНЦЕПТ ЯК СКЛАДОВА ЛІНГВІСТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ

Концепт як складова лінгвістичної парадигми є ключовим елементом у розумінні структури та функцій мови, оскільки він відображає не тільки лексичне значення слова, але й культурні, соціальні та когнітивні аспекти, що пов'язані з цим значенням. У сучасній лінгвістиці концепт розглядається як одиниця колективної свідомості, яка акумулює знання про світ та спосіб його осмислення. Він є одним із центральних понять когнітивної лінгвістики, що дозволяє досліджувати взаємозв'язок між мовою та мисленням, а також способи репрезентації реальності в різних мовах і культурах. Аналіз концептів дозволяє заглибитися в сутність лінгвокультурних особливостей певних етносів та зрозуміти, як за допомогою мовних засобів формуються й передаються ідеї, емоції та цінності.

Концепт як лінгвістичне явище виникає на перетині різних галузей гуманітарних наук, зокрема семантики, когнітивної лінгвістики, культурології та психології. Він є відображенням колективного досвіду і втілює ті знання й уявлення, які сформовані у свідомості носіїв мови внаслідок їхньої взаємодії з реальністю. Через мову концепти структуруються в особливі когнітивні моделі, які стають основою для мисленнєвих процесів і впливають на наше сприйняття світу [Загнітко, 2010]. Важливим аспектом концептів є їхня здатність змінюватися та еволюціонувати під впливом культурних трансформацій і мовних змін.

Окрему увагу слід приділити зв'язку між концептом і словом. Хоча слово є матеріальним виразом концепту, ці два явища не тотожні. Слово відображає лише окремий аспект концепту, який може мати безліч значень і асоціацій у свідомості різних носіїв мови. В цьому контексті важливо звернути увагу на такі поняття, як багатозначність та символізм слів, що дозволяють розширити

межі концептуального змісту й адаптувати його до контекстуального середовища. Саме тому дослідження концептів є важливим інструментом для аналізу процесів мовної категоризації й пізнання світу.

У рамках сучасної лінгвістичної парадигми концепти розглядаються також як важливий елемент міжкультурної комунікації. Різні культури можуть по-різному інтерпретувати один і той самий концепт, що зумовлює виникнення певних культурних бар'єрів або непорозумінь у спілкуванні. Вивчення концептуальних систем різних мов дозволяє глибше зрозуміти культурні особливості, а також сприяє кращому розумінню іншомовних спільнот. У цьому контексті концепти стають інструментом як для аналізу, так і для взаємного культурного збагачення.

Актуальність проблеми вивчення концептів як складової лінгвістичної парадигми полягає у зростаючій ролі мови в міжкультурній комунікації та глобалізації. У сучасному світі, де культурні взаємодії стають дедалі інтенсивнішими, важливо розуміти, як концепти, втілені в мовних структурах, впливають на сприйняття реальності і комунікацію між носіями різних мов [Приходько 2022]. Поглиблене вивчення концептів допомагає уникнути непорозумінь у міжнародному спілкуванні та сприяє кращому розумінню культурних відмінностей.

Окрім того, концепти відіграють значну роль у формуванні національних ідентичностей та збереженні культурної спадщини. У контексті глобалізації важливо вивчати, як мовні спільноти використовують концепти для збереження власних цінностей, традицій і світоглядних систем. Це дає змогу глибше дослідити вплив мови на національну самосвідомість і культурну ідентичність.

З точки зору когнітивної лінгвістики, актуальність проблеми також полягає в дослідженні того, як концепти формують наші мисленнєві процеси та впливають на структурування знань. Вивчення концептів дає змогу лінгвістам, психологам та культурологам краще зрозуміти, як людський мозок обробляє та категоризує інформацію, а також як різні мовні спільноти відображають свій досвід і знання про світ через мовні засоби.

Класифікація концептів у лінгвістиці є важливим аспектом їх дослідження, оскільки різні типи концептів відображають різноманітність способів, якими людська свідомість організовує та категоризує знання про світ. Існують кілька підходів до класифікації концептів, які враховують їхні когнітивні, культурні та лексичні особливості.

Універсальні концепти – спільні для всіх культур і мов, що відображають базові потреби та досвід людства. До них належать концепти, пов'язані з фізичним світом (наприклад, «час», «простір», «вода», «земля») та базовими емоціями («страх», «радість»).

Національно-культурні концепти відображають особливості певної культури і можуть мати специфічне значення для носіїв певної мови [Краснобаєва-Чорна 2006]. Наприклад, концепти «свобода» у західній культурі чи «родина» в східних культурах мають різні асоціації та значення.

Абстрактні концепти позначають явища, які не мають матеріальної форми, але існують у свідомості людей, наприклад, «свобода», «справедливість», «любов». Конкретні концепти пов'язані з об'єктами чи явищами матеріального світу, такими як «дерево», «будинок», «книга».

Позитивні концепти викликають у носіїв мови позитивні емоції та асоціації, наприклад, «дружба», «щастя», «мир». Негативні концепти асоціюються з негативними емоціями чи уявленнями, наприклад, «смерть», «хвороба», «страх».

Класифікація концептів допомагає структурувати знання про мову та культуру, а також краще зрозуміти, як різні мовні спільноти організовують свій досвід і відображають його у мовних формах [Колегаєва 2018].

Отже, концепт як складова лінгвістичної парадигми відіграє ключову роль у процесі комунікації та пізнання світу через мову. Він є не тільки одиницею лексики, але й складним когнітивним утворенням, яке відображає досвід, знання та емоції носіїв мови [Голобородько 2002]. Дослідження концептів дозволяє глибше зрозуміти взаємозв'язок між мовою, мисленням і культурою, а

також сприяє розкриттю специфіки світоглядних і ціннісних орієнтацій різних мовних спільнот.

Таким чином, концептологія є важливим напрямом у сучасній лінгвістиці, оскільки дозволяє не лише вивчати мову як засіб передачі інформації, а й досліджувати глибші рівні сприйняття та інтерпретації реальності через мовні структури.

Перспективи дослідження концептів у лінгвістиці відкривають нові горизонти для поглибленого аналізу взаємодії мови, культури та мислення. Одним із перспективних напрямків є міждисциплінарний підхід, який залучає не лише лінгвістику, але й психологію, когнітивні науки, антропологію та культурологію. Це дозволяє комплексно досліджувати, як концепти формуються у свідомості, як вони змінюються під впливом різних соціальних і культурних факторів, та яким чином мова моделює наші уявлення про світ.

Важливим напрямком є використання цифрових технологій та корпусної лінгвістики для аналізу концептів. Це дозволяє вивчати великі обсяги текстових даних, що допомагає виявляти нові тенденції у мовному вживанні концептів, їхню еволюцію та зміни у різних соціальних і культурних контекстах. Такий підхід дає можливість більш об'єктивно аналізувати мовні процеси та встановлювати нові закономірності в структурі концептів. Подальші дослідження концептів можуть сприяти глибшому розумінню природи людського мислення, адже концепти є основою когнітивних процесів і впливають на те, як людина сприймає і структурує інформацію.

Література

- Голобородько К. Ю. Лінгвістичний статус концепту. *Харківський державний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди. Культура народів Причорномор'я*, 2002. С. 49–57.
- Загнітко А. П. Класифікаційні типології концептів. *Лінгвістичні студії : зб. наукових праць*. Донецький нац. ун-т; наук. ред. А. П. Загнітко. Донецьк : ДонНУ, 2010. Вип. 21. С. 12–21.
- Колегаєва І. М. Конструювання номінативного поля концепту: етапи та одиниці. *Записки з романо-германської філології*. Одеський національний університет імені І.І. Мечникова: ф-т романо-германської філології. Вип. 1 (40), 2018. С. 121–127.

Краснобаєва-Чорна Ж. В. Термінополе КОНЦЕПТ. Українська мова. № 2, 2006. С. 67–79.

Приходько Г. І. Лінгвокультурологічні параметри феномену конотації. Львівський філологічний часопис. № 11, 2022. С. 182 – 188.

ШКВОРЧЕНКО Н. М.

(Міжнародний гуманітарний університет)

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Гендерні особливості сучасного англомовного політичного дискурсу є важливою темою для дослідження, оскільки мова політики не лише відображає соціальні норми, але й формує їх. Політичні виступи, інтерв'ю та дебати є потужним засобом впливу на громадську думку, і гендерні аспекти мови можуть підсилювати або змінювати стереотипи щодо ролі чоловіків і жінок у суспільстві. У сучасному англомовному політичному просторі спостерігається еволюція мовних стратегій, де ключову роль відіграють гендерні відмінності в риториці, стилі та способах аргументації. Аналіз цих особливостей дозволяє глибше зрозуміти, як політичний дискурс впливає на гендерну рівність і які тенденції наразі переважають у західній політиці.

Гендерні аспекти мови проявляються як на лексичному, так і на синтаксичному рівнях політичного дискурсу. Традиційно вважалося, що чоловіки і жінки використовують різні мовні стратегії в політиці. Наприклад, чоловіки частіше вдаються до агресивнішого тону, використовуючи пряму мову, тоді як жінки схильні до більш дипломатичного стилю спілкування, віддаючи перевагу пом'якшувальним конструкціям та апеляції до емоцій [Evans, 2009]. Проте, з розвитком феміністичних рухів і боротьби за гендерну

рівність, ці тенденції стають менш виразними, і сучасні політики незалежно від статі все частіше вдаються до змішаних мовних стратегій.

Крім того, у сучасному англомовному політичному дискурсі дедалі більше уваги приділяється інклюзивній мові. Поняття гендерної інклюзивності в мові стосується використання нейтральних термінів, які не мають яскраво вираженого гендерного маркування. Наприклад, замість “chairman” (голова-чоловік) все частіше вживається “chairperson”, що позбавлене гендерного забарвлення. Такий підхід відображає зміни у суспільстві та прагнення до усунення дискримінаційних практик у мові, які могли б закріплювати нерівність [Дяків 2018].

Слід також зазначити, що політичний дискурс в англомовних країнах часто стає полем для боротьби між традиційними та прогресивними поглядами на гендерні ролі. Риторика політичних лідерів, як чоловіків, так і жінок, відображає цю боротьбу, що проявляється в їхньому виборі лексики, побудові аргументів та використанні риторичних прийомів [Лукіна 2021]. Гендерні особливості в політичній комунікації стали важливим елементом суспільної дискусії, який може як підсилювати, так і руйнувати усталені стереотипи щодо ролі жінок і чоловіків у політиці та суспільстві загалом.

Маскулінність в англомовному політичному дискурсі часто проявляється через використання певних мовних стратегій і стилістичних прийомів, що асоціюються з традиційно чоловічими рисами, такими як сила, впевненість і агресивність.

Політики-чоловіки часто використовують агресивні та конфронтаційні мовні стратегії, наприклад, у дебатах чи інтерв'ю. Вони вдаються до жорстких, категоричних тверджень, таких як “We will not tolerate...” або “We will crush our opponents...”. Така риторика спрямована на демонстрацію сили та непохитності [Columba 2019].

Часто в промовах політиків можна почути метафори, що відсилають до сили, боротьби або війни. Наприклад, вислови на кшталт “fighting for the

people” або “leading the charge” створюють образ лідера-воїна, що підкреслює маскулінні риси мужності й лідерства.

Політики часто наголошують на своїй особистій відповідальності за національну безпеку, економічну стабільність або політичні рішення, використовуючи висловлювання на кшталт “I will protect this nation” або “Under my leadership...”. Такий акцент на індивідуальності та контролі підкреслює маскулінний образ сильної та автономної особистості.

У маскулінізованому політичному дискурсі часто спостерігається уникнення емоцій або їх відображення як ознаки слабкості. Політики можуть стверджувати, що їхні рішення ґрунтуються виключно на “розумних” або “прагматичних” підходах, віддаляючись від емоційних аргументів, що традиційно вважаються більш фемінними.

Такі мовні стратегії створюють у політичному дискурсі образ політика як сильного, впевненого і владного лідера, що відповідає маскулінним нормам.

Фемінність в англomовному політичному дискурсі проявляється через мову та стилістичні підходи, що асоціюються з традиційно жіночими якостями, такими як емпатія, співпраця, дипломатичність і м’якість.

Політики, які використовують фемінні риторичні стратегії, часто роблять акцент на соціальних питаннях, таких як турбота про менш захищені верстви населення. Наприклад, вислови на кшталт “We need to care for our most vulnerable” або “It is our duty to support families and children” відображають м’якість і емпатію, що є характерними рисами фемінного стилю комунікації.

Фемінність в політичному дискурсі часто підкреслює важливість колективної роботи і співпраці. Політики можуть використовувати фрази на зразок “We must work together” або “Let us unite to find common ground”. Такий підхід відображає орієнтацію на інклюзивність і спільні дії, що часто асоціюється з жіночими рисами.

Фемінність у політиці також проявляється через використання пом’якшувальних виразів і дипломатичних формулювань. Політики можуть уникати жорстких і конфронтаційних висловлювань, віддаючи перевагу більш

дипломатичному стилю, наприклад, “We should consider all perspectives” або “There is a need for dialogue and understanding”. Така мова підкреслює фемінні риси якості спілкування та компромісу.

Політики, особливо жінки, часто акцентують увагу на важливості сімейних зв’язків, стосунків між людьми та соціальної підтримки. Наприклад, вони можуть говорити: “As a mother, I understand the challenges facing our families” або “We need to build a society where every child has an equal chance”. Така риторика посилює зв’язок політика з виборцями через особистий досвід і стосунки.

Фемінний стиль політичного дискурсу часто включає апеляції до емоцій, прагнення викликати почуття співчуття або солідарності [Корольова 2018]. Наприклад, виступи можуть включати фрази на кшталт “It breaks my heart to see...” або “We must feel the pain of those who suffer”. Це допомагає будувати довірливий зв’язок з аудиторією.

Ці риси фемінності в політичній риторичі допомагають підкреслити турботу, людяність і бажання досягти згоди, що робить таких політиків більш доступними для широкої аудиторії та створює образ лідера, орієнтованого на загальне благо і гармонію.

Гендерні особливості в сучасному англomовному політичному дискурсі відіграють ключову роль у формуванні образів політиків та впливають на сприйняття їхніх повідомлень. Маскулінні риси, такі як сила, агресивність і контроль, створюють образ лідера-воїна, здатного приймати важкі рішення та брати на себе відповідальність за національну безпеку та економіку. Натомість фемінні риси, як-от емпатія, співпраця та дипломатичність, підкреслюють людяність політика, його турботу про суспільство та прагнення до діалогу.

Ці два підходи не є взаємовиключними, і сучасні політики, незалежно від статі, часто поєднують елементи як маскулінної, так і фемінної риторики, прагнучи досягти балансу між силою і турботою. Це свідчить про еволюцію політичного дискурсу та зміну суспільних уявлень про гендерні ролі в політиці. Гендерні аспекти політичної мови стають важливим інструментом формування

соціальних і культурних норм, сприяючи підвищенню інклюзивності та рівності в політичному середовищі.

Література

Дяків Х. Ю. Телеінтерв'ю і труднощі для журналістів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*: Серія «Філологія», 69 (1), 2018, 139–142.

Корольова А. В. Стратегії і тактики комунікативної поведінки учасників спілкування в ситуаціях конфлікту. *Studia Linguistica. Збірник наукових праць*. Том 1, 2018, 48–53.

Лукіна Л. В. Політичний дискурс : сутність та особливості застосування. *Політикус : науковий журнал* (2), 2021, 75–80.

Columba A.-S. Toxic Masculinity: Militarism, Deal-Making and the Performance of Brexit, 2019. DOI:10.1007/978-3-030-03122-0_2

Evans V. How words mean : lexical concepts, cognitive models, and meaning-construction. Oxford : Oxford University Press, 2009.

Наукове видання

Тези доповідей

XVI Міжнародної наукової конференції

“Іноземна філологія у ХХІ столітті”

(22 листопада 2024 р.)

Том 1

Відповідальний за випуск: Залужна М. В.

Коректор: Анпілогова Є. Д.